Reedel, 4. märtsil 1938. Täna 10 leheküige

WABA MAA

Nr. 53. XX aastakäik PEATOIMETAJA ED. KRAMAN Üksiknumber 6 senti

OLAF HOFFSBAKKEN, kes Lahtis 18 km komb. suusatamises tuli maailmameistriks. 18 km murdmaas oli ta esimene, mäehüppeil saavutas ta 50 m ja 51 m.

3 korda Eesti-Läti.

Eelolev nädalavahetus toob enesega saasa kolmekordse jõukatsumise Eesti ja Läti vahel. Kaks neist on ametlikud maavõistlused — males ja jääkokis; vehklemises on see mitteametlik, sisuliselt aga siiski mõlema maa paremate jõukatsumine. Kõigil kolmel alal on lätlased ähvardanud meid kindlasti võita.

SUUSARAHVAS TÄNA KOJU.

Soome reisiaurik „Oihonna" toob täna Helsingist Tallinna meie suusameeskonna, kes võistles Lahtis maailmameistrivõistlustel. Mäehüppaja A. Raidla, kes elas üle õnnetuse, sõitis juba paar päeva varemalt kodulinna Viljandisse.

EESTI-SOOME MAAVÕISTLUS PING-PONGIS aprillis Tallinnas.

Tennisliidu ping-pongi sektsiooni uus juhatus on asunud tegevusse ja saavutanud kokkuleppe esimeseks maavõistluseks Soomega, milline peetakse aprillis Tallinnas. Rahvusmeeskonnad esinevad kaheliikmelises koosseisus, peetakse neli üksikmängu ja viiendana paarismäng.

WABA MAA

Toimetus ja peatalitus: Tallinn, Pikk t. 54/58. Aadress kirjadele ja rahasaadetistele: „Waba Maa", Tallinn.

Telefonid:

Peatoimetaja	nr.	449-82
Toimetuse üldine	„	449-88
Kaugeköned	„	449-37
Päevauudisteosak.	„	449-89
Majandusteated	„	449-91
Kohalikud sõnumid	„	449-95
Sporditeated	„	466-51
Arijuhatus	„	449-83
Arveosakond	„	449-84
Tellimiste-osakond	„	449-86
Reklaamiosakond	„	449-86
Trükikoda	„	449-87
Ekspeditsioon	„	431-14

Telefonid erakorterites:

Peatoimetajal	nr.	303-75
Päevauud.-osak. juh.	„	468-57
Arijuhil	„	441-61

Tellimishinnad ühes „Esmaspäevaga":

1 kuu postiga	1 kr. 50 s.
2 kuud „	3 „ — „
3 kuud „	4 „ 30 „
Edasi iga järgmine kuu	kr. 1.30
6 kuud postiga	8 kr. 20 s.
12 kuud „	16 „ — „

Välismaale 4 kr. kuus.

Aaadressimuutmine 25 senti.

Tellimisi võtavad vastu Eestis kõik postiasutused ja lehetellimiste vastuvõtjad.

Tellimisteosakonna tel.	449-86
Ekspeditsiooni tel.	431-14

Soodustused pikemaaja-tellijaile:

Kolme kuu tellijad saavad tellida „Perekonnalehe", „RS'i" (raadio-saatekavad) ja „Ajude Gümnastika" poole hinnaga, makstes igalt nim. ajakirjalt 25 s. kuus.

Tarvitamata jäänud käsikirju alal ei hoita. Käsikirjad saadetakse tagasi, kui selleks on postmark juure lisatud.

Kuulutuste hinnad:

Kuulutuste külgedel 5 senti mm ühel veerul, lehe eesotsas 10 s., tekstis: 12 s. ja tekstikirjaga 15 s. mm. Teenistuseotsimised — poole hinnaga. Kuulutused ära anda kella 10-ni ilmumise päeval. Kuulutuste vastuvõtmine kella 8—17 Pikk t. 54. telef. 449-87 ja 449-36.

Kõnetunnid:

Toimetus: Pikk t. 58, kl. 10—12.
Arijuht: Pikk t. 54, kl. 10—12.

Vastutav toimetaja O. Soota.

Rõkov Stalinit tapmas.

1934. a. olnud organiseeritud suur wandenõu, millest Rõkowi juhtimisel wõtnud osa ka marsial Jegorow.

Juba 20 a. tagasi kerkinud mässunõu...

Moskwa, 3. märtsil.

ETA. (Haas.) Rõkow, rahwakomissaride nõukogu endine esimees, seletas tänasel kohtuistungil, et tema ja teised kaebealused olid 1934. aastal loonud wandeseltsi Stalini tapmiseks. Tapmine pidi toimuma Kremlis. Sellesse wandenõusse olid Rõkowi seletuse järele segatud ka Kremli endine paleekomandant Peterson, Moskwa garnisoni endine ülem kindral Gorbatshew ja Moskwa sõjaakadeemia tookordne ülem kindral Jegorow.

Trotski kukutas Leninit 1918. a. alates.

Moskwa, 3. märtsil.

(ETA) (Tass.) Lenini, Stalini ja teiste Nõukogude walitsuse juhtide tapmise kamatsuse kohta seldakse süüdistusaktis muuseas: Juurdlusel on kindlaks tehtud, et juba 1918. aastal (?) kohe pärast oktoobrirewolutsiooni, Brest-Litowski rahulepingu sõlmimise ajal, Buhharin ja tema „pahempoolsete" kommunistide rühm ja Trotski ühes „pahempoolsete" sotsiaalrewolutsionääridega organiseerisid wandenõu Lenini kui Nõukogude walitsuse juhi wastu. Buhharini ja teiste wandeseltslaste eesmärgiks oli nõrja äjada Brest-Litowski rahu, kukutada Nõukogude walitsus, wangistada ja tappa Lenin, Stalin ja Swerdlow ning luua uus walitsus buhharinlastest ja trotskistidest. Buhharini ettepanek oli — mitte piirduda walitsuse wangistamisega, waid häwitada süüsliselt Nõukogude wõimu juhid, esmajoones Lenin ja Stalin.

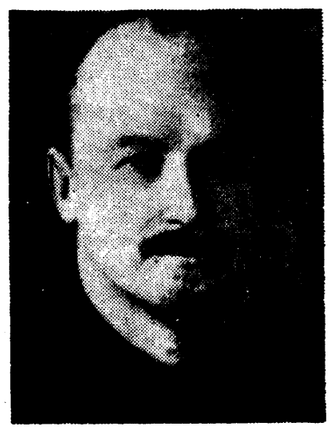

N. BUHHARIN, kommunismi suurimaid teoreetikuid, kes näib kujunevat peakaebealuseks praeguses protsessis.

Kaebealused süüsuruse järjekorras.

Süüdistusakti lõpus loetletakse kaebealused järgmises järjekorras: 1) Buhharin Nikolai — sündinud 1888. aastal, 2) Rõkow Aleksei — sündinud 1881. a., 3) Jagoda Heinrich — sündinud 1891. a., 4) Krestinski Nikolai — sündinud 1883. a., 5) Rakowski Kristjan — sündinud 1873. a., 6) Rosengolts Arkadi — sündinud 1889. aastal, 7) Iwanow Wladimir — sündinud 1893. a., 8) Tshernow Mihail — sündinud 1891. a., 9) Grinko Grigori — sündinud 1890. a., 10) Zelenski Isaak — sündinud 1890. a., 11) Bessonow Sergei — sündinud 1892. a., 12) Ikramow Akmal — sündinud 1898. a., 13) Hodzhajew Faizulla — sündinud 1896. a., 14) Sharangowitsh Wassili — sündinud 1897. a., 15) Zubarew Prokowi — sündinud 1886. a., 16) Bulanow Pawel — sünd. 1886. a. 17) Lewin Lew — sünd. 1970. a., 18) Pletnew Dmitri — sünd. 1872. a., 19) Kazakow Ignati — sünd. 1891. a., 20) Makfimow-Dikowski Benjamin — sünd. 1900 .a., 21) Krjutshkow Peter — sünd. 1889. a. Teiste selles protsessis mainitud isikute asi tuleb arutusele eraldi.

Stalin wiskas arstimid Kremli aknast wälja.

Wälismaa lehtede teatel protsess toimub eriti tugewa sõjawäelise waiwe all. Protsessile lastakse pealtkuulajaid eriliste pääsmetega, milledele wõetakse ka sõrmejäljed. Kaebealused toodi kohtusaali soomusautodes. Maja seisab 10.000 GPU sõduri waiwe all.

Kuidas arstid tahtsid surmata nõukogude juhte, selle kohta leidub süüdistusaktis weel järgmisi andmeid.

Stalini ihuarst Winogradow arstinud oma kõrget patsienti walewõtetega ja Stalin pääsnud surmast waid seetõttu, et ta üldse ei salli arste ja wisanud Winogradowi arstimid läbi akna Kremli hoowile. Kuna Winogradow „õigel ajal" suri, siis ei saadud teda wastutusele wõtta.

Prof. Pletnew, kes rawis GPU ülema Menshinski nõrka südant, surmanud oma patsiendi liiga tugewa elektriwooluga.

Dr. Lewin istutanud M. Gorki lehasse batsille, mis kiirustanud ennegi tõsiskuhaige kirjaniku surma. Rahwakõõstusekomissar Ordzhonikidzele jõuna Lewin süstinud halwatuttekitawaid batsille. Dr. Lewin süüdinud mürgitada ka praegust GPU ülemat Jezhowi ja ta naist, kui nad põdesid grippi.

Kohtujaalist olewat eriline juhe tõmmatud Kremlisse, kus Stalin mikrofoni juures jälgiwat protsessi käiku.

Süütunnistus Krestinski'lt.

„Wale häbi mõjul mina eile ei suutnud ütelda tõtt."

Moskwa, 3. märtsil.

ETA. (TaSS.) Tänaõhtusel kohtuistungil kohus asus üle kuulama kaebealust Krestinskit. Enne seda prokurör Wõshinski esitas kaebealusele Rakowskile küsimuse, kas ta teab midagi Krestinski tegewusest trotskistina. Rakowski seletas: Krestinski seletas siin eile, et ta olewat loobunud trotskismist. Selle tõenduseks olewat kiri, mille ta 1928. aastal kirjutanud Trotskile. See Krestinski kiri on mulle teada. Trotski andis selle kirja mulle lugeda.

Prokurör Wõshinski esitab kohtule Krestinski kirja Trotskile. Kohtusekretär näitab dokumenti kaebealustele Krestinskile ja Rakowskile. Mõlemad tunnistawad kirja õigeks. Prokurör konstateerib, et kiri armustab Trotski taktilisi eksimusi, kuid ei tõenda sugugi Krestinski eemaldumist trotskismist. Seda kirja tõlgitsust kinnitab ka Rakowski, samuti Krestinski ise. Wõshinski küsib: Kas kaebealune Krestinski tahab jatkata kohtu petmist, eitades oma warem antud tunnistusi.

Krestinski: Mina kinnitan nüüd täielikult oma eelnuurimisel antud tunnistusi.

Wõshinski: Tähendab, et Krestinski eilset seletust tuleb wõtta kui trotskistliku provokatsiooni.

Krestinski: Eile silmapilkse walehäbi mõju all, mida minus tekitas süüpingil wiibimine ja süüdistusakti ettelugemine ja mida süwendas weel minu haiglane seisukord, mina ei suutnud ütelda tõde. Mina ei suutnud ütelda, et mina olen süüdi. Selle asemel, et ütelda, jah, olen süüdi, mina wastasin masinlikult, et mina ei ole süüdi. Mina ei suutnud maailma awaliku arwamise ees ütelda tõde, et mina olen kogu aeg pidanud trotskistliku wõitlust. Mina palun kohut protokollida minu seletust, et mina tunnistan end täielikult süüdi kõigis minu wastu tõstetud süüdistustes.

Järgmisena kuulati üle kaebealune Rõkow, kes kinnitas täielikult oma eelnuurimisel antud tunnistusi. Wastates prokuröri küsimustele Rõkow tunnistab, et 1928. aastal loodi parempoolne keskus, kus Rõkow, Buhharin ja Tomski, mängides kahepaikset mängu, arendasid kuni 1930. aastani nõukogudewastast tegewust. Tehakse kindlaks, et kaebealune Jagoda, kes tol ajal oli GPU esimehe asetäitjaks, teguses samal ajal parempoolsete organisatsioonis, kattes selle organisatsiooni liikmeid. Wastates prokuröri küsimusele Jagoda kinnitab seda sakti, tunnistades, et 1929. aastal ta on asunud otseselt riigiäraandmise teele. Edasi Rõkow tunnistab et ajajärgul 1930—1933 parempoolsed asusid mässude õhutamisele talupoegade keskel.

Plaanid Kremli wallutamiseks.

Rõkowi tunnistusi kinnitab ka kaebealune Buhharin. Rõkowi ja Buhharini ristküsitlusamisel prokurör teeb kindlaks, et 1932. aastal parempoolsete kontrrewolutsiooniline organisatsioon asus organiseerima terroriakte erakonna ja walitsuse juhtide wastu. Sel otstarbel hakati looma terroristliku rühmi. Parempoolsete keskus leppis kokku sotsiaalrewolutsionääri Semjonowiga terroristliku rühma loomiseks, kelle ülesandeks oli tappa üleliidulise kommunistliku erakonna keskkomitee poliitilise büroo liikmeid, esmajoones Stalini ja Kaganowitshi. Rõkow tunnistas, et 1934. aastal parempoolsete wandeorganisatsioon hakkas tegema ettewalmistusi Kremli wallutamiseks. Selleks loodi eriline kontaktikeskus. Selles põranda alusel organisatsioonis mängisid juhtiwat osa Rõkow, Tomski, Buhharin, Piatakow ja Jenukidze. Jenukidze kaudu see keskus pidas ühendust Tuhhatshewski rühmaga. Rõkow seletas, et selle keskuse eesmärgiks oli wangistada erakonna ja walitsuse juhte ja teisi Nõukogude wastutawaid tegelasi erakonna 17. kongressi ajal. Ent see plaan nurjus Tundes oma nõrkust, keskus astus ühendusi Saksa sõjaväelastega, kes lubasid temale oma toetust.

Nõukogudewastase bloki ulatus.

Prokurör pani Rõkowile ette loetleda kõik need nõukogudewastased rühmad, kes kuulusid parempoolsete ja trotskistide blokki. Rõkow seletas, et sellesse blokki kuulusid parempoolsed, trotskistid, sinowjewlased, sotsiaalrewolutsionäärid ja rahwuslikke wabariikide kodanlik-rahwuslikud organisatsioonid. Bloki ülesandeks oli Nõukogude wõimu wägiwaldne kukutamine ja Nõukogude Liidu tükeldamine sõjahistide abiga. Blokk loodis sõjahistlike riikide relwastatud toetusele ja kawatses sõja korral awada rondi sõjalastele. Oma agentuuri kaudu Walge-Wenemaal blokk leppis kokku Poola walitsewate ringkondadega Walge-Wenemaa eraldamiseks Nõukogude Liidust, kusjuures Walge-Wenemaa pidi saama Poola wasallriigiks, seletas Rõkow.

Wastates kohtu esimehe küsimusele Rõkow tunnistas, et wandeseltslased Walge-Wenemaal häwitasid Poola luureorganona ülesandel kariloomi ja sabotteerisid teede ehitamist, et nõrgendada Nõukogude Liidu kaitset läänepiiril. Rõkow kinnitas weel, et wandeseltslased Ukrainas olid Saksa ja Poola sõjahismi agentideks.

Kreenholmi tööliste palku tõsteti 5—8 protsenti.

Eile oli töötülide lahendamise komisjonis arutusel Tartu Luige mänguasjade wolmistamise tõstuse ja Kreenholmi töötüli. Luige täitsa töötülis olid pooled omawahelistel läbirääkimistel leppinud kokku, nii et komisjonil ei tulnud sundotsust teha.

Kreenholmi töötülis tehti sundotsus, mille järele 15. märtsil kehtiwaid tähtsõõtariife muudetakse nii, et tööliste koguteenistus tõuseks keskmiselt 6 prot. Ajatööl töötawate meestööliste palka otsustati tõsta 8 prot. ja naistöölistel 5 protsenti. Ilued tähtsõõtariifid ja ajatööpalga määrad pannakse maksma kõikide juhatuste poolt ära kuulates töölisnõukogu arwamust. Sel juhtumil, kui kõikis asus rationaliseerimisele, wõib kehtiwaid palgatariife muuta, kuid nii, et tööliste teenistus tõuseks wähemalt 7 protsenti. Tähtsõõ puhul on naistöölistele garanteerdud 20 ja meestöölistele 24 senti tunnis alammäärana. Komisjoni otsus jõustub alates 16. märtsist ja kestab 30. nowembrini.

Nädiesemi ÕUNA MAHL

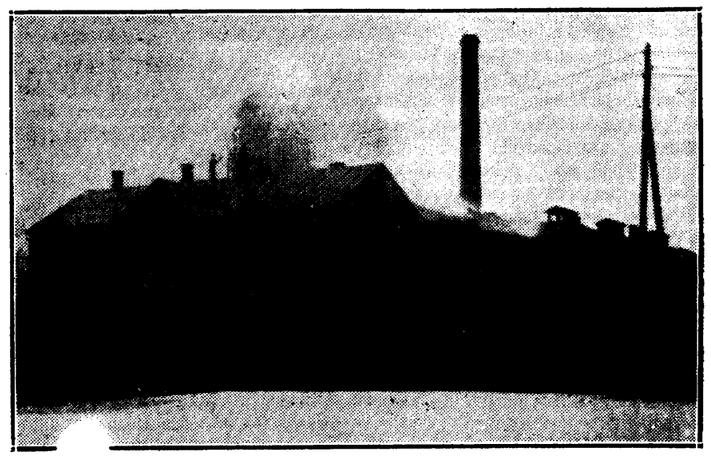

ÜLDVAADE Viljandi linavabrikule pärast tuleohu likvideerimist. Hoone kohal hõljuvad veel suitsupilved. (Kirjutus 5. lhk.)

Uputushäda Kalifornias suureneb.

124 inimohvrit. Paljud uppusid autodes.

San Francisco, 3. märtsil.

(ETA) (DNB) Tugewate wihmasadude tagajärjel on wesi üha tõusmas paljudes Lõuna-Kalifornia jõgedes. Praegune uputuskatastroof on suurim wiimase 25 aasta jooksul. Ainelist kahju hinnatakse juba praegu wähemalt wiiele miljonile dollarile. Paljud linnad, nende seas ka Los Angeles, on täiesti isoleeritud. Üksi Los Angeleses on jäänud peawarjuta umbes 10.000 inimest. Arwatakse, et uputuskatastroofis on saanud surma 124 inimest. Seni on kätte saadud 57 laipa. Ühe silla kokkuwarisemisel Long Beachi lähedal on uppunud wähemalt 10 isikut. Teiste teadete järele olewat õnnetus nõudnud 4 surmaohwrit. Los Angelese lähedal on uppunud autodes 15 isikut, keda tabas teel suurwesi. Katastroofis on purustatud ka hulk tamme. San Franciscosse saabus täna esimene lennuk põgenikega Los Angelesest. Nende jeletuste järele on Los Angeleses suletud kõik koolid. Samuti on seismas kogu äritegewus. Ka on linn ilma elektrita.

London töötab kahel rindel.

Inglismaa küsigu nõu dominioonidelt.

Berliin, 3. märtsil.

(ETA) (Havas) Hitler wõttis täna wastu Briti suursaadiku Hendersoni, kellega tal oli pikem juturajamine wälisministri von Ribbentropi juuresolekul. Diplomaatlikes ringkonnis seletatakse, et Briti suursaadiku eilne wisiit Hitlerile tähendab mõned kuud tagasi lord Halifaxi poolt Berliinis alustatud läbirääkimiste jatkamist. Prantsuse walitsus oli informeeritud Briti saadiku läbirääkimistest Hitleriga ja nende läbirääkimiste tõenaineist.

London, 3. märtsil.

(ETA) (Reuter) Inglise suursaadik Roomas lord Perth asub teele Rooma laupäewal. Inglise-Itaalia läbirääkimised algawad tõenäoliselt eelolewa nädala algul.

(ETA.) London, 4. märtsil. Briti peaministri Neville Chamberlaini otsus alustada Inglise-Itaalia läbirääkimisi on tekitanud Austraalias suurt ärewust. Wastaserakonnad nõuawad Austraalia parlamendi erakorralist kokkukutsumist. Nad põhjendawad oma nõudmist sellega, et Inglismaa on muutnud oma poliitikat nõu küsimata dominioonidelt. Peaminister Lyon seletas sel puhul, et Austraalia walitsus toetab Inglise walitsuse poliitikat sõbralike läbirääkimiste alustamiseks Itaaliaga. Peaminister Lyon seletas, et ta on saanud peaminister Chamberlainilt teadaande, milles wiimane kinnitab, et senise wälisministri Edeni lahkumise põhjuseks on ainult lahkarwamine Itaaliaga läbirääkimiste alustamise meetodi küsimuses. Lyon seletas, et ta on kindel, et iga austraallane pooldab sõbralike suhete jalulseadmist Itaalia ja Inglismaa wahel.

Eesti tänav Prahas.

Eesti wabariigi 20. aastapäewa puhul oli Tshehhoslowakkia-Eesti ühing korraldanud 25. weebruaril piduliku etenduse Praha Rahwusooperis. Mängiti „Müüdud mõrsjat", milles esinesid M. Taras ja O. Tiedeberg. Lawa oli dekoreeritud Eesti ja Tshehhoslowakkia wärwidega ja enne etenduse algust meeskoor laulis eesti ja tshehhoslowakkia hümne. Praha linnapea teatas pidustuste ajal meie dipl. esindajale, et Praha linnawolikogu on otsustanud Prahas ühe tänawa ümber nimetada Eesti tänawaks.

„Jüri Wilms" rakendati ühenduspidamisele.

„Jüri Wilmsi" kapten teatas täna hommikul weeteedewalitsusele, et jääolud hobustega ülesõiduks Wirtsu-Kuiwastu wahel on muutunud ohtlikuks, kuna jäässe on tekkinud praod. Seepärast on ta täna posti ja reisijad peale wõtnud ja Kuiwastusse jõitnud. Jää lõhkus ära tugew läänetuul.

Samajugune lugu on ka Heltermaa-Rohukülla wahel. Ka seal ei pääse enam hobustega üle. Aga hiidlastel pole selleks teest häda, sest tänagi sõidab „Dagmar" jälle posti ja reisijatega Kärdlasse ja Kihelkonda.

Täna kinos:

„ARS": „Mäss La Santas". Haarav ja põnev merelahingufilm. Peaos. H. B. Warner, Richard Cromwell, Robert Douglas j. t. II Huvitav ja mitmekesine lisaeeskava.

„HELIOS": 3-as ja viimne ankeetfilm **„Piibernahkne kasukas".** Peaosades: Sabine Peters, Ida Wüst, Heinrich George. 5, 7, 9.

„MODERN": „Ema laul". Käesoleva aasta kunstipäraseim suurfilm. Peaosades **Maria Cebotari** ja **Benjamino Gigli.** Kaast. imelaps Peter Bosse, Michael Bohnen, Hilde Hildebrand, Hans Moser j. t. II Huvitav lisaeeskava.

„BI-BA-BO": „Broadway meloodia 1938". Muusikaline linastus, mis toob 1938. aastaks 6 uut lööklaulu. Peaos. Eleanor Powell ja Robert Taylor.

„GLORIA PALACE": „La Habanera". „Ufa" 1938. a. tippsaavutis. Peaos. Zarah Leander. Kaasteg. Karl Martell, Ferdinand Marian j. t. II Huvikõllane lisaeeskava.

„AMOR": „Avalikkusele suletud". Haarav suurteos. Peaos. Olga Tšehhova, Sabine Peters, Ivan Petrovitš, Alfred Abel j. t. II Huvirohke lisaeeskava.

„FORUM": 1 „Ingel". Maailmak. Ernst Lubitshi lavastus. Peaos. Marlene Dietrich ja Herbert Marshall. II. **„Leegitsev kalju".** Põnev seiklusfilm Metsikust Läänest. Peaos. Buck Jones.

SKANDIA:" „Boheemi võludes". Kauaoodatud suurfilm. Peaos. **Marta Eggerth** ja **Jan Kiepura.** Kaast. Paul Kemp, Theo Lingen, Oskar Sima j. t. II. Huvitav lisaeeskava.

ORION": „Ave Maria". Üks paremaid maailmakuulsa itaalia tenori **Benjamino Gigli** laulu- ja muusika-suurfilme. Kaast. Käthe von Nagy. II Huvirohke lisaeeskava.

Usuteadus ja kirik.

„Puhta õpetuse“ rünnak usuteaduskonna wastu.

Ühes hiljutises sõnavõtus teegi meie kiriku juhtiwamaid tegelasi arwaldab pahameelt usuteadlaskonna noorema generatsiooni suhtes, kes küllalt ei hoolimat kirikliku õpetuse puhtusest. Usu alused, nagu need fikseeritud meie lehtiwas kirikuseadusesse, olewat ikka olnud kindlad ja meie kiriku juhtimisel olewat neist ka ustawalt kinni peetud. Rahuldustundega nendi taolise omaaegset „puhta õpetuse“ wõitu „protestantliku joba“ maharaiumisel ja arwaldatakse headusweelt, et tookordsed „ketserid“ nüüd õigele usule ärganuima on tagasi tulnud kiriku rüppe. Ometi kipub seda röömsate üllatuste rida segama kartus tulewase pastorkonna ettewalmistuse pärast. Sedapuhku on siis paturoima ossa asetatud usuteaduskond, kelle esindaja ettekanne tänawusel usuteadl. konwerentsil on tekitanud elewust. Kui meie kiriku juhtiwa isiku poolt arwalikult on tähelepanu juhitud usuteaduskonnas peituwale hädaohule, kus praegusel korral süüdistaja arwates otse hukutawat toitu pakutawat usuteaduse üliõpilaste „surematule hingedele“ — siis tahab see olla waenukinda heitmine usuteaduskonnale, millele juures wäärib peatuda.

Jääb arusaamatuks, milles tegelikult see hädaoht peitub. Wõiks arwata, et kartust põhjustab asjaolu, et praegu usuteaduskonna nooremad liikmed ei ole isiklikult seotud kirikliku mandaadiga — s. t. ordineerimatuina on wabad „usu aluste“ sidumusest. Et ewangeelses usuteaduslikus töös seda aga tähtseks eelduseks tuleks pidada, ei taha uskuda, kuna see tundub liig ewangelikuna ewangeelse usuteaduse töötraditsioonis. Küll on loomulik, et katoolikliikes usuteaduskondades eeldatakse õpetusele põhistumat ametiwannet. Meie oludes oleks ordinatsioonimõõdel waid üks praktiline tähendus: õppejõudu saaks tarbekorral wõtta wastutusele waimuliku kohtu korras ja wahest isegi tagandada, kui ta tegewus osutub kirikule kahjulikuks.

Kuid ka sisuliselt ei leia etteheited küllalt põhjendust. Igatahes on imestamiswäärt, et käesolewal korral ettehcidete tegija isiklikult ei kuulnudki toda kardetawat ettekannet ega ole wist nende hädaohtlikkude õppejõudude loenguil ka käinud oma körwaga andmeid kogumas nende õpetustruudusse kohta. Sääraseid rännki etteheiteid aga wajada kuuldusile on ise hurjutamist wäärim tegu, mida ristiinimeste seas ei tohiks esineda. Niisuguseid asju serweeritagu arwalikkusele ainult otseste kindlate andmete põhjal — siis alles saab neid wõtta asjalikult. Muidugi liigub ju iga omapärasema ja isiklikkude seisukohtadega õppejõu suhtes nii mõninaidki anekdoote — kuid nendegi hindamisel on ikkagi tarwis kõigepealt kindlaks teha tõealus. Paljudki asjad, mis sel kombel pealiskaudselt waadeldaiuna osutuwad „kardetawaiks“, pole seda ligemal tundmaõppimisel mitte. Niisuguseid „tõisasju“ aga pole wist ühelgi etteheitjal käepärast — ja wist ei saagi olla, — eks neid muidu oleks siis ka wälja öelnud.

Niisama alusetud kui on etteheited õpetuskiusimusis usuteaduskonnale, niisama tõsised ja põhjendatud on nad aga kirikule enesele. Ja siin ei ole tarwis jutulõnga heietada kuulduste alusel, waid wõib wäga tihti mustwalgel lugeda: ketserlusi ja ülepardaheitmisi otse lubamatuis küsimusis õpetuse alal, küsimusis, milles usuteaduskonnas küll mingit teist seisukohta ei esindata kui need, mis on pühaskirjas. Seesjuures on aga niisuguste ketserluste autorid ise läbi käinud mitmest tuleproowist — alates usuteaduskonna eksameist omaaegsete ustawate ja õpetuslikult selgete ning järjekindlate õppejõudude juures kui ka konsistooriumi enese proowikojast. Kuidas siis neid nähteid selgetada? Kuidas selgetada seda, et möödunud aastal ilmunud üldkiriku aruandes abielust köneldakse kui sakramendist? Wõi kuidas mõista neid arwustusi, mis meil on tehtud luterliku ja anglikaani kirikute õpetuslikus ja olemuslikus identsuses wõi wähemalt nii suures sarnaduses, et wõidakse luterlikest õpetuse ja usu alustest waikides arwalikult unistada sõpruslepinguist tolle kauge ja wärwirikka mennaga ja ikka jääda weel „puhta õpetuse aluseile“? Need alused, mis loeteldud on põhimäärustes § 4 — need ei lubaks säärast wäärtõlgendust iialgi. Aga seep see on: kui elu ja huwid seda nõuawad, siis oleme usu aluste suhtes wait, ja kui tarwis, siis teeme nad tähtsaiks.

Kui usuteaduskonna ülesandeks on õpetada noori usuteadlasi puhta luterluse waimus, siis aussalt oma ülesannet käsitledes ta peaks sattuma lausa tülli kirikuga, kes nii hoolimatult käitub luterluse põhitunnetustega ja arusaamadega. Aga muidugi on see siiski ka taktikküsimus, kuidas seda wõi teist tehakse.

Wäga iseloomulik sellele „elulisele“ loogikale on ka see, kuidas mitmete kirikuelu enese põhimõtteliste küsimuste lahendamisel suuri ei hoolita noistsamust usu aluseist. Kõige iseloomulikumaks näiteks jes suhtes jäämad kiriku praegused põhimäärused, mis wist küll õige waewaliselt annawad tuletuda luterlikust waimust. Wõetagu kord ja analüüsitagu ning wõrreldagu mõistuse aususega usu alusei ja kehtiwaid põhimäärusi — ja waewalt wõib kahelda eitawais tulemusis. Aga see on muidugi waga soow meie katolisiseerunud kirikule, kus protestantlike õpetus- ja elutraditsioonidega nii ümber käiakse. Wisatagu nad siis hoopis kõrwale ja loodagu pigem uued, oma maitse kohased.

Lõppeks jääb ka arusaamatuks, mida öieti usuteadustonnalt tahetakse? Igal arwustusel on wäärtust waid siis, kui ta enese põhimõtted on selged ja ettepaneku walmis. Neid aga on wist asjatu oodata sealtpoolt. Näib, et usuteaduse all tahetakse mõista mingisuguseid hingekõsutatwaid loenguid ja praktilise wagaduse harjutusi, mis milgi kombel ei riiwaks usuteaduse üliõpilaste lapsusku ja waga meelt. Niipea kui see kellegi kõituma lööb, helistatakse juba hädakella. Usuteadus, kui ta eelkõige usuteadlase isiklikku usuelu kuidagi ei riiwa, ei täida aga oma kasuwatuslikku ülesannet ja laseb noortel usuteadlasil siirduda ebaküpselt ellu. Irimene aga, kes tulnud tõsise südamehuwi ja usuga õppima usuteadust, laseb end waewalt kõigutada „ketserlusist“, — pigem ta õpib ausalt ka teisitimõtlejaid hindama ning oma waadete kristaliseerumist taotlema, wõidelldes kõigi waimsete wahenditega. Ei ole ka kuulnud, et mujal maailmas usuteaduskonna ülesandeid oleks käsitelduid seesuguselt hingehoidlikult seisukohalt ja usuteadust nii wäärali ja madalalt hinnatud, kui seda tehakse meie kiriku ringkonnis. Isegi dogmadesse uppuw katoolikluse peab paratamatuks usuteadusliku tööd ja uuringut kõigi humanitaarteaduste menetluste kohaselt ja rakendab seda onta tegewusse wägagi tagajärjeliselt. Kui asutsime seisukohale, et usuteadus peaks olema ainult tulewaste pastorite usukõsutuse wahenditks, siis ei oleks ta koht ülikoolis. Siis wõidaks korraldada asi odawamalt ja kokku seppida, et igaüks, kes on näit. 1000 juriluust suutnud ära kuulata ja kel selle kohta wastaw allkiri olemas, wõiks siis ise hakata jutlustama. Siis oleks kirik igatahes waba tollest kandetud teaduse ligidusest usule.

Aga inimese sõnad annawad end ritta asetada wäga mitmet moodi. Kui waja, wõiwad nad olla konserwatiiwsed, kui waja, ka liberaalsed. Tähtis pole wiimaks, millist woolu wõi kooikonda teegi usuteadlane armastab, waid sisemine ausus ja tõearmastus, millega oma mõtteid wäljendatakse. Sõnu wõib öelda nii, et elunajal ei tunta segadust usu ja tema kirikliikude aluste wahel, ja kui need tulewad, siis „wõidetakse“ nad Harald Päiwili meetodiga: mahajalgamisega ja enese tõelise isiksuse surmamisega. Muidugi, suuril pitkil, siis wahel kipub paatose waarjult könelema too endine minetatud tõemeel, mis aga usumaianduse argielus oma kompromisside, maailmameele ja auhimluse otsimusis on surnud. Asi on nii traagiline, et kui leitakse kegi, kes asub tol manal luterlikul ausal ja kõttarmastawal seisukohal, öeldes ka konsistoriaalsete autoriteetide ees: siin ma seisan, peisiti ma ei wõi — siis imestutakse ja peetakse nõu, kuidas seesugusest lahti saada. Nii käib inimeste südame mõtlemiste tee, mille kõrwal Jumala teed on aga siiski hoopis imelikemad: nad kipuwad hoidma tõe poole.

— ar.

Huvitav
Elav
Algupärane
on
„PEREKONNALEHT“

Võitjad ja kaotajad.

GORI.

KÖSTER: „See on loomulik — kust mina lahkun, sinna jääb kõnd maha!“

KOTT: „Jätsid koti tühjaks!“

VAU: „Sain sule!“

LOOSALU: „Aga oleks hästi passinud, mis?“

Abja ja Ahja segamini.

Pärnumaal töötab Abja postkontor ja Tartumaal tegutseb Ahja postkontor. Kirjadel kirjutatakse Abja ja Ahja niimõrd segaselt, et õige sageli Ahja kirjad satuwad Abja postkontorisse ja ümberpöördult. Ka arutihti ajalehtede ja ajakirjade talitused paigutawad Abja ajalehed Ahja kimpu ja ümberpöördult, mille tõttu nii kirjad kui ka ajalehed hilinemad päewa wõrra.

Postiwalitsus palub postitarwitajaid kirjade aadressid Abja ja Ahja kirjutada wõimalikuli selgesti ja ajalehtede ning ajakirjade talituji palutakse korraldada, et Abja ja Ahja ajalehti ei paigutataks ühte kimpu.

Piiritusewabrikud tõstawad kartulihinda.

Kuna käesolewal aastal paljude piirituswabrikute toodangut on tõstetud, siis on karta, et tekib tooresmaterjali — kartulite puudus. Sügisel kokkuostetud tagawarad on igal pool läbi ja praegu tuuakse kartuleid müügile äärmiselt wähe. Selle tagajärjel on piiritusewabrikud tõstnud hindu: kui harilikuks normaalhinnaks weel hiljuti oli 2 kr. 10 s. kwintaal, siis on nüüd tõusnud hind 3 kroonile.

Näitemäng.

Konnalombi haridusseltsi juhatus wõttis nõuks korraldada näitemänguõhtu. Niisuguse, mis rahwale pakub ka waimlist naudingut ja mõjub tema hinge arendawalt, nagu ütles seltsi esimees koolmeister Märt Tintnäpp, kes oli ideaalidega inimene.

Juhatus oli sellega nõus — ainult kaupmees arwas, et ei tea, kesse nüüd tühja näitemängu pärast siia tulema hakkab, tüdrukud tahawad ainult tantsida ja poistel on tähtis, et saaks peatäie juua.

„Justament sellepärast tulebki rahwast kaswatada, et tekiks ka kõrgemaid waimlisi huwisid!“ ütles koolmeister ja tegi ettepaneku mängukawasse wõtta mõni kunstipärane draama. Selle peale tõusis aga üksmeelne protestitorm, kaupmees nõudis, et mängitagu „Tädi Juta Kalkutast“ ja üks teine juhatusliige soowitas — wõetagu „Kloostrikaswandik ehk armastus ja surm kloostrimüüride wahel“. Lõpuks lepiti kokku „Kraawihallide“ peale.

Koolmeister Märt Tintnäpu ülesandeks jäi tegelaste kõkuajamine. Tuli minna kolme kilomeetri kaugusele Suurehansule, et sealseid poisse mängima kutsuda. — „Einoh, kui liitri wälja teete, eks siis wõi mängida!“ arwasid Suurehansu poisid.

„Justament seda ei tahaks küll teha,“ pöikles koolmeister kõrwale, „mina kui wana karskiane, kes ise wiinatilka suhu ei wõta — no kuidas ma teilegi siis hakkan andma!“

„Einoh, kui ei taha, ega sunduist ole!“ ütlesid poisid. „Tahate, toote — ei taha, ei too. Meil ka praegu nii kiire tööaeg, tea, kas saabki tulla. Wanamehest ei ole enam suurt asja ja töö tahab ära teha — waatate ehk küla pealt teisi mängijaid.“

„Tulge nüüd ikka, olge mehed,“ tingis koolmeister, Suurehansu poisid olid kogu külas ainsad, kes lawal wähegi liikuda oskasid, „eks me siis selle liitriga ka korda saa, kui just nõuate.“

„No waat, see on nüüd täitsa jutt kohe,“ ütlesid poisid, „ega selle ühe liitri pärast maksa ka närutama hakata. Eks me siis laupäewa õhtul tule proowile.“

Kui koolmeister seitse talu paarikilomeetriste wahemaadega oli läbi käinud ja igasühes liitri wiina lubanud, siis oli lõpuks kogu tegelaskond koos ja proowidega wõidi alata. Esimesel kokkutulekul ütles Suurehansu Karla, et olgu nüüd koolmeistrihärra täitsa mees ja tehku wäikesed liigud töö alguse pühitsemiseks — ega see siis palju oleks, kui hulga peale ühele liitrile pärad silma ajaks. Koolmeister katsus wastu puigelda mis suutis, kuid kõik näidendi meesosalised seletasid ühel nõul, et pole nagu õiget iju ilma liikudeta peale hakata. Waesel koolmeistril ei aidanudki muu nõu, kui pidi enamuse tahtmisele alla wanduma.

Oppimist alati niisiis kõwade liikudega ja need kestjid kogu proowide aja — kord oli ühel osalisel kõwa hambawalu, mille ainsaks rohuks teatawasti on naps, teisel olid sooned weninud, nii et ei saanud liigutadagi, enne kui seestpoolt oli määrida saanud. Lõpuks ometi jõudis kätte peaproom ja koolmeistril tuli selle tähtsa sündmuse puhul osta kaks liitrit korraga.

Pidu oli määratud laupäewaõhtule. Koolmeister Märt Tintnäpp oli näidendi ettekannet wiilinud kuidas suutis ja igale osalisele kümnel korral iga liigutust ette näidanud, nii et oleks pidanud kõik hästi minema. Ainult wiinaga on nüüd lõpp, mõtles koolmeister, kogu proowide aeg on olnud üks suur joomine — enam ei saa nad minu käest piiskagi.

Seda ütles Märt Tintnäpp õhtul ka näitlejatele. Et lubatud liiter on juba kätte saadud, rohkem enam ei saa ja jutt otsas.

„Küllap näeme!“ irwitasid poisid ja läksid üle tee kaupmehe juure. Etendus pidi poole tunni pärast algama ja koolmeister jaatis wiie minuti pärast poisikese ütlema, et las osalised tulemad kiiresti riide panema.

Ei meie tule enne, kui liiter laual ootamas, — lasid poisid wastata.

Koolmeister wandus tulist kurja ja läis weel kümme minutit langekaelsuses ringi, siis saatis uue käskjala näitlejatele järele ja kooli kojanaise poja Juku wiina tooma. Poisid tulidki kiiresti tagasi, lõpetasid liitri kiiresti ära, liitsid, et hoopis julgem olemine kohe rahwa silma alla minna, ja hakkasid näidendiga peale. Esimene waatus läks päris ilusti, ainult rahwast oli weel wähewõitu — suurem osa weel tulemata.

Waheajal seletasid poisid, et selle rabelemise peale kuluks küll pits wiina hingekõsutuseks ja ärgu nüüd koolmeistrisaks närutagu selle ühe liitriga. Ehk kui just ei taha tühja pärast tülitada, siis pidagu näitemäng seniks kinni, kui nemad käiwad korra Plasku Kadri juures ära, ega see kauem wõta kui pool tunnikest. Koolmeister aga teadis, et Plasku Kadri juurest enne tundi tulema ei saa ja tõi sellepärast siis juba ise teise liitri.

Teine waatus möödus juba hoopis lõbusamalt. Poisid olid ülendatud meeleolus ja panid omast käest häid ja paremaid sõnu juure — saal aina rõkkas naerust.

Järgmisel waheajal seletati, et kolm on kohtu seadus ja kui koolmeistrisaks sellega ei arwesta, siis nemad istuwad siiasamasse maha ega mõtlegi lawale minna — enne kui liiter kahal. Noh, kuhu see koolmeister siis ikka pääsis ja seetõttu oleks näidendi autor isegi imestanud, kui ta oma loomingut Konnalombi poiste mängituna oleks näinud. Kõik könelused tehti ümber, Suurehansu Karla laulis wahetewahel „Wiljandi poadimeest“ ja Sirwiku Kusti tõmbas kogemata metsa ümber. Rahwas naeris mis kole ja plaksutas lõpul kõik osalised wälja.

„Noh, ko-koolmeistrisaks,“ ütles lawa taga Suurehansu Karla, „nüüd kulukisid mehised liigud, hõkk. Pe-peale suurt waewa.“

„Aitab nüüd küll, poisid!“ wihastus Märt Tintnäpp. Aga Suurehansu Karla, kes oli purjus päi riiakas ja otsis tüli, raputas koolmeistri nina all rusikat: „Ku-kui sa kuradi sell ihnuskacla mängid, siis me lööme sul ko-logu saali segamini. Lä-lähme, poisid, — näitame!“

„No tõmmake siis, kuradid, palju jaksate — seni kui ülskord lärwate!“ läks koolmeistri hing omakorda täis. „Jookse, Juku, too weel üks liiter!“

Juku sai weel mitu korda Plasku Kadri juures käia ja wastu hommikut olid näitlejad purjus kui sitikad. Silma see erilisel ei torganud, sest ega teisedki peolised paljut targemad olnud. Peo lõpul lawastati omawahel mehine kaklus ja poisid läksid meriste ninade ja lõhkilöödud kulmudega koju magama.

— — — — — — — — — —

Järgmisel päewal arwestas koolmeister Märt Tintnäpp, et kui wiinaostmiseks kulutatud raha ka seltsi kanda arwestada, siis annab korraldatud pidu 4 krooni 27 senti puhast kahju. Ja kuidas sa julged säärast aruannet juhatusele esitada — pole midagi parata, tuleb wiin jälle omast taskust kinni maksta.

Külalisised aga arwustasid omawahel eilset pidu ja Suurehansu ema õhkas: „Mina küll mitte ei tahaks, et nad korraldawad neid näitemänguõhtuid — seal õpetawad muudkui inimesed jooma. Mul poisid kodus muidu na korralikud, aga nii kui see näitemänguõppimine algab, siis see koolmeister neid jooma weab. Ei tea kuidas inimesel ometigi ei ole häbi, ise ka noor mees, aga nii raiskus elukommetega...“

S. M.

KAWE
TILK PIIMA
MEISTERTOODE

Uusi määrusi terwi[...] alal.

Eile kirjutas sotsiaalminister al[...] ajutiste määrusele“ ja „Laborato[...] määrusele“.

Nimetatud määruste andmine o[...] jalikuks lehtima „Rawiasutiste j[...] tooriumide seaduse“ nõuete üksi[...] korraldamiseks, kuna seni lehtim[...] haigemajade ja ambulatooriumide[...] wajas kohandamist uuele seaduse[...] täiendamist wahepeal tegemuste a[...] bud nõuetega; terwishoidlikud ja [...] korra nõuded aga laboratooriumi[...] erimääruse näol seni puudusid.

Määrused nõewad ette üksikasjal[...] beid rawiasutiste ja laboratoorium[...] mide ja seadeldiste kohta, personaal[...] ametisse registreerimise korra ja ü[...] kohta, raamatupidamises lehtimate [...] mide teatamise ning tegewuse a[...] estamise korra kohta. Rawiasuti[...] uutena üles seatud nõuded kodukõ[...] seadmise ning walwekorra pidamise[...]

Tule häwitustöö Asu[...]

Tulekuma paistis Hiium[...] Haapsalu, 4.

Eile õhtul kell pool 9 üksikute Asu[...] las Koheri külas Asuküla abiwalla[...] August Metsa Mölli talu rehemaja [...] maani maha. Hooneese jäi wallaso[...] lutöökristu, mankreid ja regesid. [...] kahju 2600 krooni.

Tulekuma oli niiwõrd suur, e[...] Hiiumaale Heltermaale, kus pä[...] meeskond seda pidas merehädaliste[...] tulels. Meeskond oli juba walmi[...] sõiduks, kui ekstus selgus.

Pillapalus ehitata[...] tänawu wälja 10 t[...]

Ajundusnõukogu järjekorraliie[...] kul otsustati Pillapalu ajun[...] eelolewal hooajal jatkata. Praegu [...] kaksümmend ajundustalu hoone[...] kuigi selle piirkonna waldusje [...] maa-alal maaparandustööd on ju[...] teostatud. Osaliselt on teedele kolt[...] muldkehad ning maa kraawitatud.

Lõplikult otsustas ajundusnõuko[...] wu wälja ehitada kümme talu üh[...] tega. Selleks määras nõukogu kredi[...] krooni. Pillapalu ajunduse lõplik [...] tamine kawatsetakse teostada 1939 [...] Tänawu talistab Pillapalu lõplikk[...] ehitamist krediidipuudus.

Jääühendus Hiium[...] katkes.

Merejää Rohuküla-Heltermaa [...] wiimaste kewadiste ilmade tõttu m[...] täiesti rabedaks. Mitmel pool e[...] tekkinud jäässe suured praod, kuna [...] on wäinas ka lahtist wett. Kejtnade[...] mitul läks wiimane jääpõst üle me[...] del, ent isegi postiwedajad ei ri[...] merele minna. Neljapäewal tegi [...] isikud katset üle wäina sõiduks, [...] warsti sunnitud Heltermaale ta[...] wama.

Walekaebus krimi[...] komisjari peale

Rakwere ringkonnakohus Paides [...] Albert-Aleksander Loorentsi [...] wangi walekaebuse tõstmise pärast [...] minaalkomisjaari H Heituri wastu [...]

1935. aastal tuli Türil ilmikk[...] anonüümseid kaebus- ja laimukirj[...] liseid lewitati dr. Wooremaa ja [...] kohta. Juurdluse juure wõeti aiti[...] Loorentsi kirjutusmajin. Üks laim[...] aga saadetud pärast seda ja siis [...] tõstis süüdistuse, et kriminaalkom[...] wõimaldanud politseis kirjutada la[...] Juurdlusel selgus seesugune süüdis[...] endamatuks ja seepärast nüüd koh[...] as walekaebuse esitajat.

K.rikumuusika-[...] s[...]

Waimulikud [...]

**Eile peeti kirikumuusika-sek[...] täiskogu koosolekut, kus waadati [...] andeb ja eelarwe. Ühtlasi otsustati [...] kirikumuusika-sekretariaadi reorga[...] ne uutel põhimõtetel, milleks wast[...] kirja wäljatõõtamine pandi sek[...] teaduslikule sekretärile Hiobile. [...] ülesseatud põhimõtteile tahetakse [...] kirikumuusika-sekretariaadi täiskõ[...] moodustaks omakorda nõukogu ja [...] tuse. Täiskogusse kuulusid kõik tä[...] kud kõstrid ja organistid. Sellega [...] hõlmata kõiki kirikumuusikaga [...] ringkondi suuremas ulatuses, ku[...] sekretariaat suutnud teha seni. [...] kujul jündis kirikumuusika-sekretar[...]

kaotajad.

GORI.

KOTT: „Jätsid koti tühjaks!"

LOOSALU: „Aga oleks hästi passinud, mis?"

Piiritusewabrikud tõstawad kartulihinda.

Kuna läesolewal aastal paljude piirituswabrikute toodangut on tõstetud, siis on karta, et tekib tooresmaterjali — kartulite puudus. Sügisel kokluostetud tagawarad on igal pool läbi ja praegu tuuakse kartuleid müügile äärmiselt wähe. Selle tagajärjel on piirituswabrikud tõstnud hindu: kui harilikuks normaalhinnaks weel hiljuti oli 2 kr. 10 s. kwintaal, siis on nüüd tõusnud hind 3 kroonile.

„Noh, ko-koolmeistrisaks," ütles lawa taga Suurchansu Karla, „nüüd kulutsid mehised liigud, hökk. Pe-peale suurt wäewa."

„Aitab nüüd küll, poisid!" wihastus Märt Tintnäpp. Aga Suurehansu Karla, kes oli purjus päi riiakas ja otsis tüli, raputas koolmeistri nina all rusikat: „Ku-kui sa kuradi sell ihnuskaela mängid, siis me lööme sul ko-kogu saali segamini. Lä-lähme, poisid, — näitame!"

„No tõmmake siis, kuradid, palju jaksate — seni kui üksksord kärwate!" läts koolmeistri hing omakorda täis. „Jookse, Juku, too weel üks liiter!"

Juku sai weel mitu korda Plaski Kadu juures käia ja wastu hommikut olid näitajad purjus kui sitikad. Silma see erilisele ei torganud, sest ega teisedki peolised palju targemad olnud. Peo lõpul lawastati omawahel mehine kaklus ja poisid läksid weriste ninade ja löhtilöödud kulmudega koju magama.

— — — — — — — — — —

Järgmisel päewal arwestas koolmeister Märt Tintnäpp, et kui wiinaostmiseks kulutatud raha ka selsi kanda arwestada, siis annab korraldatud pidu 4 krooni 27 senti puhast kahju. Ja kuidas sa julged säärast aruannet juhatusele esitada — pole midagi parata, tuleb wiin jälle omast taskust kinni maksta.

Küünaised aga arwustasid omawahel eilset pidu ja Suurehansu ema õhkas: „Mina küll mitte ei tahaks, et nad korraldawad neid näitemänguõhtuid — seal õpetawad muudkui inimesed jooma. Mul poisid kodus muidu na korralikud, aga nii kui see näitemänguõppimine algab, siis see koolmeister neid jooma weab. Ei tea kuidas inimesel ometigi ei ole häbi, ise ka noor mees, aga nii raiskus elukommetega..."

S. M.

KAWE TILK PIIMA MEISTERTOODE

Eesti-Vene lepituskomisjon piirivahejuhtumiste lahendamiseks.

Eesti wälisministeeriumi ettepanek Nõukogude walitsusele.

Eesti ja N.S.W. Liidu piiril Peipsi järwel läesolewa aasta algul asetleidnud wahejuhtumid on leidnud meie ametiasutuste tõsist tähelepanu, kes peale olukorra üksikasjalist kaalumist on pidanud konstateerima, et wahejuhtumid on ühenduses asjaoludega, millede üle järelewalwe ei kuulu üksi Eesti walitsuse wõimupiiridesse.

Kuna wälisministeeriumi arwates sääraseid korduwad arusaamatused piiril ei ole loomulikud ja neid oleks wõimalik ära hoida, on tema poolt kirjaga 28. weebr. tehtud N. S. W. Liidu Tallinna saadiku kaudu ettepanek N.S.W. Liidu walitsusele kokku kutsuda Tall. Eesti — N.S.W. Liidu wahelises konwentsioonis 16. juunist 1932 ettenähtud lepituskomisjon. Selle komisjoni kokkukutsumise sihiks oleks ühiselt analüüsida seniseid wahejuhtumeid, ja nende wahejuhtumite juurdluste protseduuri, et leida, mis oleks wõimalik teha wahejuhtumite ärahoidmiseks tulewikus, töötades ühtlasi wälja wastawad ettepanekud esitamiseks mõlema riigi walitsustele.

115 km pikkune traataed Soome-Wene piirile.

Helsingi, 4. märtsil.

(ETA) Raasuli piiriwahejuhtumi tagajärjel on Soome poolt alustatud traataia püstitamise küsimuse arutamist Nõukogude Wene ja Soome piiri Kannakse piirioſas. Traataed püstitatakse 115 kilomeetri pikkuselt ja see läheb maksma üle ühe miljoni marga. Traataia ehitamiseks tarwilikke summasid määratakse märtsikuu lisaeelarwes, milles nõutakse ka summasid piiriwalwemeeskondade ja relwastuse suurendamiseks.

Mandzhukuo sõdurid mässawad.

Hiinlaste suured kaotused õhusõjas.

Hankou, 4. märtsil. (ETA.) Ametlikult teatatakse, et Mandzhukuo sõdurid, kes moodustawad osa Jaapani-Mongoolia Mandzhukuo wägede wiiest diwiisist, on Paotou lähedal Suijuani prowintsis tõstnud mässu ja ühinenud Hiina wägedega.

(ETA) Shanghai, 4. märtsil. Sadade tuhandete Hiina sõjapõgenike seisukord on terwishoidlikult seisukohalt kahetsuswäärne. Kuigi on suudetud piiri panna taudidele, on surewus sõjapõgenike hulgas wäga suur. Käesolewa aasta jaanuarikuu jooksul on rahwuswahelises ajunduses surnud 5167 hiinlast ja Prantsuse kontsessioonalal 4470 hiinlast.

(ETA) Tokio, 3. märtsil. (DNB) Jaapani admiraliteedist teatatakse, et Hiina-Jaapani konflikti puhkemisest saadik Jaapani merewäelennukid on häwitanud 764 hiina lennukit. Samal ajal jaapanlased on kaotanud ainult 78 merewäelennukit.

Hispaanias õhusõda.

(ETA.) Barcelona, 4. märtsil. Ametlikult teatatakse, et walitsuswastaste kolm aerolennukit on kolmapäewal pärast lõunat pommitanud Almeeriat. 18 isikut on saanud surma, nende hulgas 11 last, ja seitse isikut haawata.

Edasi teatatakse, et 22. weebruaril, kui walitsuswastaste sõjalaewad pommitasid Sagontat, on walitsuse lennukid rünnanud sõjalaewu. Lennukeilt allapillutud pommide tagajärjel on „Almerante Cervera" pardal saanud surma 12 ja haawata 20 meest. Sõjalaew on saanud raskesti wigastada.

Walitsuswägede wiis lennukit pommitasid täna Palmat Majorca saarel.

14 inimese surm autoõnnetusel.

Mehhiko, 3. märtsil.

(ETA) Elmante lähedal (Tamaulipasi osariigis) leidis aset kokkupõrge kaubarongi ja ühe autobuse wahel. Kokkupõrke tagajärjel autobus kukkus teeäärsesse kanalisse. 14 isikut sai surma ja hulk isikuid haawata, nende hulgas seitse last.

Woldemaras ajus elama Prantsusmaale.

Kaunas, 3. märtsil.

(ETA) (DNB) Leedu endine peaminister professor Woldemaras, kellele anti armu Leedu wabariigi aastapäewa puhul 16. weebruaril, läitis neljapäewal Prantsusmaale, kuhu ta ajub nüüd alatiselt elama.

D'Annunzio maamullas.

Gardone (Rivieras), 4. märtsil. (ETA.) Itaalia kuulsa kirjaniku ja luuletaja Gabriele d'Annunzio matused toimusid neljapäewa hommikul suure lihtsusega. Kogu öö wastu neljapäewa walwasid kirstu juures Fiume kendurid, kes wõtsid wabatahtlik. osa maailmasõjast ja Fiume linna okupeerimisest kadunud kirjaniku algatusel. Neljapäewal suure kirjaniku kirst paigutati kahurilafetile ja wiidi pühalikus rongkäigus San Niccolo kiritusse. Kirstu saatsid paljastatud peadega Mussolini, kuninga esindaja ja kirjaniku lesk. Teeweertel seisid rahwahulgad, kes jälgisid suure kirjaniku maise põrmu möödumist pühalikus waikuses. Kogu pühaliku tseremoonia kestwusel kõlas igas minutis üks kahuripauk. Kadunud suurkirjanik maetakse nelja kangelase kõrwale, kes wõtsid ühes temaga osa Fiume wallutamisest.

Tule häwitustöö Asuküülas

Tulekuma paistis Hiiumaale.

Haapsalu, 4. märts.

Eile õhtul kell pool 9 jüttis Asuküla wallas Koheri külas Asuküla abiwallawanema August Metsa Mälli talu rehemaja ja põles maani maha. Hoonesse jäi wallaswara, põllutööriistu, wankreid ja regesid. Omaniku kahju 2600 krooni.

Tulekuma oli niiwõrd suur, et paistis Hiiumaale Heltermaale, kus päästejaama meeskond seda pidas merehädaliste märgutulets. Meeskond oli juba walmis wäljasõiduks, kui eksitus selgus.

Pillapalus ehitatakse tänawu wälja 10 talu.

Asundusnõukogu järjekorralisel koosolekul otsustati Pillapalu asunduse töid eclolewal hooajal jatkata. Praegu on weel kaksümmend asundustalu hoonestamata, kuigi selle piirkonna waldusse kuuluwal maa-alal maaparandustööd on suures ojas teostatud. Osaliselt on teedele kokku weetud muldkehad ning maa kraawitatud.

Lõplikult otsustas asundusnõukogu tänawu wälja ehitada kümme talu üheskoonetega. Selleks määras nõukogu krediiti 50.000 krooni. Pillapalu asunduse lõplik wäljaehitamine kawatsetakse teostada 1939. aastal. Tänawu taristab Pillapalu lõpliku wäljaehitamisel krediidipuudus.

Jääühendus Hiiumaaga katkes.

Merejää Rohuküla-Heltermaa wahel on wiimaste kewadiste ilmade tõttu muutunud täiesti rabedaks. Mitmel pool on uuesti tekkinud jäässe suured praod, kuna osaliselt on wäinas ka lahtist wett. Kestnädala hommikul läks wiimane jääpost üle mere kelkudel, ent isegi postiwedajad ei risti enam merele minna. Neljapäewal tegid mõned isikud katset üle wäina sõiduks, ent olid warsti sunnitud Heltermaale tagasi pöörama.

Walekaebus kriminaalkomissari peale.

Rakwere ringkonnakohus Paides mõistis Albert-Aleksander Loorentsi 6 kuuks wangi walekaebuse tõstmise pärast end. kriminaalkomissaari H Heituri wastu.

1935. aastal tuli Türil ilmsiks rohkesti anonüümseid kaebus- ja laimukirjasid, millised lewitati dr. Wooremaa ja L. Anniku kohta. Juurduse juure wõeti ajutõenduisena Loorentsi kirjutusmasin. Üks laimukiri oli ago saadetud pärast seda ja siis Loorents tõstis süüdistuse, et kriminaalkomissar on wõimaldanud politseis kirjutada laimukirja. Juurdlusel selgus seesugune süüdistus põhendamatuks ja seepärast nüüd kohus kariswas walekaebuse esitajat.

Veel 2-se koja walijamehi.

PROF. J. AAVIK JA DIR. K. LIIDAK.

Hariduse ja kultuuri alalt valitava riiginõukogu liikme walimiseks pidas eile koosoleku helikunsti sihtkapitali valitsus. Sihtkapitali esindajaks õpetajate koja ja sihtkapitalide walitsuste esindajate ühiseks koosolekuks waliti sihtkapitali walitsuse esimees konservatooriumi dir. prof. J. Aavik.

Riiginõukogu liikme suhtes asuti koosolekul seisukohale, et see peaks walitama sihtkapitalide walitsuste, mitte aga õpetajate koja kandidaatide hulgast.

Agronoomide koja esindajaks põllumajanduse alalt valitava riiginõukogu liikme walimiseks täna peetud koosolekul waliti koja esimees põllutööministeeriumi põllumajandusosakonna dir. K. Liidak.

Koja juhatus asus seisukohale, et nende esindaja ei wõiks kandideerida riiginõukogu liikmete walimisel.

Meierite koja koosolek walijamehe walimiseks algas täna kell 12 päeval.

250 krooni ja pudel shampanjat

walimiseelse kihlweo wõitjale Haapsalus.

Riigiwolitogu walimiste eel sõlmiti ka Läänemaal mitmeid kihlwedusid. Suurimaks teadaolewaks kihlweoks wõib pidada 250-kroonist kaelöömist Lääne maawalitsuse abiesimehe J. Nurga ja Läänemaal tuntud ehitusettewõtja Pangi wahel. Nimelt olt wiimane kihla wedanud Nurgaga, et 26. ringkonnas kandideerim Kustas Tonkman saab walimistel niipalju hääli, et ei kaota oma kautsjonit, kuna Nurk wäitis wastupidist. Kuna walimisel Tonkman sisti kautsjoni kaotas, siis osutub wõitjaks J. Nurk, kes olewat weel kelletki Lihula mehelt wõitnud pudeli shampanjat, kuna ta ka sealses walimisringkonnas Teemandi siaskot oli ette näinud.

Wõltsitud 1-kroonised liikwel.

Kuressaare politseiwõimud on saanud teateid, et Saaremaal mõnel pool on lastud liikwele wõltsitud 1-kroonised metallrahasid.

„Leola" ja „Hungaria" sõpruslepingule kirjutati alla.

Korp. „Leola" esindajad Budapestist tagasi.

Täna saabus Budapestist tagasi Tallinna tehnikaülikooli üliõpilaskonwendi korp. „Leola" delegatsioon. Leola esindajad kirjutasid alla Ungari kuninglikku polütehnikumi korporatsiooni „Hungariaga" sõlmitud sõpruslepingule pidulikul koosolekul 26. weebr. ülikooli aulas. Sõpruslepingule allakirjutamine toimus umb. wiiesaja „Hungaria" liikme juuresolekul. Lepingule allakirjutamise juures wiibis ka Ungari kuninglikku polütehnikumi rektor krahw prof. Teleky, kes teatawasti on Ungari endine peaminister.

„Leola" ja „Hungaria" wahelised sõprusüdistused, mis kestsid neli päewa, lõppesid 27. weebr. banketiga Budapesti rahwuskasiinos. Banketil „Leola" poolt anti üle kingitusena „Hungaria" raamatukogule walik inglise-, saksa- ja prantsuskeelseid raamatuid Eesti ajalugu, kultuuri ja rahwamajandust selgitawa sisuga. Eelmisel päewal andsid „Leola" delegaadid kingitusena üle „Hungariale" oma miniatuurlipu kunstipärases wäljatöötuses. „Hungaria" poolt kingiti „Leolale" hõbekaritas „Hungaria" wapiga ning „Leola" esindajatele uuriripatsid „Hungaria" wapiga.

Eesti ja ungari üliõpilaste wahelise sõpruslepingu sõlmimine äratas Budapestis elawat tähelepanu ja leidis heatahtlikku wastukaja ungari ajakirjanduses.

„Küttesõus" nõutakse töötajate tõstmist.

A.-s. „Küttesõu" tööliste üldkogu koosolekul wõeti wastu töölisnõukogu poolt wäljatöötatud uued töötasunormid, mille nõudmisele ajutakse. Töötaju tõstmist nõutakse allmaatawuritele 18 senti wagonetist ja pealmaatawuritele 5 senti kantmeetrist. Kõigile päewa-, platsi- ja naistöölistele nõutakse juure 5 senti tunnis. Ekskawatoritsitajaile nõutakse tunnitasu tõstmist 12 senti ja preemia suurendamist 24 sendilt 40 sendile 100 kopatäie pealt. Tõstewinnatöölistele nõutakse juure 1 sent, purustajas töötawaile töölistele 5 senti wagonetilt, tööksja töölistele 5 senti tunnis. Kuurtöölistele ja öösahtidele nõutakse palga tõstmist 10 krooni wõrra.

Üldkogu poolt wastuwõetud uued hinnakirjad esitatakse taewanduse juhatusele ja juhul, kui soowitud ulatuses töötajusid ei tõsteta, otsustasid töölised alustada töötüli.

Koosolekul otsustati ka nõuda, et sumekuudel pealmaatawurid wõiksid tööga alustada tund aega warem, s. o. kl. 7 hommikul.

Leedu peaminister raskesti haige.

Kaunas, 3. märtsil.

(ETA) (DNB) Leedu peaministri Tubelise terwislik seisukord on tunduwalt halwenenud. Tubelis, kes juba 19. jaanuarist saadik wiibib terwiseparandusel Helweetsias, tuli toimetada Locarnost ühte Zürichi haiglasse. Leedu wälisminister Lozoraitis on sõitnud Zürichisse peaministri haigewoodi juure.

„ÜHISABI" BALLI EELTÖÖD.

Eile oli „Ühisabi" juhatuse kutsel koos üle 50 pealinna daami 26. skp. toimuva „Ühisabi" balli korraldustööde asjus. Nõupidamisel arutati põhjalikult läbi programmiline osa, samuti võeti lõplikud seisukohad ruumide dekoreerimise ja laudade juhtkonna asjus.

Reserveeritud on balli jaoks peale „Estonia" kontsertsaali ühes kõrvalruumidega veel roheline, valge ja punane saal, samuti osa teatrisaali jalutusruumist.

Läbirääkimistel selgus, et pealinna kaubandus- ja tööstusringkonnad suhtuvad ballile eelmiste aastate eeskujul õige heatahtlikult, toetades korjanduslehtedel balli nii esemetega kui ka rahaliselt. Suurematest annetustest, mis on määratud loterillana jaoks, võiks juba märkida lubatud mööbligarnituuri, raadioaparaati jne. Loterii peavõiduks jääb uus „Ford"-auto.

Enamik kokkutulnuist võittis endale ka pääsmete levitamise kohustuse.

Balli toimkond asub „Ühisabi" büroos, E. Punase Risti peavalitsuse ruumes, tel. 129-64.

K.rikumuusika-sekretariaat reorganiseerimisele.

Waimulikud laulupeod uuele alusele.

Eile peeti kirikumuusika-sekretariaadi täiskogu koosolekut, kus waadati läbi aruanded ja eelarwe. Ühtlasi otsustati teostada kirikumuusika-sekretariaadi reorganiseerimine uutel põhimõtetel, milleks wastawa põhikirja wäljatöötamine pandi sekretariaadi teaduslikule sekretärile Hiobile. Wastawalt ülesseatud põhimõtteile tahetakse ajutada kirikumuusika-sekretariaadi täiskogu, kes moodustaks omakorda nõukogu ja see juhatuse. Täiskogusse kuuluksid kõik täisõiguslikud kõstrid ja organistid. Sellega tahetakse hõlmata kõiki kirikumuusikaga tegelewaid ringkondi suuremas ulatuses, kui on seda sekretariaat suutnud teha seni. Praegusel kujul jündis kirikumuusika-sekretariaadi ajutamine rohkem erawiisiliselt ning praegusse täiskogusse kuulub waid 15 inimese ümber.

Waimulikkude laulupäewade korraldamise suhtes otsustati panna maksma kindel korraldus, mille kohaselt waimulikkude laulupäewade korraldamine saab toimuda ainult kirikumuusika-sekretariaadi registreerimisel. Sellega tahetakse hoida ära waimulikkude laulupäewade korraldamist senisel kujul, kus need liigse ülekoormatuse tõttu ei tule sageli hästi korda. Peale selle otsustati organiseerida kirikukooride liit, kelle kaudu oleks waimulikkude laulupäewade korraldamine kergem. Samuti hakkaks kirikukooride liit korraldama soodustatud hinnaga noodimaterjali hankimist.

A. Lellep — maksujõuetu.

Aleksander Lellep sai tuttawaks Mojtwa opteerimiskomisjoni päewilt. Praegugi on ta tuntud kuju seltskonnas. Omal ajal oli L. jõukas mees.

Tallinna ringkonnakohtu tsiwiilosakonna istungil oli arutusel Lellepi maksuwahendite ettenäitamise ja maksujõuetuks tunnistamise asi. Seda nõudis a.-s. Krediitpank, kelle käes on üks Lellepi suurem weksel, mis on tasumist oodanud juba pikemat aega.

Lellep ise seletas, et see weksel on omal ajal juba täies ulatuses tasutud ja temal ei olewat selle weksli suhtes enam mingeid kohustusi.

Eesistuja Pedoste tähendas, et oma õiguste jalulesadmiseks on teissugune kord. Praegusel momendil tuleb aga piirduda ainult maksuwahendite ettenäitamisega. „On teil warandust?" Lellep wastab, et temal oli Poska tänawal nr. 46 suurem kinnismara, millest praegugi osa on weel tema nimel. Wallaswara ja korterisisseseadet ei olewat — see on olesjonil maha müüdud. Ka ei seiswat Lellep ühegi ettewõtte osanikkude hulgas. Wäärtpabereist omawat waid weneaegseid wäärtpabereid, millistel aga puudub reaalwäärtus. Nõudmiji teiste isikute wastu on, kuid need on lootusetud.

Krediitpanga wolinik tähendas, et kinnismara, millest Lellep kõneles, ei kuulu enam Lellepile, kuna on müüdud. Ühe sõnaga, Lellepil ei ole mingit warandust, millega tasuda oma wõlga Krediitpangale. Seepärast tuleb Lellep tunnistada maksujõuetuks wõlgnikuks ja temale hoolduse jeada.

Ringkonnakohus otsustaski Lellepi tunnustada mitte äri alal maksujõuetuks wõlgnikuks ja temale määrata wannutatud hooldajaks wandeadw. Elmar Sonin.

G. Saare metallitööstusles uus töötüli.

Töölistel tõsteti ojalisel palku.

Eile peeti G. Saare metallitööstuse tööliste üldkogu koosolek, kus otsustati jatkata palgawõitlust. Koosolekul otsustati nõuda tükitöö puhul päewapalga garanteerimist iga ükstku tükitöö kohta ja kõigi palganormide tõstmist 15 protsendi wõrra. Praegu selle otsustati nõuda minimaalpalkade kindlaksmääramist, nii et meesostustöölistele, kes omawad wastawa kutsetunnistuse wõi 3-aastaje praktika wõi jooritanud nõuetawa proowitöö — 40 senti tunnis, lihtsõõlistele 28 senti tunnis, naistöölistele ka kuudamise ja troomimise ruumis 28 senti tunnis, palkijatele 25 senti t. Uutele naistöölistele maksetagu esimese kahe nädala jooksul 18 senti tunnis.

Eeltooduid nõudmiste teostamiseks otsustati alustada töötüli jeadusles ettenähtud korras.

Tööandja oli just tund aega enne üldkoosoleku algust tõstnud osalisele töölisele palku. 42 töölisel tõsteti palka 2—7 senti tunnis.

Uus Eesti saadik Kaunases A. Warma

sõidab oma ametikohale Kaunasesse laupäewal, 5. märtsil kell 19.

Riik hakkab kaludesse metsa istutama.

Põllumajapidamiseks kõlbmatud maad riikliku laenu abil metsa alla.

Põllumajapidamiseks kõlbmatute, kuid metsastusets kõlblike maade tulundamise eesmärgil on põllutööministeeriumil lähemaks kawatusets toiupidajaile hakata wõimaldama laenu tähendatud maaaladele metsa istutamiseks. Et metsaistutamine nõuab asjatundjaid, siis kawatseb põllutööministeerium talupidajaile laenu metsaistutamiseks wõimaldada ainult siis, kui istutamine toimub riiklike asjatundjate kaudu. Kõik metsastamisega ühenduses olewad kulud kawatseb riik talupidajail katta laenuna, mille õiendamine jünnib ojadelaupa 3—5 aasta jooksul.

Statistilistel andmetel leidub Eestis umbes 35.000 hektaari maad, mida ilma suurte kapitalide inwesteerimiseta ei ole mõeldaw kasutada põllumajapidamise otstarbeks. Need on liiwamäljad, loopealsed ja paepealsed ja erilise maapinnastusega raiesmikud, mis praegu talumajapidamistele ei anna mingit tulu. Ometi on need suured maaalad kõlblikud metsastamiseks. Wiimastel aastatel on metsade tulukus järjest tõusnud, kuid samal ajal on erametsad wähenenud, mis eriti ümmeb põllutööksja raamatupidamise wastawatel andmetel. Ka kõige wiletsamad talumetsad annawad praegu tulu keskmiselt 12 krooni aastas hektaarilt.

Riikliku laenu abil teostatawate kõlbmata alade metsastamiseks on ette nähtud summaid riiklikust metsamajandusekapitalist, mille täiendamiseks wajaduse korral on wäljawaateid.

Põllumajapidamiseks kõlbmatutele aladele metsade istutamise õhutamiseks tahab omalt poolt metsaühingute liit eelolewatel kewadistel metsapäewadel alustada üle maa suurt aktsiooni. Talupidajaile, kes metsastamisest huwitatud, kawatsetakse koos seemnega anda ka põhjalik õpetus metsaistutamiseks, milleks korraldatakse ka näitlikke metsaistutamisepäewi. Metsapäewadel propageeritakse ühtlasi kodulähedaste tarbepuude salude istutamist, milline propaganda ühtub kodukaunistamise põhimõtetega.

Päewapipart.

OSKAR LILLENDAL.

Endise liidri nutulaul.

Siin mina istun sellikene,
läbikukkund liidrikene,
kehva kandidaadikene!

Kus minul oli enne raha,
kus minul oli varem vara,
kena kogu kroonikesi.

Niiid aga nutan nurga taga,
vingun päris vingu-viisi:

Au sai muidu ära antud,
raha rumalalt raisatud,
vara võõrale visatud.

Mis mul mehel oli viga?
Olin enne rahvast juhtind,
luband lausa luuletusi,
kergel käella kangeid asju.

Kroonu mind kaitses kanget meesta,
kui mina kõndisin kõvereti,
tatsutasin tagurpidi,
pugesin kui urkast puuki.

Vennad panin võimu juure,
onupojad ohje hoidma,
tädipojad taskut täitma,
langud laia elu peale.

Ise mina linnas liiderdasin,
sekeldasin suuri asju,
mehkeldasin mehe moodi.

Tegin kaupa teises leeris,
salaviisi sotsi saunas,
aralt asuniku aidas,
pehmel keelel papi juures.

Sealt tulid teod tagurlised,
sealt said sõnad sakilised,
kaubad mitmekandilised,
ärid mitmeäärelised.

Sain mina mõisa mõistlik mees
tubli talu targemaida,
maja linna muidu-meesi.

Pangad kraanid mul praotid,
tilkus tuhat, tilkus kaksi,
kuni tilkus külmme tuhat,
sada tuhat saksa tasku.

Siis tulid ajad haralised,
päevad peened mulle päris.

Pandi kinni parlamendid,
koju aeti kogelejad,
maale aeti manitsejad.

Küll mina lootsin lollikene,
ootsin aega, onklikene,
mil tuleb jälle minu tundi.
hakkab peale minu aega!

Niiid on nähtud, niiid on naerdud,
küll on käidud kõvereti!

Ei mina saanud saadikuksi,
kõver meesi kandidaadiks.

Kroonu minu raha korjas,
Mind aga jättis mitmeks ajaks,
vieks aastaks virelema,
kuueks aastaks kuulatama.

KIRJAVASTUSED.

Jeremias, siin. Nali koolipoisist ja pimedatest kassipoegadest on habemega. Peale selle puudub tal positiivne idee. Praegusel ajal pole ka mingit kasu neist kolmest kassipojast, kellel hiljem tulid silmad pähe — suud nad ikkagi ei saa lahti teha.

KUI ON VAJA MÄÄRIDA...

— Tartus olevat keegi tehnik leiutanud talitusviisi, kuidas vana ja tarvitatud määrdeõli töötada ümber tarvitamiskõlblikuks.

— See on väga tähtis ja ajakohane leiutis — kui on vaja teha mitmesuguseid määrimisi...

LIULASKMINE — RAHVUSSPORT.

— Hiljuti peeti iluuisutamiseesivõistlused ja osavõtt nendest oli väga väike Millega võiks seletada selle spordiala tagasiminekut?

— Kes tahab saada iluuisutajaks, peab kaua ja püsivalt harjutama. Eesti rahvaparematele poegadele meeldib aga rohkem liulaskmine...

MINISTRID SEGAMINI.

— Vabariigi valitsuse koosseisus olevat jällegi muudatus ette võetud?

— Kuidas nii — ajalehtedes pole sellest midagi kirjutatud?

— Ajalehtedes otsekohe küll mitte, kuid vabariigi aastapäeva puhul ilmunud „Eesti Politseilehes" on toodud vabariigi valitsuse liikmete näopildid ja nende hulgas ka N. Taltsi kui põllutööministri oma. Ja keda sa siis veel usud, kui mitte „Eesti Politseilehte"!?

ELAGU AUGUST KAPP!

Helilooja Artur Kapp'i 60 a. sünnipäeva puhul peetud aktus anti edasi ka raadioteel. Eesti raadiokuulajatel oli võimalus kuulda, kuidas Lauljate Liidu esimees A. Oinas pöördus juubilari poole sõnadega: „Armas August Kapp! Meie kõik tunneme sind juba pikemat aega... jne."

Vaene, vaene August Kapp! Mis ütleks selle kohta Artur!?

ÕIGE NIMI.

— Pärnus olevat veoauto sõitnud peale manööverdavale vedurile ja selle roobastelt maha ajanud.

— Miks ka mitte. Nimetatakse ju mõnteel vedureid ikka liikuvaks koosseisuks. Ja miks ei või vedur auto eest ära „liikuda"!?

KOHVIKURISTSED.

— Miks viimasel ajal „Riigi Teatajas" on õige vähe uute nimede väljakuulutamisi.

— Kellelgi ei ole aega enam oma nime eest hoolitseda — otsitakse uut nime kohvikule.

IME.

— Näis, kas sotsid hakkavad nüüd ka Kristuse sisse uskuma.

— Millest peaks tulema see meelemuutus?

— Imedest! Et vesi muutus viinaks, võis olla ka purjus meeste lorajutt, kui aga pitseri taga õige paber muutub valeks, peavad juba tõesti „imetegijad" mängus olema.

Lahing on lõppenud.

Marksismi võitluslaul „Internatsionaal" leiab meil viimasel ajal vähe viljelemist.

Venemaal ta aga elab priskelt edasi ja allub muudatustele ajavaimu kohaselt. „Internatsionaali" refrään algupärandis lausub: „Sellest t u l e b meie otsustav lahing..."

Nii lauldi ajal, millal sotsiaalne revolutsioon oli veel unistus.

1918. aastal Venemaal lauldi:

„See o n meie otsustav lahing..."

Praegu on Venemaal viisiks lauldi:

„See o l i meie otsustav lahing..."

Tähendab, võitlus on lõppenud — kuigi praegune protsess Moskvas „fašistlike madude" vastu tahab tõendada vastupidist.

Ajad aga korduvad ja seepärast poleks midagi imestada, kui vene rahvamassid kord uuesti hakkavad laulma: „Sellest t u l e b meie otsustav lahing..."

VARJUNDIRIKAS KEEL.

Eesti keeleuuendus taotleb keele suuremat painduvust ja mõistet paremini tabavate uute sõnade loomist. Sealjuures keelesepad ei tohiks unustada, et eesti keel on praegugi varjundirikas: ühe sõnavormiga saab väljendada mitu mõistet. Näit. inimene, kellel on kiire, ütleb:

head aega, mul pole aega,
ma pean minema minema,
mul on täna pesupesu.

Ka röövel tarvitab varjundirikast keelt, kui ta meiereist tulijale käratab:

„Või või elu!"

Välismaa nali.

Rahamured.

FANFAARIMUUSIKA KEVADEL.

„Ta elagu, ta e-la-gu-u-uu!"

AJAKOHASEID TARKUSSÕNU.

MATI

— Kui oskad õigel ajal vaadata läbi sõrmede, võib midagi ka sõrmede vahele jääda!

— Mõnigi sööb sülti vaid seepärast et see tema ees väriseb!

— Ülemus võib sind „välja süüa", kui sa ei oska ennast talle „sisse süüa"!

— Kommete lihtsustamisel on mõtet ainult seal, kus pistetakse pihku tühi käsi!

— Ilusaim fassaad on õhulossidel!

— Ega pole süüdi arst, kui ta käseb võtta rohtu kolm korda päevas pärast sööki ja sa saad süüa vaid kaks korda päevas!

— Selleks tehaksegi kalkulatsioon, et näha, millisest summast üle kulutada!

— Parim rahvamees on läbikukkunud rahvamees!

Kogunud *SIIL.*

MUUDETUD NIMED.

Üks Riia raamatukauplus korraldas Eesti aastapäeva puhul eesti raamatu näituse. Riia leht „Sevodnja" kiidab väljapanekuid, öeldes muuseas: „Keskse koha omab vaateaknal eesti eepos „Kalevinoeg", mis on ilmunud F. F r i t z w a l d i sulest."

Sel puhul võiksime omalt pool tähendada, et Tallinna „Töölisteatris" mängitakse praegu Ruts B a u m a n i näidendit „Rätsepad Sillamatsil".

Kui Kreutzwaldist sai Fritzwald, siis on lihtne asi Blaumanist Bauman teha.

Riimringhääling.

1.

End rännuvalmis seadmas moodsad kured,
et suurendada eesti rahva arvu;
meeskured need, kel niiid on siantsed mured...

Kes küsib, et see paitus vastu karvu
me oma põllutöölistele näib.
Niiid ammu laat ja kauplemine hoolas
niisaati Saaremaal kui suures Poolas
töökäte pärast kärinaga käib!...

2.

Ei ole kõrgeim kunstki saamatu,
ta kohaneda oskab ajakeerus
ja näe, meil ise kätte raamatu
niiid sokutab kui vaimumõõga Keerub;
ning hoopis rõõmus pole lool;
me rahvas ostab nagu seda jaksab
ja tihti üle jõugi arveid maksab...
Siit järeldus — ei tuimaks läind veel sool!

3.

Tal põleb vaimutoidu nälg küll rinnas,
kuid ei ta seda kustutada või,
sest muugi kaup niiid üle määra hinnas
ja mõnelgi on unelmaks saand või.
Kui lastekari küsimas on pippi
ja tasumata korterigi üür,
kas siis ei kasva selga mureküür,
et inimlaps võiks kaamelina näljakõrves tippi.

PIIR ÜLE PIIRI PÕGENEMISTELE.

„Ära imesta, Matrjoona, nii ei saa pojuke üle piiri putkata!"

HOTT.

Proua Agaate.

Ma olen moodne naine,
tööpäevaks kellel öö
ja keda murepaine
eal tusaseks ei löö,

vaid veetlevaks ja netiks
ma rõõmsalt ikka jään —
mu elutee parketiks
on skunksid ja satään.

Mu tõukel tihti lahti
käib kohvimaja uks.
Kui minna ei saa mahti,
see teeb mu õnnetuks.

Kes koju endid matsid
— hääd perekonna toed —
neil kuulmata jäid klatšid
ja nägemata moed.

Kui sirvin moežurnaale,
mind veetleb siidilõim.
Ent lehmi liipsma maale
ei vii mind ükski võim.

Küll tikin vahel vaipa
kui väike plikapõnn,
kuid seda ma ei taipa:
kuis töös võiks olla õnn?

Ma põrandaid ei küüri —
ma pole tuhkatriin,
vaid loen hääd lektüüri,
mis pakub „Magasin".

Ka meie moodsast luulest
pääst mitu rida tean,
kuid hästi värvit huulest
ma rohkem lugu pean.

Teatris ma ei vetti
kui kurblik on programm,
vaid vaatan operetti —
see hoopis ilusam.

Kontsertidel käin ikka
ma sellepärast, et
sääl vahet vaese, rikka
teeb ühke tualett.
Ma loenguid ei salli
— neist tulla võib migreen —
kuid iga maskiballi
ma vapralt kaasa teen:
sest detoneerit tantsust
saab kire dünamiit.
Ka pursin vahel prantsust,
sest seda teeb eliit.
Ma küll ei oska keeta
(see töö ka pole fein),
mind võlub Garbo Greta,
kui pildipoes käin.
Ka siis mull' meeldib kino,
kui pilt on Cooperist,
ent „veritas in vino"
on veetlevamgi vist:
Kultuuri kaunim ehe
on luksusrestoran —
säält leidsin rikka mehe,
säält majasõpru saan.
Sest elan mehest lahus,
kes rikas küll, kuid loll.
— Mu pesu pitsivahus
niiid sorib frant-apoll.
Ja ühest kui on villand,
küll ruttu teise saan.
Nii olen armu pilland,
kui tubli kurtisaan.
Sest kiirelt õitsvat noorust
aeg tagasi ei too
ja pärgel võtku voorust!
Tall' proosit ma ei joo.
Mu magamisetuba
on mitme mehe piin.
Ja — palute kui luba,
siis Teidki sinna viin . . .
See mõte mind ei vaeva,
et ükskord vanaks saan.
Mul ammu taskus taeva
tualetiruumi plaan!

VÕÕRA MUNDRI TAUD.

„Siia tahan ühe vänge kõrtsi lahti lüüa! Lokaali nimeks oleks „Grand Royal Palace"

Reedel, 4. märtsil 1938. a. Nr.

Viljandi

Peahoonest töölist jäid

Neljapäeval kell pool 12 päeval põlema a.-ł. „Viljandi Linnawabriku" hoone. Tuli algas hoone keskosas lõngade tuiwatijes ja lewis mitmelõliaurude ja tolmu plahwatamiseſt tina kohutawa kiirusega edasi asplitesi tus parajasti töötas mitukümmend töölist. Kabuhirmus põgenesid need eest, mis otjaga tungisid juba tuduminkonda. Kui tuletõrjele õnnetuseſt teatasee kohale jõudis, seisis hoone kestoja kord üleni leekide wõimuses. Ennastsatööga suures kuumuses ja paksus suusuutis tuletõrje panna tulele piiri poltunnilise wõitluse järele ja hoida ära riku täielikku häwimist. Põlemas wabrikosas suudeti tule wõim murda alles 3-ks p. l.

Häwinud wabrikuhoone osas olid masinad wõrdlemisi wanad. Mõned tunud juba wabriku asutamiseſt saadik, üle 15 aasta. Tules häwis esialgsete hinnatõtte järele umbes 15.000—20.000 walmis lõnga ja muud walmis- ja materjali. Wabrikuwalitsus arwestab kaudsete kahjumõtete järele ümmarg 200.000-krooniſe kahjuga. Wabrik jääb likult seisma paariks kuuks, millal takse häwinud osa uuesti üleehitamisele lõpule jõuda. Wabrikus töötas paatöölise ümber, kes nüüd kõik kaotasid maks ajaks leiwa.

Millest tuli sai alguse, see on praegitamiseſl. Tööliste seletuseſl alanud lõngade tuiwatiseſt, kuſt see plahwajõuga wälja asplitesaali. Esialgne arne on, et tuli sai alguse tuiwatije wentilaatorit ringiajawa wõlli ülekuumendamiseſt. Juurdluſt ajus toma kriminaalpolitsei koos wälispoli

Eile kell 11 enne lõunat kattes watöö lõunatunniks. Kui töölised pool hiljem uuesti masinate taha asusid, asplitesaalis tugewat suitsulõhna. nähti ka tuiwatije ruumiſt tuld wälja wat.

Kümnekonna sekundi jooksul tuli wägewaks leekidemõlkuks jõliſed põgenesid kabuhirmus põ asplitesaaliſt.

Onneks ei järgnenud wäljapääjudel kut ja kõik töölised pääsid wigastamata. Aega polnud aga enam mõtta taasjariideid ja nii jäid paarilkümnel naisel tulle talwpalitud, nende taskutes rahakotid rahaga jne. Üliriided hõlmjälle eespool olewad asplijaali t

Elektrijaa

Kalara

Neil päewil jõuti Tallinna elektrijaamas ja gaasiwabrikus uue telliskiwiwabriku projektide kulatsioonide walmistamisega. Ka tawatsetakse Kalaranda jenije kiwi laoruumi läheduſje püs wabrik, kus hakatakse walmistam lewkiwituhast telliskiwe.

Projektide järele läheks uus maksma 450.000 krooni ning w aastane toodang oleks 7 ja p miljonit telliskiwi,

kusjuures kiwi omahinnaks ol senti; turule wõiks neid lasta 3 ga tükk. Harilik punane tel maksab 5—6 senti tükk.

Elektrijaam ja gaasiwabrik a setanud ka põlewkituhast wal tud kiwi wastupanuwõimet ja näitasid, et kiwi üks ruutsentim kannatab wälja 180-kiloliſe jurt

Et nn. „siniste telliskiwide" on nõudmiſt, nähtub sellest, et puuwillawabrik, kus põlewkiw telliskiwe walmistatakse juba aastat, ei juuda niipalju kiwe lasta kui nõutakse. Aastas wal kõnes-olew wabrik 4—5 miljon ja sellest arwust talwe jooksul miljonit. Praegu tarwitawa meie suuremad ehituſed siis juures neid kiwe. Ainult hoone kord kaetakse punaste kiwidega ka wälisehituste juures on ne wastupidawad; seda wõib näh mäe ja teiste jaamahoonete mis esimestena ehitati „siniſest

Linna elektrijaam ja gaa tarwitab aastas kuni 60.000

-u-uu!"

I

Riimringhääling.

1.

l rännuvalmis seadmas moodsad
kured,
urendad eesti rahva arvu;
kured need, kel nüüd on siantsed
mured...
küsib, et see paitus vastu karvu
ma põllutöölistele näib.
l ammu laat ja kauplemine hoolas
ati Saaremaal kui suures Poolas
ite pärast kärmaga käib!...

2.

ole kõrgeim kunstki saamatu,
ohaneda oskab ajakeerus
ie, meil ise kätte raamatu
l sokutab kui vaimumõõga Keerub;
hoopis rõõmus pole lool;
rahvas ostab nagu seda jaksab
iht üle jõugi arveid maksab...
järeldus — ei tuimaks läind veel
sool!

3.

l põleb vaimutoidu nälg küll rinnas,
l ei ta seda kustutada või,
muugi kaup nüüd üle määra hinnas
nõnelgi on unelmaks saand või.
lastekari küsimas on pippi
asumata korterigi üür,
siis ei kasva selga mureküür,
nimlaps võiks kaamelina näljakõrves tippi.

MUNDRI TAUD.

nge kõrtsi lahti lüüa! Lokaali nimeks
lace"

Viljandi linavabriku põlemise kahjud 20 miljonit

Peahoonest häwis keskosa 40 meetri pikkuses. 200 töölist jäid leiwata. Mahapõlenud wabrikuosa übesehitamine wõtab paar kuud aega.

Neljapäewal kell pool 12 päewal süttis põlema a.-ü. „Viljandi Linawabriku" peahoone. Tuli algas hoone keskosas asuwas lõngade kuiwatises ja lewis mitmesuguste õliaurude ja tolmu plahwatamisest tingituna kohutawa kiirusega edasi asplitesaali, kus parajasti töötas mitukümmend naistöölist. Kabuhirmus põgenesid need leekide eest, mis otsaga tungisid juba kudumisosakonda. Kui tuletõrjele õnnetusest teatati ja see kohale jõudis, seisis hoone keskosa teine kord üleni leekide wõimuses. Ennastsalgawa tööga suures kuumuses ja paksus suitsus suutis tuletõrje panna tulele piiri poolteisetunnilise wõitluse järele ja hoida ära wabriku täielikku häwimist. Põlewas wabrikuosas suudeti tule wõim murda alles kella 3-ks p. l.

Häwinud wabrikuhoone osas olid kõik masinad wõrdlemisi wanad. Mõned töötanud juba wabriku asutamisest saadik, teised üle 15 aasta. Tules häwis esialgsete kokkuwõtete järele umbes 15.000—20.000 kilo walmis lõnga ja muud walmis- ja toormaterjali. Wabrikuwalitsus arwestab umbkaudsete kokkuwõtete järele ümmarguselt 200.000-kroonise kahjuga. Wabrik jääb täielikult seisma paariks kuuks, millal loodetakse häwinud osa uuesti ülesehitamisega lõpule jõuda. Wabrikus töötas paarisaja töölise ümber, kes nüüd kõik kaotasid pikemaks ajaks leiwa.

Millest tuli sai alguse, see on praegu selgitamisel. Tööliste seletusel alanud tuli lõngade kuiwatisest, kust see plahwatanud jõuga välja asplitesaali. Esialgne arwamine on, et tuli sai alguse kuiwatise aurwentilaatorit ringiajawa wõlli laagrite ülekuumendamisest. Juurdlust asus toimetama kriminaalpolitsei koos välispolitseiga.

Eile kell 11 enne lõunat katkes wabriku töö lõunatunniks. Kui töölised pool tundi hiljem uuesti masinate taha asusid, tunti asplitesaalis tugewat suitsulõhna. Samas nähti ka kuiwatise ruumist tuld wälja lööwat.

Kümnekonna sekundi jooksul paisus tuli wägewaks leekidemõlluks ja töölised põgenesid kabuhirmus põlewast asplitesaalist.

Onneks ei järgnenud wäljapääsudel ummikut ja kõik töölised pääsid wigastamatult. Aega polnud aga enam wõtta kaasa üliriideid ja nii jäid paarilkümnel naistöölisel tulle talupalitud, nende taskutes olewad rahakotid rahaga jne. Üliriided haarasid fülle eespool olewad asplisaali töölised, kuna tagapool samas ruumis töötaw kudumisosakonna personaal ei pääsnud enam leekidest ümberpiiratud riidewarda juure.

Tule lahtipuhkemisel püüti seda kustutada wabriku oma käsipritsiga ja teadmata põhjusel wiiwitati ka tulikahjust teatamisega tuletõrjele. Alles siis, kui wabrikuhoone keskosas oli tuli juba mõnda aega möllanud ja paksud suitsupilwed matsid wabrikuhoone ja kogu ümbruse majadeblokki, hakkas undama tulikahjusireen ja hakkasid saabuma esimesed tuletõrjujad käsipritsidega.

Suure mootorpritsi kohaletoimetamine wõttis weelgi enam aega ja selle tööleratendamisel oli leegitsemas kogu wabrikuhoone keskosa neljatümne meetri pikkuses.

Paksud suitsupilwed takistasid tuletõrje tööd. Mitmed tuletõrujad said kergemal kujul suitsumürgituse, kuid tõsisemaid õnnetusi ei juhtunud. Kustutustöödel hoone sisemuses kukkus tuletõrjuja Reiman läbi põlewa lae alumisele korrale, kuid temagi pääsis ainult põrutusega. Kümmekond tuletõrujat hoone sisemust kustutades said näkku ja kaelale kergemaid tulehaawu ja kriimustusi.

Weerohkus wõimaldas hoida ära tule lewiku wabrikuhoone teise osa, mis põlewast osast oli eraldatud tulekattemüüriga, kuid millest wiisid läbi puust uksed.

Mööda pööningukorda, kus walmistati wabriku oma tarwiduseks nööri ja köit, ähwardas tuli kanduda üle wabriku Lossi tänawa poolsele otsale, kus asus walmisfaaduste ladu, kauplus ja kantselei.

Selle wabrikuosa pööning oli juba tuld wõtmas, kui hädaohtu märgati ja see likwideeriti. Tuld wõttis samas wabrikuosa kohal ajaw wabriku weetorn, mis puuehitus. See põles kui küünal ja häwis.

Tolmutoru kaudu kandus tuli edasi läbi kaitsemüüri teise wabrikuotsa heidermasinate saali. Töölised, kes kandsid walmismaterjali sealt ruumidest wälja, märkasid hädaohtu ja tuletõrje abiga hoiti ära tule lewimine sellele wabrikuosale. Kella üheks selgus, et tule edasitungijõud on murtud ja asuti wabrikuhoone teiste osade kaitsmiselt tuli kustutamisele keskosa sisemuses.

Siin oli tulel rohkesti toitu. Üle 15.000 kilo walmis lõnga kuiwatises ja hulk materjali asplitel ja kudumistelgedel seisis leekides.

Ligi kaks tundi aega wõttis wabriku sisemuses möllawa tule kustutamine. Pärast seda olid aga jäänud wabriku peahoone keskosast järele ka ainult aherwarred. Tülati lõi siinseal weel tuli wälja, kuid kahju ta enam teha ei saanud. Tulikahjukohale jäi kogu ööks walwe.

Koos wabrikuwalitsusega häwinud wabrikuosas ringkäitu tehes selgus, et kogukahju wõib ületada 200.000 krooni.

Jämedad raudtalad olid suures kuumuses painduwad kõwaks ja kooka, suur kuiwatise wentilaator oli põlenud ja wajunud wormituks massiks. Samuti olid täielikult häwinud kümmekond appel-masinat. Kudumisteljed olid põlenud wähem, samuti poolimismasinad. Hoone ise, kuigi kiwist, on suures kuumuses tükati pragunenud jne.

Wabriku juhtimate jõudude arwamisel kulub wähemalt kaks kuud, enne kui suudetakse see wabrikuosa uuesti üles ehitada ja käima panna.

Teises, Tallinna tänawa poole ulatuwas, wabrikuotsas oli tuli jätnud kõik terweks, ainult kohati oli wesi rikkunud masinaid. Samuti ei olnud tuli ulatunud katlaruumideni. Alumisel korral, kus asus letrusosakond, olid kõik masinad rikutud west ja see lainetas kümmekonna sentimeetri paksuselt põrandal. Lõngade kuiwatise all alumisel korral asus kallimaid masinaid, n. n. kalander, mis oli weest põhjalikult rikutud. Alumisele korrale tuli polnud ulatunud. Seal oli wesi leotanud läbi suure hulga walmismaterjali ja muutnud selle kõlbmatuks.

Pärast kustutustöid tulid naistöölised tagasi, et otsida oma põlenud üliriiete rõbalate ja tuha seest wähemalt korterite wõtmeid. Paaril see õnnestuski.

Peale selle ühel naistöölisel oli jäänud rõõkott mõneklimne krooniga kudumisteljele. Selgus, et tuli oli kõrwetanud waid rahakotti, rahad olid jäänud terweks.

Teistel, kellel rahakotid olid jäänud paliute taskutesse, oli kõik põlenud. Töölistele andis see kahekordse hoobi. Tööst ja teenistusest ilma, ainukestest talwriietest samuti. Onnetusekohal kurtwate naiste suust kuuldus, et tuli kohe alguses plahwatanud nii jõuliselt kogu ruumis, et pole enam olnud aega millegi järele ümber waadata. Tulnud katsuda kiiresti põlewast wabrikust wälja saada.

Kahju oleks olnud mitu korda suurem, kui tuli oleks wõtnud wõimust ka heidermasinate ruumis. Selle suutis tuletõrje ära hoida. Suur tulikahju näitas aga ühtlasi, et kohalik tuletõrje oma kustutuswahenditega pole weel nõutawal kõrgusel.

*

Wiljandi linawabrik asutati aastal 1912. Läinud aastal pühitses ta oma 25 aasta juubelit. Wabriku omanikud on kujundanud aktsiaseltsi. Wabrikuwalitsuse kuuluwad direktor M. Laaman, G. Schnurberg ja M. Kõiwa. Teised aktsionärid on P. Mets, A. Tõllasepp Tallinnast, A. Orik, Uue-Wõidu walla Wälgita talu omanik Mitt, J. Luts. Omanike kahju on wõrdlemisi suur, sest kindlustatud olnud wabrik „Põhja" kindlustusseltsis alla tegelikku wäärtust. Häwinud wabrikuhoones olid kõik wanemad masinad. Osalt töötasid nad wabriku asutamisest saadik, s. o. 25 aastat, osalt üle 15 aasta.

Kõige suuremat muret tunnewad aga tuleõnnetusest need paarjada töölist, kes kaotasid oma teenistuse pikemaks ajaks. Neile maksti eile palk wälja ja wallandati töölt. Wabrikuwalitsuse poolt pole antud lootust enne kaht kuud wabriku uuesti käimapanemiseks. Hulk kiireloomulisi tellimisi jäi täitmata.

Maainimestel kahju wabrikusse toodud töö eest karta pole, sest häwinud wabrikuosas oli waid wabriku enese walmis- ja toormaterjal.

Wiimasel ajal töötas wabrik ühe wahetusega, kuid hiljuti pandi ta töötama kahe ületunniga. Tõna, reedel, saabub kohale kindlustusseltsi esindaja, kelle juuresoleku teostatakse ka häwinud waranduse hindamist. Praegu on see waid umbkaudselt arwestatud 200.000 kroonile.

Millest tuli sai alguse, sellesse ei suudetud eile õhtuks weel täit selgust tuua. Nagu kriminaalkomissar juurdluse tulemuste kohta märkis, on selgunud waid niipalju, et tuli algas kuiwatisest. Kuritahtlikku süütamist pole, tegemist on õnnetusjuhtumiga.

Tuli pole alanud ka mitte mingi keemilise protsessi tagajärjel, waid selle on põhjustanud mingi tehniline rike kuiwatise wentilaatori seadeldise juures.

Mis nimelt, seda peab selgitama käiw juurdlus.

Tööliste seletustest selgus, et juba tulikahjupäewa hommikupoolikul ähwardanud tuli wabriku samas osas lahti puhkeda. Wentilaatori wõlli laagrid hakanud suitsema, kuid siis on tuleoht likwideeritud ja sündmus wabriku juhtkonnale teatawaks tehtud. Tõenäolikult põhjustas sama asjaolu ka hiljem tule lahtipuhkemise.

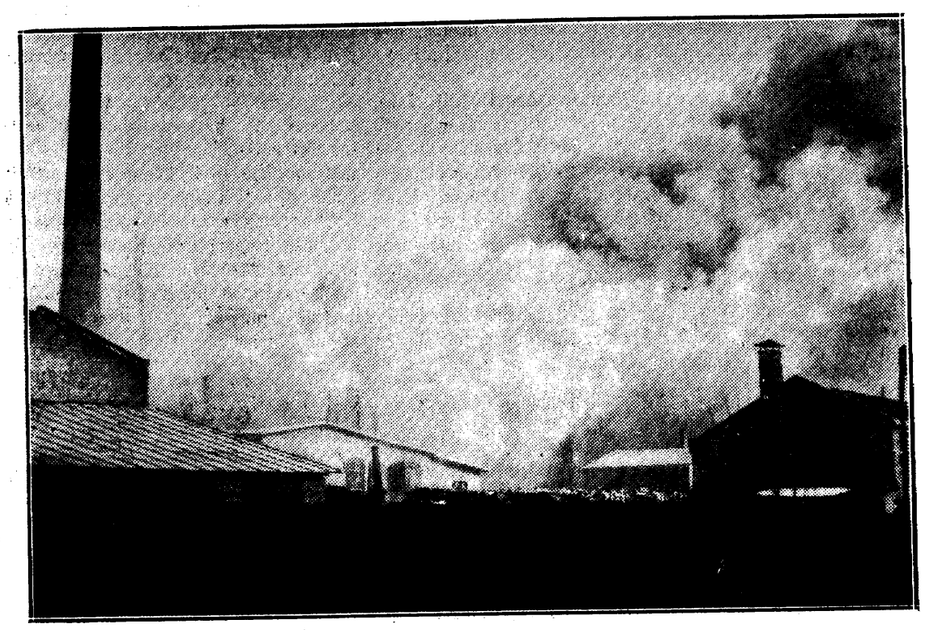

VILJANDI LINAVABRIKU hoone veerand tundi pärast tule puhkemist. Wabriku kohal on määratusuured suitsupilved.

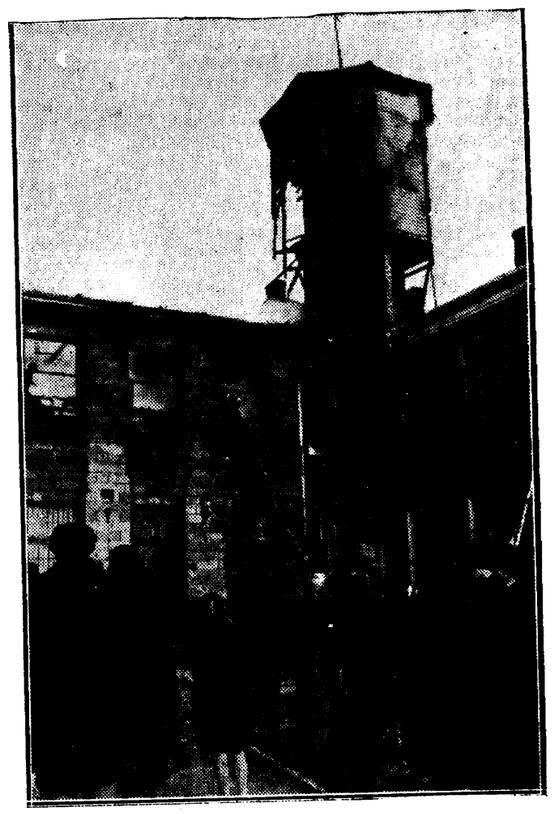

TULE HÄVITUSTÖÖ linavabriku õuelt vaadatuna. Näha hävinenud veetorn. Näha vabrikuhoone see osa, kus tuli kuivatises puhkes ja oma hävitustöö tegi.

Elektrijaam ehitab tuhakiwiwabriku.

Kalaranda wabaneb põlewkiwituhast ja -tolmust.

Neil päewil jõuti Tallinna linna elektrijaamas ja gaasiwabrikus lõpule uue tellisiwiwabriku projektide ja kalkulatsioonide walmistamisega. Nimelt kawatsetakse Kalaranda senise põlewkiwi laoruumi lähedusse püstitada wabrik, kus hakataks walmistama põlewkiwituhast telliskiwe.

Projektide järele läheks uus wabrik maksma 450.000 krooni ning wabriku aastane toodang oleks 7 ja pool miljonit telliskiwi,

kusjuures kiwi omahinnaks oleks 2 senti; turule wõiks neid lasta 3 sendiga tükk. Harilik punane telliskiwi maksab 5—6 senti tükk.

Elektrijaam ja gaasiwabrik on katsetanud ka põlewkiwituhast walmistatud kiwi wastupanuwõimet ja katsed näitasid, et kiwi üks ruutsentimeeter kannatab wälja 180-kilolise surwe.

Et nn. „siniste telliskiwide" järele on nõudmist, nähtub sellest, et Balti puuwillawabrik, kus põlewkiwituhast telliskiwe walmistatakse juba 5—6 aastat, ei suuda niipalju kiwe turule lasta kui nõutakse. Aastas walmistab kõnes-olew wabrik 4—5 miljonit kiwi ja sellest arwust talwe jooksul kuni 2 miljonit. Praegu tarwitawad kõik meie suuremad ehitused siseehituse juures neid kiwe. Ainult hoone wäline kord kaetakse punaste kiwidega. Aga ka wälisehituste juures on need kiwid wastupidawad; seda wõib näha Rahumäe ja teiste jaamahoonete juures, mis esimestena ehitati „sinisest kiwist."

Linna elektrijaam ja gaasiwabrik tarwitab aastas kuni 60.000 tonni põlewkiwi; sellest jääb järele rohkesti tuhka. See läheks siis kõik „täie eest." Peale selle Kalaranna ning sadama piirkond saaks lahti „tuha nuhtlusest", mis palju nurinat tekitanud. Seni on linn põlewkiwituhaga Kalarannas merest juure wõitnud 6 ha maad. Wabriku plaanid ja kalkulatsioonid on tehtud, kuid muret sünnitab rahaline külg. Loodetakse raha saada rahwamajanduse elustamise fondist.

Tuhakiwidele wõib leida turgu ka wälismaal, eriti Soomes. Wabriku ehitamisega Kalarannal on weel see hea omadus, et kiwe saab otsekohe praamidesse laadida ja seega weokulud alanewad.

Kui wabriku ehitamiseks raha saadakse, siis

oleks ta poole aasta pärast walmis

ja tööd leiaks seal ümber aasta kuni 30 inimest.

Olgu weel tähendatud, et elektrijaam ja gaasiwabrik oli meil esimene, kes 1927. a. walmistas esimesed telliskiwid põlewkiwituhast, kuid selle ala arendamisest loobuti tol korral ainelise wõimaluste puudusel.

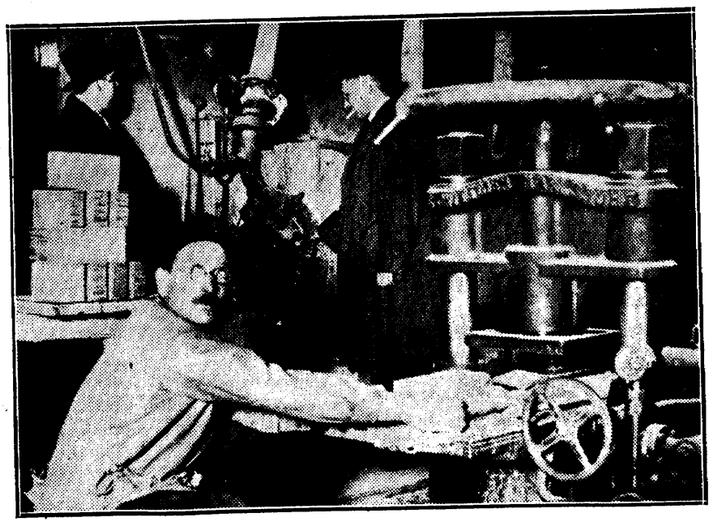

ESIMESED KATSED tuhakiwide valmistamiseks 1927. a. Tallinna linna elektrijaama direktor ins. A. MARKSON (keskel) ja ins. FREYMUTH (vasakul) elektrijaamas katsetööde juures.

Pastor Niemöller „kaitsewangistuses"

Kohtuotsus olnud liiga pehme.

Berliin, 3. märtsil.

(ETA) (Reuter) Poolametlikult teatatakse, et kolmapäewa õhtul lewinud kuulduseid pastor Niemölleri uuest wangistamisest ei wasta täiel määral tõele. Seletatakse, et pastor Niemöller on kolmapäewa õhtul paigutatud kaitsewangistusse, sest rahwa hulgas oli tekitanud teatawat ärewust kolmapäewal wäljakuulutatud pehme kohtuotsus. Selle tagajärjel oli põhjust arwata, et pastor Niemölleri wastu korraldatakse meeleawaldusi.

(ETA.) Berliin, 4. märtsil. Arwatawasti paigutatakse pastor Niemöller koonduslaagrisse. Seni ei ole saadud kinnitust sellele oletusele, sest näib, et wastawad wõimud ei ole üs teadlikud sellest, kuhu wastor toimetati. Seletatakse siiski, et koonduslaagrile waadatakse kui kergeimale karistuswiisile, ja et kaitsewangistuse puhul on peaaegu tarwilik paigutada kaitstaw isik koonduslaagrisse.

Berliin, 4. märtsil. Pastor Niemölleri kaitsewangistuse kohta teatatakse täiendawalt, et see ei ole olnud wajalik mitte ainult pastori kaitseks, waid eriti sellepärast, et ta kohtus teatas oma kawatusest jatkata riigiwaenulikku ja awalikku korda ning rahu ohustawat kihutustööd. Seepärast oli karta, et pastor Niemöller peagi toime paneb uue seadusest üleastumise. Kuuldawasti peawad wõimud ootarbekohasemaks takistada niisugust teguwiisi ajutise kaitsewangistuse abil.

Eiseriigist

VILJANDIMAALT.

Wallad ei tohi tagawarakapitali ehitamiseks kasutada. Wastawale järelepärimisele saabus siseministeeriumi omawalitsuste osakonnalt Wiljandi maawalitsusele teade walla eelarve par. 182 tähendamiseks. Selletõhaselt ei lubata tagawarakapitali kasutada erakorraliste kulude katmiseks, mida nõuawad teostatawad ehitused.

VILJANDIST.

Uus lisajaoskonnakohtunik. Wiljandi ringkonnakohtu kriminaalosakonna sekretär Karl Pärn nimetati riigihoidja käsktirjaga lisajaoskonnakohtunikuks. Sellega ühenduses Wiljandi ringkonnakohtu praegune tsiwiilosakonna abisekretär August Toots nimetati kriminaalosakonna sekretäriks ja tema asemele tsiwiilosakonna abisekretäriks wanem kohtuameti kandidaat Jaan Rehepõld.

Wabaõhu-loomaaed kaotamisele? Paar suve juba tehakse Wiljandis katseid lossimägedesse wabaõhu-loomaaia asutamiseks. Loomaaia elanikud aga ei pea wastu ja surewad üksteise järele. Juba waremalt suri kaks kitse. Nüüd suri kolmas kits kopsupõletikku. Samuti on haigestunud põdrawasikas. Mõned päewad tagasi suri üks fasjan. See kõik on pannud linnaisad mõtlema wabaõhu-loomaaia likwideerimisele. Et loomad sageli haigestuwad ja surewad, selles on süüdi Wiljandi rahwas. Loomi toidetakse igasuguse maguga kraamiga üle. Faasani surma põhjustas õrri kinnijäänud pähkel, millised ulakusest pilluti puuri. Wiimastel päewadel on keegi meesterahwas hakanud põdrawasikale ja sokule jootma liikwat. Loomulik toit loomade tõttu seisab sageli puutumatult, kuna rahwas neid oma magusate paladega toidab üle ja teeb haigeks.

„Koidu“ seltsi peakoosolekul esines seltsi esimees dr. J. Wares pikema ülewaatega seltsi ümberehitustöödest kontsertsaalis, mis nõudis seltsilt kulu üle 2 miljoni sendi. Seltsil ümberehitusega seoses on kaswanud wõlad pankades üle 10.000 krooni wõrra. Otjustati kõik pankade wõlad, kokku ligi 30.000 kr., koondada hüpoteekpanka. Tunnistati wajalikuks, et ruumide kajutajaid tuleb juure hankida. Kinnitati eelarwe ja juhatusse waliti tagasi wäljalangenud juhatusliikmed dr. J. Wares, J. Treufeldt, Aspre ja J. Luts. Uuteks juhatusliikmeteks said major Tarmak ja E. Reisenberg. Kolm liiget, hrd. Algma, Puskar ja Saks, jäid endise walimise põhjal alles. Läbirääkimistel pundutati „Ugala“ asumist „Koidu“ ruumidesse. Leiti, et teatrimaja kriisist Wiljandi saaks kõige paremini üle sel wiisil, et „Koit“ weel kord wõetakse ümberehtamisele. Wiie miljoniga saaks ehitada seltsimaja teatrile wastawaks, misjuures tuleks osta juure maad naaberkrundist. „Ugala“ ületulel „Koitu“ oleks seltsile kasuks, kuna aitaks ülal pidada ruume. Praeguse wäikese kajutajaskonna juures tekiks tulewikus „Koidul“ raskusi oma ümberehitatud ruumide ülalpidamisega ja wõlgade korraldamisega.

HELMEST—TÕRVAST.

Ei ole korda. Tõrwas tehti politsei ja linnawalitsuse esindajate poolt ühine „haarang“ osale kohalikele tapamajadele ja lihunikutöötubadele, kus need tabati imestamapanewalt korratus seisukorras ja mustuses.

Elanike arw linnas tõusis märtsiks 3028-le.

Linad „kõndisid“ naabri juure. Leebikuwalla Tahtu talu lahtisest laudalaskast warastati ära terwe koorem murtud linawarsi, umbes 150 kr. wäärtuses. Juurdlusel awastati, et linadele oli uucks omanikuks hakanud naabruses elutsew Juhan Mäger, keda oli abistanud Eduard Ustal.

OLIKAEVANDUSTEST.

Wenelase wiinasurm. Kolmapäewal, 3. märtsil leiti Kiwiõlisi oma tuttawate korterist surnult Kiwiõli tööline Iwan Wesnewski, 40 a. wana. Nagu arstlikul ülewaatusel selgus, oli surm järgnenud liigsest alkoholi tarwitamisest.

Joobnute mürgel Kiwiõlis. Kolmapäewal, 3. jsp. korraldasid Kiwiõli noormehed O. ja W. suurema mürgli. Olles tugewa „auru all“, tungisid mehed kallale ühele kohalikule elanikule, kellel aga kallaletungijate käest õnnestus põgeneda. Nüüd mehed pekstid enda lohutuseks sisse maja aknad.

SAAREMAALT.

Rahwuskangelase nimi noorkotkaste rühmale. Noorkotkaste Saaremaa malewa Karja rühm, mis teotseb Karja algkooli juures kirjanik A. Koeli juhtimisel, wõttis endale uueks nimeks „Wesse rühm“. Teatawasti Wesse oli omaaegne saarlaste kuningas, kes korraldas suure wastuhaku maa rõhujaile ja juhtis ägedas lahingus saarlaste malewat.

Kuressaare linnawolikogu wõttis wastu linna 1938.-39. majandusaasta eelarwe, mille korraline osa on 135.726 kr., erakorraline osa 74.000 kr. ja ettemõtete eelarwe 70.463 kr., kokku 280.189 kr. Erakorralise eelarwe summad lähewad linna uue algkoolimaja ehitustööde lõpulewiimiseks. Esmakordselt on wõetud eelarwesse suurem summa jalgrattasõiduteede ehitamiseks. Suuremaid summasid on nähtud ette ka nutiuulitsate rajamiseks ja wanade kordajeadmiseks.

Pargi uues osas ja Loode rannas jatkatakse supelranna wäljaarendamist. Eelolewaks suweks ehitatakse merre ka korralit supelbassein, laiendatakse rannakohwikut tehatse tuurisalile põhjalik remont jne. Linna kanalisatsiooni wäljaehitamise fond määrati 1000 kr.

PÕLTSAMAALT.

Omnibuseühendus Tartuga algas Põltsamaal uuesti täna, 4. jsp.

VIRUMAALT.

Algab koolimajade ehitamine. Kadrinas alustati uue koolimaja ehitustöödega. Maja läheb maksma üle 80.000 kr. Kewadel tahetakse alustada remonttöödega Awanduse mõisas, kuhu tuleb põllutöökool. Hädawajalik ümberehitus teostatakse 15.000 kr. ulatuses. Esialgse sissesõidu muretsemiseks on arwestatud 10.000 kr.

TARTUMAALT.

Jõuwankrid pääsewad liiklema. Neljapäewal algas omnibuseühendus Palupera ja Otepää wahel. Ka Tartu-Walga magistraalmaanteel on L.-Tartumaa piirides jõuwankrite liiklemine alanud pärast talwe läbi kestnud seisakut.

Kogudusel puudujääk. Rannu koguduse mõõd. aasta tegewus lõppes ligi 700-kroonise puudujäägiga. Mõukogu otsustas liikmemaksu tunduwalt tõsta — 2,20 koonile. Uue pastorimaja ehitamiseks tehakse 3000 kr. laenu.

Ühekroonine palgalisa põhjustas wallawalitsuse kriisi. Konguta wallawolikogu Tartumaal oma kesknädalasel koosolekul kutsus wäljapa wallawalitsuse osalise kriisi. Otjustamisele tulid abiwallawanemate palganormid. Abiwallawanemate soow oli, et nende kuupalka tõstetaks 50 prots. wõrra. Wolikogu aga tõstis palka waid ühe krooni wõrra kuus. Seepeale teatasid abiwallawanemad Kuldhammer ja Kütt, et nad oma ameti maha panewad.

Jõgewa linnaks? Praegu on Jõgewal tähtsamaks küsimuseks, kas alew saab kewadel linna nime ja õigused. Kui alew omale linna õigusi ei saa, siis kaotab ta senise alewiomawalitsuse, kuna uues omawalitsuse seaduses enam iseseiswaid alewseid ette pole nähtud. Kuid la linna wastu walitseb teatud umbusk, kuna karbetakse kulude kaswamist ja maksude suurenemist.

JÄRWAMAALT.

Tuletõrje kuldrist maawalitsuse esimehele. Maawalitsuse esimehele J. Kaarlimäele anti üle tuletõrjeliidult määratud kuldrist teenete eest.

Poeg hankis isaga protsessimiseks waletunnistajad. Rakwere ringkonnakohus oma wäljasõidunistungil Paides mõistis waletunnistusele ahwatlejana 2 a. wangi Wäinjärwe wallas Kalitsa külas elutsewa perepoja Joh. Sõnajala, waletunnistajaina Kalitsa külakaupmehe J. Linnamaa 1,5 a. ja Kalitsas elutsewa talurentniku J. Pärteli tingimisi 6 kuuks. Asi sai alguse mulle Rakwere ringkonnakohtule esitatud Joh. Sõnajala tsiwiilnõudmisest oma isa Hans Sõnajala wastu, keda palus kohustada alla kirjutama suulisele kinkelepingule, mis olla sõlmitud 1934. a. ja mille järele Joh. Sõnajalg pidanud saama pool isatalust. Kinkelepingu olemasolu tõendajaiks andis Joh. Sõnajalg J. Linnamaa ja J. Pärteli, kelle tunnistused tundusid aga kahtlasina, mispärast kõik kolm waletunnistuse pärast wastutusele wõeti.

TÕRILT.

Linnawalitsus wolikogu ülesannetes otsustas linna teenistuses seiswate isikute palgamäärad wiia riigiteenijate palgaastmeisse kuusuures palgad tõusid 3—15 kr. kuus.

Edasi paluti maawalitsust luua Türil terwisholiu õe-ämmaemanda koht.

VALGAST.

Riigimetsateenijate Kogu asutamiskoosolekust wõttis Walgas osa 28 esindajat Walga, Karula, Sangaste, Taagepera, Antsla ja Aakre metskondadest. Kogu juhatusse waliti: esimees — Antsla rew.-metsaülem O. Soolepp, ased. Walga metsaülem L. Sepp, sekr. — Walga metsk. ased. J. Siilak, abi. — J. Ast, laekur — hr. Unger Aakre metsk., juhatuse kand. Karula metsaülem E. Arpo. Metsateenijate Kesskogusse esindajaiks waliti Walga metsaül. L. Sepp, Toom Sangaste metsk., Karula metsawaht R. Altosaar ja Taapereа metsawaht Soowik.

LÄÄNEMAALT.

Haapsalu maahaiglasse toodi 13-aastane Artur Meister, kellega oli juhtunud õnnetus jääpurjeka ümberminemisel. Poisikesel oli sügaw haaw ülemises huules ja kaks alumist hammast ära. Nende hammaste kohalt oli purunenud ka lõualuu. Õnnetus juhtus merel poisikese omatehtud jääpurjeka ümberminekul.

Sundmäärusega lõpp teeäärseile wiinajoomisteele. Lääne maawalitsuses on praegu wäljatöötamisel heakorra sundmäärus Läänemaal, millega tahetakse lõpetada wiinajoomist teeäärtel, rahwamajade ja teiste üldise tähtsusega asutiste läheda ning turuplatsidel. Määrusega tahetakse wõidelda weel ülupuude rüüstamise wastu parkides ja hoonete ümbruses.

Uusi weeühinguid. Lääne maaweekomisjoni poolt kinnitati järgmiste uute weeühingute põhikirjad: Oru, Ellamaa, Espri-Rohense, Lõpe-Kurgsoo, Hullo ja Meelwa-Laulepa.

PÄRNUMAALT.

Sindi tekstiilwabriku tööliste palgatüli selgitamiseks käis kohal 4. jaoskonna töö-inspektor. Töölised nõudsid 25 prots. wõrra palkade tõstmist. Wabrikuwalitsus ei teinud mingisuguseid järeleandmisi töötasu tõstmiseks ning tööinspektor pidas lepituskatse ebaõnnestunuks. Seega Sindi töötüli läheb töötülide lahendamise komisjoni otsustamisele.

Uus sundmäärus Mõisakülas hakkas 12. märtsil maksma lihamüügi suhtes. Selleest ajast peale kõik lihamüügi alewi administratiiwpiirese taodaw weise-, sea- ja liha kuulub loomaarstlikule järelewaatusele ja tembeldamisele alewi lihajärelewaatusekatustes. Sihtlasi on antud sundmäärus ja eestirjad tapalohtade, lihajaoduste weo- ja müügikohade kohta.

Ingeri riiumehed pagesid Venesse

Kihutasid hobusega päise päeva ajal piirile ja kadusid raske kandamiga traataia taha.

Eesti-Ingerist põgenesid päise päewa ajal üle piiri Wenemaale Kalliwere küla talupidajad Johannes Waimel, 29 a. wana, ja Alekfei Krabo, 26 a. wana. Mehed sõitsid hobusega piiri ääre, ronisid üle traataia, kaasas raske käsikohwer. Hobuse ja ree, mis kuulusid Krabole, jätsid nad siiapoole traataeda.

Piirijooksikuid märgati küll kohe, kuid kauge maa tõttu ei saadud neid nende kawatsustes tõkestada.

A. Krabo abiellus wast poole aasta eest ning pidas Kalliwere külas iseseiswalt talukohta. Waimel on poisimees ning elas koos teiste wendadega wanematelt päritud talus.

Põgenemisepäewa hommikul umbes kella poole 8 paiku pani Krabo ree ette hobuse ning sõnas naisele, et läheb metsast puid tooma. Põgenemisplaan oli mõlemal mehel nähtawasti juba warem läbi mõeldud, sest külateele wälja jõudes kihutas Krabo otsekohe Waimelite tallu. Kaaslase reele wõtnud, läks sõit edasi piiri poole. Piiriäärses Kullakülas, mis mõlema noormehe kodukülast umbes neli kilomeetrit eemal, jäeti hobune Waimeli wennale kuuluwa wana küüni warju.

Waritsedes parajat silmapilku, millal piiripatrulli polnud lähedal, põgenikud jooksid piiri ääre ja ronisid sealt osawasti üle. Kaugelt oli näha, kuidas Krabo ronis ees. Temale ulatas ta kaaslane kohwri kätte ning ronis siis ise järele. Traataiast ülepääju hõlbustas asjaolu, et piiripostid on pooliti maetud lumehangedesse ja need on kaetud tugewa jäätorraga, mis kannab inimest.

Põgenikud jooksid peatumatult ka üle piiritaguse Kulla jõe ning hakkasid aeglasemalt edasi liikuma alles wastaskaldale jõudes.

Hobune leiti samast kohast, kuhu ta jäeti, heinamärss ees.

*

Mõne aja eest, millal Eesti-Ingeris soome- ja wenemeelsed ingerlaised olid sõjajalal ning mastastikused kaklused olid igapäewasteks nähteks, kuulusid Waimeli- ja Krabo wenemeelsete ingerlaste leeri. Need tüliliood andsid tükk aega meie kohtutele tööd. Waimel pääsis wanglast wabadusse alles mõne aja eest, sest ta oli ühe soomemeelse ingerlase löönud kaikaga poolsurnuks. Kohus karistas teda selle teo eest neljaaastase wangistusega. Waimel oli ka ise saanud kehha pussihaawu.

Samuti tema kaaslane Krabo on kakluste pärast istunud wanglas.

Vahialune põgenes valvuri käest Venemaale.

Waskna rwas wõeti wahi alla 20-aastane Nikolai Petuhow, keda Tallinna jaoskonnakohus mingi kriminaalsüüteo eest oli tagaseljaotsusega karistanud kolmekuise wangistusega. Tabatule anti walwurina kaasa Waskna rwa mees J. Kasjulin, kes wahialuse pidi sõidutama Waskna rwast mõni kilomeeter eemal asuwa Jaama küla arestitambrisse. Sealt pidi ta hiljem toimetatama edasi Narwa wanglasse. Waewalt oli wangi teelesaatmiset möödunud mõni minut, kui Kasjulin kihutas Waskna rwa tagasi, seletades, et wang on reel end lahti rabelnud ja põgenenud. Kohe korraldati ümbruskonnas haarang, mis ei annud aga tulemusi. Näib olewat kindel, et Petuhow on põgenenud Wenemaale.

Majaomaniku tütar läks üle piiri.

Waskna päewal läks Narwa linna asuwa Ut-Thernowa küla rätsepasell Th. Drozdow koos tundmatu neiuga üle piiri Wenemaale. Tundmatu neiu isik on nüüd selgunud. Rätsepaselliga koos „mahadustemaale“ on läinud Narwast pärit majaomaniku tütar Maimu Toim, 19 aastat wana.

Piirijooksiku arwel lawastati wargus.

Narwa kriminaalpolitseil läks korda selgitada, et Narwa jõe ülemjooksul Karjati küla tarwitajateühisuse kaupluse rüüstajateks on Permistülas elutsew 20-aastane noormees P. Krölow ja Karjati külas elutsew 17-aastane W. Shljupkin. Warguse algatajaks oli Krölow, kes lootis selle süüteo wõiwat weeretada oma wennale. Wend oli lõuelnud temale, et kawatseb minna salaja üle piiri Wenemaale. Ühel päewal wend jäigi äkki kadunuks.

Olles arwamisel, et ta on putkanud üle piiri, Krölow leidis paraja aja olewat warguse toimepanemiseks. Wennal läi aga millegipärast Wenesse minek katki ja ta ilmus koju tagasi. Nüüd saadi warastele jälile. Pikema puikleimisela tunnistasid nad oma süü üles ja andsid kauplusest warastatud toidukraami ja 250 krooni raha wälja. Raha oli peidetud Permistüla lähedale heinakuhja. Warastele oli küll saagiks langenud enam kui 250 krooni, kuid Krölow seletas, et ülejäänud raha oli ta teel kaotanud.

Laitis Wenemaa elu, kuid läks sinna.

Narwast on kadunud 24-aastane tööline Aleksander Lemanow, kelle senine elukoht oli Jaanilinnas. L. töötas „Kreenbalti“ wabrikus. Käesolewa nädala algul noormees lahkus kodunt, lubades minna Narwa-Jõesuhu. Sellest ajast on ta jäljetult kadunud.

Mõni aeg tagasi, kui Lemanow sai kuulda, et üks ta sõpradest on läinud üle piiri, kahetses ta teda ja arwas, et sõber on teinud suure rumaluse, minnes sinna õnne otsima. Kodused kardawad, et nüüd temagi on selle rumalusega saanud hakkama.

Piima ei jatku Wenemaa jaoks.

Lepingu täitmine walmistab raskusi.

Piima saatmine Wenemaale algas uuesti 28. weebruaril. Nüüd selgub, et senist hulka piima ei suudeta Wenemaale saata. Suuremaid piimasaatjaid, Rakwere piimaühing, kes sügisel saatis Wenemaale 3500 kg. piima päewas, saab nüüd saata ainult 2000 kg. Waekülа piimaühing saadab 600 kg. ja kuuldawasti on ka teistel piimatalitustel rastusi normi täitmisel. Praegu läheb Wenemaale 2 wagunit piimaga, kuigi arwestatud on 4 waguni saatmisega.

Kehras sai kaks töölist raskeid wigastusi.

Kehras ehitatawa sulfaattselluloositehase töödel juhtus raske õnnetus 26-aastase töölise K. Saarega. Metallkonstruktsiooni monteerimise juures langes töölisele 6 meetri kõrguselt selga 300 kg raskune rauatükk. Saar sai tuklast ja selgroost rasketi wigastada. Ta toimetati Tallinna ühise haigekassa haiglasse, kus õnnetu seisukord raskeks tunnistati.

Teine raskekujulisem tööõnnetus oli juhtunud samuti Kehras. Riigi metsatöödel puudewedamisel oli töölisele Friedrich Sannikule langenud jalgadele palk, mis purustas tema parema jala pahkluud. Mees toimetati Tallinna keskhaiglasse.

PETSERIST.

Neli murdwarast wanglasse. Wiimaste kuude kestes sageneesid sissemurdmised Petseris. Küll lõhuti lihakarne, wiljaaitu ja tungiti äriruumidesse. Nüüd õnnestus kriminaalpolitseil saada kurjategijate jälile, mille tulemusena 3. märtsil wahistati Petseris elutsewad Aleksei Talsin, 19 a. wana, Aleksei Gonestow, 20 a. wana, ja Aleksander Klenow, 19 a. wana, ning Petseri wallast pärituleew Wassili Shnjawin, 24 a. wana, kes ka kõik endid paljudes murdwargustes süüdi tunnistasid. Möödunud nädala kestes sooritasid mehed kolm sissemurdmist — Minini wiljaaita, Agrusowi lihakarni ja Sabbali sepakotta. Tabamisel awaldasid mehed ka warastatud kauba asukohad ja wastuwõtjad-ostjad, millega muist warastatud kraamist ka kätte saadi. Nagu kuuleme, on mehed oma tegewusega juba pikemat aega tekitanud pärisi häiri ega ustunud ka praegust sisekuukumist. Saatuslikuks sai meestele ulaelu ja suured rahad. Töö ei tehta — raha küllusest.

Munahind kindlustatagu 70 sendile.

Põllutöökoja märgukiri põllutööministrile.

Põllutöökoja poolt saadeti põllutööministrile ettepanek tõsta eksporditawate kanamunade kindlustatud hinda 70 sendile senise 60 sendi asemel kg.

Kanamunade hinna tõstmise wajadust põhjendab põllutöökoda lindude sööda hinna tõusuga wiimasel aastal kuni 20 protsendi wõrra. Selle tagajärjel ei saa kanapidajad jatkata munade tootmist senisel määral, mis awaldubki juba ekspordi languses 48 miljonilt munalt 1935. a. 40,3 miljonile munale 1937. a.

Kanamunade hinna kindlustamine on seni toimunud summadega, mis saadi mahaarwamise teel munahindade kõrgseisu ajal eksportist saadud summadest. Edasipidi peab koda aga wajalikuks, et kindlustatud hinna tõstmise tagajärjel tekkiw umbes 100.000 krooni suurune igaaastane puudujääk kaetaks riigi eelarwe korras määratud summadega. Eksportist saadawatest summadest mahaarwamisi wõiks teha ainult siis, kui eksportmunade hind tõuseb üle 90 sendi kg.

Riiklike summade kasutamist kanamunade hinna kindlustamiseks peab koda kõigiti õigustatuks, kuna kanakaswatus on praegu kiiresti arenemas meie wähemate talude wajalikuks kõrwalharuks ja munaeksport on kujunenud küllalt tähtsaks wäliswaluuta allikaks.

Üliõpilaskonna koostöö alused vanemakogusse.

Tartu üliõpilaskonna esindus waidles öö läbi.

Eile õhtul Tartu üliõpilaskonna esindus arutas üliõpilaskonna koostöö aluseid. Waidlused nende ümber keerlesid wäga leppimatult ja kestsid üle 8 tunni järjest. Alles hommikul kl. ½3 üliõpilaskonna esimees wõis teatada, et koosolek on lõppenud. Kõik waidlusalused koostöö alused otsustati lõppeks anda seisukoha wõtmiseks wanematekogusse.

Põhialuseist oli kaks punkti, mille kohta esinduses lahkarwamisi esile ei tulnud. Need olid 1) et üliõpilaskond peab wajalikeks ja palub ülikoolide seadust muuta nii, et üliõpilasorganisatsioonide nimetus „üliõpilaskonwent“ oleks kas hoopis ära jätetud wõi asendatud eestipärase nimetusega, ja 2) et esindus peab tarwilikeks paluda täiendada ülikoolide seadust nii, et termitliku üliõpilaskonna taotlemiseks ja selles häirimatu koostöö wõimaldamiseks üliõpilaskonna eneseko rraldauslikust tegewusest oleks wõimaldatud wõtte ühewäärselt organiseerunutega osa ka organiseerumatuil üliõpilasil.

Teiste punktide juures läks aga meeleolu kohati niiwõrd teravaks, et pisemaiski küsimuiis üks rinne tingimata häältelas teise rindese kuuluwa esindaja poolt tehtud ettepanekule wastu, nii et wahepeal oldi sunnitud kutsuma kokku erakorraliselt juhatuse koosolek, kus kuraator katkus pooli leitada. See ei läinud aga korda, kuna ajutus, et kahte üliõpilasrinnet lahutab teineteisest kuristik.

PÕLTSERIST.

Tuli tühjas majas.

Joobnud päi koju tulles leiti maja mahapõlenuna.

Öösl wastu neljapäewa umbes kella 23 ajal süttis põlema Järwamaal Wajangu wallas Kursi asunduses Ernst Partsile kuuluw puust elamu ühes rehealusega. Tule algus on teadmata. Majas ei wiibinud sel ajal ühtki inimest. Ernst Parts elab ise alatiselt Põltsamaal. Tema kaks wenda, kes tawalisel elawad lähendatud majas, olid läinud Tamsalusse, lukustades maja uksed. Hoone põles maani maha ja ka majakraam jäi päästmata. Tuletõrje hilise aja tõttu ei jõudnud õigeks ajaks kohale. Hukkunud hoone ja wallaswara wäärtust ümberkaudne rahwas hindab umbes 1500 kroonile. Majas elanud wendadelt ei saadud midagi teada, kuna nad koju saabusid joobnud olekus ja neid ei saadud üle kuulata.

Haruldane eluiga.

Neil päewil suri Jonawa wallas wanim leedulane — 119-aastane Jonas Kursonis. Tema lastest on kõige noorem 30-aastane ja kõige wanem 90-aastane.

AMATSOON

PÕNEVUSROMAAN

12

Kaldad olid siin madalad. „Aurora“ keset jõge aukru wälja heitma. Kolm lükkasid waheajal paadi wette ja aeru laewa juure, et Cattinit ja tema sekretäri kaldale tuua.

Brasiillane ei hoolinud enam mister Pinesist ja tema tütardest, näitawasti wõtta ainult oma istandusele. Peinesid istusid päikesepurje all, waatlesid asulat ega wõtnud oma pettumust. Eriti papa Peines i[illegible]tas. Ta taiseeris mõttes maja ja paari kuuri wäärtust ja jõudis tulemusele, et [illegible] pole teada puude tulu, ei saa seda wälja[illegible]westada. Kuid üht teadis Peines: üksfõ[illegible] rikkalikult siin metsas ongi kummipuid, [illegible]tini ei mõinud teenida nii palju, et t[illegible] oma elamiskulusid Rios. Kõik see h[illegible] hämarduma Peinesi peas, ta waitis [illegible] oma tütarde ees, aga mõte, mõi õige[illegible] öelda walmisolek Cattinit näha May[illegible] wase mehena, muutus udusels ja ha[illegible] pikkamisi.

Peinesit mõjutas see mõte nii tugew[illegible] et ta möödaminewa McGregoriga wa[illegible] ironiilise naeratuse. Siis taandus ta, [illegible]lonidest saadetult, jälle tagasi söögisaali[illegible]na tal dekil päikesepurjest hoolimata oli [illegible] palaw.

McGregor westles waheajal Yale'[illegible] Blissiga. Mida Peines oli mõelnud, sed[illegible]les Blijs wälja, ja kapten ja kasame[illegible] noogutasid ega leidnud midagi wastu ö[illegible] Lõpuks seltsis weel nendega Garragan[illegible] kuulutas oma arwamise: Garragan ar[illegible] kui Cattini omab waid paar säärast [illegible]wikuurgast, siis on ta meestele raha [illegible]misega paljastanud end petturina.

Pärast seda kui „Aurora“ ehwitserid[illegible] liselt olid wahetanud mõtteid, tegid [illegible] juure wea, mis neile endilegi hiljem [illegible]dus arusaamatu: nad lätsid sõgiruum[illegible] lastsid endile ferweerida toitu. Nad ar[illegible]sid wõimalusi, kust Cattini wõttis oma [illegible]kuse, nad kaalutlesid, millised abinõud [illegible]lesid wõtta tarwitusele, et igaks juhuks [illegible]lustada endile lootsi.

McGregor asus seisukohal, et julge[illegible] on üle kõige, ta oli selle poolt, et p[illegible] Migueli juure auwalwur, kes, kui mi[illegible] paistab olewat wiltu, kohe järsult wa[illegible]astub.

Toit oli hea, wiski kui ka soodaweesi ei [illegible]nud midagi soowida — nii juhtus, et keh[illegible] heaolu täiendamisel unustati ajutiselt [illegible] likult see demoraliseerim mõju, mida tu[illegible] dedollarilised pangatähed mõnikord wõi[illegible] awaldada.

Stjuuard ja kokk olid tegewuses. Masi[illegible] tid tulid tusaselt ja uimastena katlam[illegible] hirmjast õhust ses palawuses detile, et p[illegible] wärsket õhku hingata. Kuus madrust s[illegible] laewaninas, osalt umbusklike, osalt rahu[illegible] ja süüteadlike nägudega. Nad ei teadnud [illegible] melt, kuidas nad peatsid kätituma. Kapt[illegible] kes on Cattini poolt, kes wastu, oli n[illegible] seas lewinud. Iitski ei sõandanud ette w[illegible] ütsitaktsiooni, sest kartis hiljem seltsimees[illegible] tajuks saada noapiste. Sealjuures pol[illegible] meeskonna seas ühtki, kes tingimatult [illegible] leks alistunud McGregori käsklustele, McGregor sel silmapilgul oleks ilmunud [illegible] kile, hoolimata tuhandedollarilisest pabe[illegible] hast, hoolimata sõistusest peene elu üle, [illegible] da nüüd warsti hakatawat elama. O[illegible] leidunud energiline poiss, kes polek end l[illegible] nud tagasi hoida, waid oleks läinud oh[illegible] seriduumi ettekandega, poleks tarwitse[illegible] karta ühtki noapistet, masinistid kui ka m[illegible] rused olestsid koguni kergemini hingam[illegible] Polnud aga ühtki sõärast, mehed westl[illegible] omawahel, tegid, nagu ei näeks nad mid[illegible] mis juhtus, ja juhtus mõndagi.

Kaldalt lükati sõele kaks paati täis m[illegible] Esimeses paadis olid ka Cattini ja Gara[illegible] Mõlemad paadid sildusid „Aurora“ juu[illegible] mehed tulid takistamatult pardale. Oh[illegible] seide kajutis polnud midagi sellest kuul[illegible] sest peale Cattini ja tema sekretäri olid [illegible] mehed palja jalu. Kogusummas oli tege[illegible] kümne mehega. Iseendast polnud ses mid[illegible] ebahariliku, kautshukilogujaid transpor[illegible] ritakse sageli ühest asundusest teise, aga n[illegible] seal ulatasid, kui üks osa oli delil, sel[illegible] püüsid, mis seni olid lebanud paadipõh[illegible]

Nüüd seisid nad ümberringi, palja ja [illegible] nartsudes ja pikaksaswanud habemete[illegible] aga wälimusest sugugi mitte ohutud, ku[illegible] teatraalsust nende olemuses ei saanud sula[illegible]

Cattini waatas ringi tagasihoitud põ[illegible] musega, nagu ootaks ta mingisugust ütlat[illegible] Kui ta aga kedagi ohwiseridest ei näin[illegible] libises kerge wõidurõõmus naeratus üle [illegible] näo. Madrused seisid ikka weel nagu la[illegible]

d Venesse

ja kadusid raske

ögenikud jookſid peatumatult ka
piiritaguſe Kulta jõe ning hakkaſid
laiemalt edaſi liikuma alles was-
kaldale jõudes.

Dobune leiti ſamaſt kohaſt, kuhu ta
i, heinamärjs ees.

*

Mõne aja eest, millal Eesti-Ingeris
me- ja wenemeelſed ingerlaſed olid ſõ-
alal ning wastaſtikuſed kaklused olid
päewaſteks näheteks, kuuluſid Waimel-
Krabo wenemeelſete ingerlaſte leeri.
ed tülilood andſid tükk aega meie kohtu-
e tööd. Waimel pääſis wanglaſt waba-
ſe alles mõne aja eest, ſeſt ta oli ühe
memeelſe ingerlaſe löönud kaikaga pool-
nuks. Kohus kariſtas teda ſelle eest
jaaastaſe wangiſtuſega. Waimel oli ka
ſaanud kehha puſſihaawu.
Samuti tema kaaſlane Krabo on kakluſte
raſt istunud wanglas.

st Venemaale.

e. Pikema puikkemiſeta tunniſtaſid nad
na ſiiü üles ja andſid kauplueſt waraſta-
d toidukraami ja 250 krooni raha wälja.
nha oli peidetud Permiſtüla lähedale
inakuhja. Waraſtele oli küll ſaagiks lan-
nud enam kui 250 krooni, kuid Krölow
letas, et ülejäänud raha oli ta teel kaota-
d.

Laitis Wenemaa elu, kuid läks ſinna.

Narwaſt on kadunud 24-aaſtane tööline
leſſander Lemanow, kelle ſenine elu-
ht oli Jaanilinnas. L. töötas „Kreen-
alti“ wabrikus. Käesolewa nädala algul
oormees lahkus kodunt, lubades minna
arwa-Jõeſuhu. Selleſt ajaſt on ta jälje-
lt kadunud.

Mõni aeg tagaſi, kui Lemanow ſai kuul-
a, et üks ta ſõpradeſt on läinud üle piiri,
hetſes ta teda ja arwas, et ſõber on tei-
ud ſuure rumaluſe, minnes ſinna õnne
tſima. Kodueſed kardawad, et nüüd temagi
n ſelle rumaluſega ſaanud hakkama.

atagu 70 sendile.

kiri pollutööministrile.

ibi peab koda aga wajalikuks, et kindlus-
atud hinna tõſtmiſe tagajärjel tekkiw um-
es 100.000 krooni ſuurune igaaaſtane puu-
ujäät kaetaks riigi eelarwe korras mää-
atud ſummadega. Ekſpordiſt ſaadawateſt
ummadeſt mahaarwamiſi wõiks teha ai-
ult ſiis, kui ekſportmunade hind tõuſeb
le 90 ſendi kg.

Riiklike ſummade kaſutamiſt kanamunade
inna kindlustamiſeks peab koda kõigiti õi-
uſtatuks, kuna kanakaſwatus on praegu kii-
eſti arenemas meie wähemate talude wa-
alikuks kõrwalharuks ja munaekſport on
ujunenud küllalt tähtſaks wäliſwaluuta
allikaks.

ſtöö alused vane-
gusse.

ſindus waidles öö läbi.

2) et eſindus peab tarwiliſeks paluda täi-
endada ülikoolide ſeaduſt nii, et terwikliku
ülõpilaskonna taotlemiſeks ja ſelles häiri-
matu koostöö wõimaldamiſeks üliõpilas-
konna eneſekorralduſlikuſt tegewuſeſt oleks
wõimaldatud wõtta ühewäärſelt organiſee-
rumiſega oja ka organiſeerumatuil üliõpila-
ſil.

Teiſte punktide juures läks aga meele-
olu kohati niiwõrd terawaks, et piſe-
maiſti küünniſs üks rinne tingimata hää-
ſtas teiſe rindeſe kuulumu eſindaja poolt
ſatud ettepanekule waſtu, nii et wahepeal
oldi ſunnitud kutſuma kokku eraforraliſelt
uhatuſe kooſolek, kus kuraator katſus pooli
ſevitada. See ei läinud aga korda, kuna
ähtus, et kahte üliõpilasrinnet lahutab tei-
neteiſeit kuriſtik.

Hoone põles maani maha ja ka majakraam
läi pääſtmata. Tuletõrje hilſe aja tõttu ei
õudnud õigeks ajaks kohale. Hukkunud hoo-
ne ja wallaſwara wäärtuſt ümberkaudne
rahwas hindab umbes 1500 kroonile. Majas
olnud wendadelt ei ſaadud midagi teada,
una nad koju ſaabuſid joobnud olekus ja
eid ei ſaadud üle kuulata.

Haruldane eluiga.

Neil päewil ſuri Jonawa wallas wanim
erdulane — 119-aaſtane Jonas Kurſonis.
Tema laſteſt on kõige noorem 30-aaſtane
a kõige wanem 90-aaſtane.

AMATSOONIA KUNINGAS

PÕNEVUSROMAAN R. ARDEN

12

Kaldad olid ſiin madalad. „Aurora“ pidi keſet jõge ankru wälja heitma. Kolm meeſt lükkaſid waheajal paadi wette ja aerutaſid laewa juure, et Cattinit ja tema ſekretäri kaldale tuua.

Braſiillane ei hoolinud enam miſter Peineſiſt ja tema tütardeſt, nähtawaſti mõtles ta ainult oma iſtanduſele. Peineſid iſtuſid päikeſepurje all, waatleſid aſulat ega warjanud oma pettumuſt. Eriti papa Peines imeſtas. Ta takſeeris mõttes maja ja paari laokuuri wäärtuſt ja jõudis tulemuſele, et kuna pole teada puude tulu, ei ſaa ſeda wälja arweſtada. Kuid üht teadis Peines: ütſkõik kui rikkalikult ſiin metſas ongi kummipuid, Cattini ei wõinud teenida nii palju, et taſuda oma elamiskuluſid Rios. Kõik ſee hakkas hämarduma Peineſi peas, ta waiſis ſelleſt oma tütarde ees, aga mõte, wõi õigemini õelda walmiſolek Cattinit näha May tulewaſe mehena, muutus uduſeks ja haihtus pikkamiſi.

Peineſit mõjutas ſee mõte nii tugewaſti, et ta mõõdaminewa McGregoriga wahetas iroonilije naeratuſe. Siis taandus ta, ipſilonideſt ſaadetult, jälle tagaſi ſõõgiſaali, kuna tal dekil päikeſepurjeſt hoolimata oli liig palaw.

McGregor weſtles waheajal Yale'i ja Bliſſiga. Mida Peines oli mõelnud, ſeda ütles Bliſs wälja, ja kapten ja kaſſameiſter noogutaſid ega leidnud midagi waſtu öelda. Lõpuks ſeltſis weel nendega Garragan ja kuulutas oma arwamiſe: Garragan arwas, kui Cattini omab waid paar ſäärast palawikuurgaſt, ſiis on ta meeſtele raha kinkimiſega paljaſtanud end petturina.

Pärast ſeda kui „Aurora“ ohwitſerid ſelliſelt olid wahetanud mõtteid, tegid nad ſuure wea, mis neile endilegi hiljem tundus aruſaamatu: nad läkſid ſõõgiruumi ja laſkſid endile ſerweerida toitu. Nad aruteſid wõimaluſi, kuſt Cattini wõttis oma rikkuſe, nad kaalutleſid, millineſ abinõud tuleksid wõtta tarwituſele, et igaks juhuks kindlustada endile lootſi.

McGregor ajus ſeiſukohal, et julgeolek on üle kõige, ta oli ſelle poolt, et pauna Migueli juure auwalwur, kes, kui midagi paiſtab olewat wiltu, kohe järſult waheli astub.

Toit oli hea, wiski kui ka ſoodaweſi ei jätnud midagi ſoowida — nii juhtus, et kehaliſe heaolu täiendamiſel unuſtati ajutiſeks täielikult ſee demoraliſeeriw mõju, mida tuhan dollariliſed pangatähed mõnikord wõiwad awaldada.

Stjuuard ja kokk olid tegewuſes. Maſiiniſtid tulid tuſaſelt ja uimaſtena katlamaja hirmjaſt õhuſt ſes palawuſes detile, et piſut wärſket õhku hingata. Kuus madruſt ſeiſis laewaninas, ojalt umbuſklike, ojalt rahutute ja ſüüteadlike nägudega. Nad ei teadnud nimelt, kuidas nad peakſid käituma. Kahtlus, kes on Cattini poolt, kes waſtu, oli nende ſeas lewinud. ütſki ei ſõandanud ette wõtta ükſikaktſiooni, ſeſt kartis hiljem ſelliſimeeſtelt taſuks ſaada noapiſte. Seaſjuures polnud meeſkonna ſeas ühtki, kes tingimatult poleks aliſtunud McGregori käſkluſtele, kui McGregor ſel ſilmapilgul oleks ilmunud dekile, hoolimata tuhandedollariliſeſt paberrahaſt, hoolimata ſoſiſtuſiſt peene elu üle, mida nüüd warſti hakatawat elama. Oleks leidunud energiline poiſs, kes poleks end laſtnud tagaſi hoida, waid oleks läinud ohwitſerideruumi ettekandega, poleks tarwitſenud karta ühtki noapiſtet, maſiniſtid kui ka madruſed oleſtid koguni kergemini hinganud. Polnud aga ühtki ſäärast, mehed weſtleſid omawahel, tegid, nagu ei näeks nad midagi, mis juhtus, ja juhtus mõndagi.

Kaldalt lükati jõele kaks paati täis mehi. Eſimeſes paadis olid ka Cattini ja Caraya. Mõlemad paadid ſildusid „Aurora“ juures, mehed tulid takiſtamatult pardale. Ohwitſeride kajutiſ polnud midagi ſelleſt kuulda, ſeſt peale Cattini ja tema ſekretäri olid kõik mehed palja jalu. Kogueſummas oli tegemiſt kümne mehega. Iſeendaſt polnud ſes midagi ebaharilikku, kauthukilogujaid transporteerikaſe ſageli üheſt aſundueſt teiſe, aga need ſeal ulataſid, kui üks oja oli dekil, ſellele püſſid, mis ſeni olid lebanud paadipõhjal.

Nüüd ſeiſid nad ümberringi, palja jalu, nartſudes ja pikakſkaſwanud habemetega, aga wälimuſelt ſugugi mitte ohutud, kuigi teatraalſuſt nende olemuſes ei ſaanud ſalata.

Cattini waatas ringi tagaſihoitud põnewuſega, nagu ootaks ta mingiſuguſt üllatuſt. Kui ta aga kedagi ohwitſerideſt ei näinud, libiſes kerge wõiduröömus naeratus üle ta näo. Madruſed ſeiſid ikka weel nagu lambakari dekil, nüüd polnud nende nägudel enam umbuſt, waid ſeal paiſtis nagu kohkumiſt ja halba ſüdametunniſtuſt.

Cattini ütles ühele oma meeſteſt paar ſõna, too andis käſu edaſi, ſelle peale jaguneſid mehed, püſſid laenlas, täpſelt nagu wahtkond, kes määratud wangidelaewa ſaateks. Cattini waatas weel kord ſeiſukorra üle, ſiis wõttis ta kübara peaſt, töi kuſtki taſkuſt nähtawale kammi ja peegli, ſeadis oma ſilelad läikiwad juukſed korda ja läks lõpuks ſõõgiſaali.

Peines'id jõid parajaſti kohwi. Cattini kummardus ja palus wabanduſt. Miks ta wabanduſt palus, ei teadnud ta iſegi, arwatawaſti tahtis ta paar ſekundit aega wõita, enne kui ta edaſi kõneles. Ta küſis, kas miſter Peineſil oleks midagi ſelle waſtu, kui tema, Cattini, wiimaſeks taheſkaſümneneljaks tunniks wõtaks pardale paar töölift, et neid järgmiſeſſe iſtanduſje wiia.

Peines mõtles oma weſtluſele McGregoriga. Temas kerkis umbuſt.

Ta wahtis Cattinile, kes üſna muretult wõttis iſtet, ta uſkus braſiillaſe näos wõiwat märgata muudatuſt. Cattini naeratas kaunis ſalapäraſelt.

„Te ojutaſite ſellega mulle ja iſeendale ſuure teene,“ ütls ta. „Mulle ſeepäraſt, et tahakſin neid mehi wõtta teiſe iſtanduſje, iſeendale, kuna mehed on relwaſtatud ja nii pakuwad jahtlaewale teatawat kaitſet. Jõuame täna õhtul piirkonda, kus elutſeb kaunis ohtlik pärismaalaſte ſuguharu. Siis on hea, kui weel paar tublit laſkurit pardal on.“

Miſter Peines tahtis nüüd midagi öelda. Ta tahtis öelda, et wõõraſte kaitſjate jaoks pole laewal ruumi, et Cattini wäljaſõidul waikis ohtlikuſt pärismaalaſte ſuguharuſt ja et ſellepäraſt ei ſõideta ühtki miili enam edaſi waid pöördutakſe otſekohe tagaſi. Miſter Peines mõtles energiliſele kaptenile, ta oli nüüd õnnelik, et tal ſee mürakaru on laewajuhina pardal. Nagu öeldud, need mõtted läbiſtaſid tal peaſt, ta tahtis nad parajaſti wiiſakas kõnes wäljendada — aga Cattini jõudis temaſt ette ja ütles ruttu:

„Ma eeldaſin teie nõuſolekut, miſter Peines ja töin mehed kohe pardale. Need on kõik tublit poiſſi, ma jaotaſin nad nii et nad kellelgi tõſiſelt teel ees ei ole, üle kogu jahtlaewa nimelt.“

„Ahaa,“ ütles Peines, ſee oli kõik. Ta pühkis endal higi laubalt, ta jättis kaunis abitu ilme. Ta mõtles ſelle üle järele, kus wõiſid olla McGregor ja kolm ohwitſeri ſellal, kui Cattini oma mehed pardale töi. Ta imeſtas ka waikuſe üle, millega ſee kõik ſiludis, teadis aga, et ſiin wõibolla weel ainult kawalus wõis aidata, ſellepäraſt ſundis ta näole haleda naeratuſe ja noogutas Cattinile. „Kuidas arwate. Ma waatan korraks kapteni järele ja teaduſtan talle.“

„Oh,“ naeratas Cattini, „te tahate ſelle mehe jämeduſi kuulda. Mina ſeda küll ei tahaks, miſter Peines, mees on kindlaſti tubli laewajuht, aga ta ſobib riſtlejale ja mitte jahtlaewale. Selleks on ta kahjuks liig ebawiiſakas. Ma kõnelen iſe temaga.“

„Nagu te arwate,“ pomiſes Peines, kes ei jõõndanud waſtu räägida. Oh, tal oli peen haiſtmine halwa äri ſuhtes. Ta teadis äkki, et „Aurora“ altſiad olid tugewaſti langenud ja langewad weelgi edaſi, et ſee ſõit oli halb äri. May ja Peggy olid küll tüdrukud, aga polnud juſt politſeinikud, ſiiſki taipaſid nad kõike täpſelt niiſama häſti kui neude iſa. Mõlemad ipſilonid kohkuſid kaunis tugewaſti ſelle wäikeſe weſtluſe keſtel, nad ſäilitaſid küll oma naeratuſe, mida nad juba harjumuſekohaſelt näol kandſid — aga nüüd mõjus ſee lõwaſti ebaehtſana. Selles ei muutnud midagi ka aſjaolu, et Cattini neil kõſi ſuudles, waſtupidi, May oli iſegi waſtik jätta oma kätt pooleks ſekundiks braſiillaſe ſuudelda. Siis lahkus Cattini ja jättis wäikeſe perekonna lõpmata nõutuna maha.

Wiiwuks ajaks jäi ſõõgiſaalis waikſeks, papa Peines laſkis pilgu täis muret oma järeltulijail puhata, wiimaks leidis ta ſõnu, taſa lauſutud ſõnu, nagu need tulewad ſuhu inimeſtele, kes ei tea, kas nad ſel hetkel weel on wabad inimeſed wõi wangid.

„Ma olin hirmus idioot,“ ütles miſter Peines kuulmatus eneſetunnetuſe hoos. Tal oli ſel hetkel ükſkõik, kas ta kaotab autoriteedi ipſilonide üle. Tõenäolikult aimas ta, et ta kunagi mingit autoriteeti polnud omanud. „Ma tegin,“ jatkas ta edaſi, „oma elu ſuurima lolluſe, ſeſt ma ei kuulanud kapten McGregorit, waid teid. Mis nüüd teha?“

Ei Mary ega Peggy oſanud midagi waſtata küſjaſitatud küſimuſele. Kõik kolm hingaſid raſkeſti, kõik kolm tundſid, et õhk on muutumas paksuks.

Kahjurite maania Vene kommunistide seas.

Enda kindlustamiseks kaewatakse naabri peale.

„Sotſ. Weſtnik“ jutuſtab Wenemaalt:

Wõitlus „ülipüüdlike“ kommunistide waſtu, millele pani aluſe partei keſkkomitee jaanuarikuu pleenumi kuulus otſus „partei organiſatſiooni wigade kohta kommunistide wäljaheitmiſel parteiſt“ („Prawda“ 19. jaan.), ei taha fugugi korralikult areneda.

Kommunistide-karjeristide ſurwet kujutletakſe keſkkomitee määrustes wäga eredates wärwides. Kommunist-karjeriſt „püüab end teenekaks teha ja ſilma paiſta parteiſt wäljaheitmiſtel, partei liikmetele ſurwawaldamiſtes, püüab end kindlustada wõimalike ſüüdiſtuſte eeſt

„walwuſe puudumiſe“

päraſt, partei liikmetele kaudſet ſurwet awaldada“. Ja nende wäärikate meeſte püüded ei lähe tuule. „Parteiliſed organiſatſioonid wõtawad ſageli kuulda neid kiſakõriſid — ja ſageli iſe annawad neile partei ridade puhtuſe eeſt walwſate wõitlejate oreooli.“

„Selline kommunist-karjeriſt, püüdes teenida kaunuſeid, tekitab ilma igaſuguſe walikuta paanikat rahwawaenlaſte ſuhtes.“ Püüdke ſellſt inimeſt puudutada, püüdke talle midagi waſtu rääkida, kui parteis on korraldus, mille järgi iga partei liiget, kes aſtub ſüüdiſtatawa teiſe liikme kaitſeks wälja,

kohe ſüüdiſtatakſe ennaſt

walwſuſe puudumiſes ja ſuhetes rahwawaenlaſtega.“

„Induſtria“ (11. weebr.) kaaſtööline jutuſtab lookeſe, mille kangelaſeks on 68 kahjurite, rahwawaenlaſte jne. kaebuſte autor. Ta töötab kuſagil, kuid oma teenistuſe kohuſtuſiſt pole tal palju aega mõtelda. Tal pole ſelleks aega.

„Ta jookſeb nagu nuhk tuttawaid aſutiſi mööda ja küſitleb:

„Mis uudiſt? Keda on paljaſtatud? Kes temaga läbi käis?“

Kuuldes midagi kahtlaſt, lööb ta rahuloluſt ſärama ja nõuab:

„Kirjutame kaebekirja!“

„Ma ainult kuulſin ſeda, enne waja weel uurida,“ pöörleb inimene, kes teda informeeris.

„Ah tahate ſurnuks waikida, ei taha üles anda!“

Ja „informatſiooniallikas“ alaſtub, on nõus kõike alla kirjutama ning wäriſeb juba iſe, kas tema kaaſkõneleja

ei anna ehk kaebuſt ka tema enda kohta.

tema kawatſuſe päraſt mingiſuguſe „rahwawaenlaſe“ patte ſurnuks waikida.“

Keelekandmiſe tagajärjed „rahwavaenlaſtele“.

Sellſes olukorras on mitmetes organiſatſioonides tekkinud tõeline k e e l e k a n d m i ſ e m a a n i a. Kiiewi linnakomitee ſekretär Kudrjawtſew, kes alles mõni kuu tagaſi aſendas „rahwawaenlaſe“ Hataje-witſhi, kuid nüüd ka iſe on tunniſtatud „rahwawaenlaſeks“, wiis keelekandmiſe ſüſteemiks. Partei kooſolekuil kaitkeſtas ta õnneſejat wähimagi arwuſtuſkatſe puhul küſimuſega:

„Kuid kas te olete kellegi peale kirjutanud kaebekirja?“

Selle „poliitika“ tulemuſed ületaſid igaſuguſed ootuſed: Kiiewis, paljude tuhandete kommunistide linnas, „anti poliitiliſelt kompromiteeriwaid kaebekirju peagu poolte partei liikmete peale“.

Eriwanis on pilt weel kirjum. Siin lõi linnakomitee inſtruktor Arakeljan terwe teenuliſe organiſatſiooni „informatſiooni“ kogumiſeks „pealekaebuſte“ otſtarbel: „Ta organiſeeris enda ümber ſalajaſe agentuuri kriminaalkurjategijaiſt, kes olid kannud wanglakariſtuſt; ta tegi neile kohuſtuſeks jälitada kommuniſte ja prowotſeerida neid kompromiteerimiſe ſihiga.“ Selle töö edu oli hiigelſuur. Tekib küſimus: ehk jäi ſee Arakeljani tegewus parteile ſaladuſeks? Mitte ſugugi. „Selleſt teadſid kõik. Kõik olid hämmaſtunud. Kuid Armeenia kompartei ülendas Arakeljani partei nõukogu liikme auſte.“

Jaroſlawis toimus ſama kuuwa epopee teiſend. Siin pöördub partei ſekretär Zimin, kes ei oota ära kaebekirjugi, küſimuſtega talle millegipäraſt ebameeldiwate parteiliikmete poole:

„Kas te pole ehk kahjur?

Tubliſti poolteiſe aaſta keſtel on kogu kompartei poliitiline elu läinud „waenlaſte“ waſtu wõitlemiſe tähe all. Polnud ſelliſt ajutuſt ega ettewõtet wõi teaduſlikku inſtituuti, kus ei paljaſtatud „waenlaſi“ ja „faſhiſtlikke agente“. Kui mööduud aaſta kewadel ühe komſomoli kohaliku komitee ſekretär teatas Moſkwa ringkonna komſomolide konwerentſil, et tema rajoonis pole komſomolis „waenlaſi“, ſüüdiſtati kohe teda ennaſt walwſuſe puudumiſes ja kohatuſes.

1936. aaſtal korraldati Swerdlowskis ühes inſtituudis wäike peeõhtu, millel wiibis wiiſteiſt kommuniſti. Aaſta päraſt kuulutati üks neiſt „rahwawaenlaſeks“. Siis meenutati ſeda peeõhtut ja

kõik ſelleſt oſawõtnud heideti parteiſt wälja.

Parteiſt wäljaheitmiſi ſellepäraſt, et mõni ſugulane ojutus „rahwawaenlaſeks“, on ajalehtede teatel olnud ſuur hulk.

Wana külakoolmeiſtrit Smorodinit tabas kurb lugu 45-aaſtaſe pedagoogiliſe töö järele Swerdlowski ringkonnas. Walimiſeeleſel kooſolekul pidas ta kõne ametliku kandidaadi kaitſeks, mille lõpetas ſõnadega: „Elagu õnnelik wene rahwas!“ Eeſt olt küllalt kohaliikule partorganiſatſioonile, et ſüüdiſtada Smorodinit „taltſutamatus ſhowinismis“, „klaſſiwaenulijes wäljenduſes“, wälja heita ta partei kaaſatundjate jeaſt ja üles wõtta küſimus temа töölt wallandamiſeſt.

Saada kaaſegſete korralduſte põhjal rahwawaenlaſeks tunniſtatud ei tähenda ainult töökoha kaotuſt, waid hoopis enamat: „r a h w u s w a e n l a n e“, kui ta pole wangiſtatud,

on nagu pidalitõbine.

Kõik hoiawad temaſt pelglikult eemale. Keda ei hirmutaks wäljawaade, et teda wõidaks ſüüdiſtada „ſuhtlemiſes rahwawaenlaſega“? Pole imeſtada, et paljudes kohtades, nagu ſee on märgitud Ziki korralduſtes, „rahwawaenlaſed“, kes wiibiwad wabaduſes, ilmuwad iſe waſtawate organite juure ja paluwad kas wõtta neilt häbiſtaw tempel wõi neid wangiſtada.

MASKERAADIDE HOOAJAL. *Välismaa nalt.*

ARUSAADAV EKSITUS.
„Mu härra, ma ei kannata ſellist nalja oma mehega!“
„Ma . . . ma mõtlesin, et ſee on õhupall . . .“

JUTT HOBUSE KERES.
„On ſul aga lollid ideed — Trooja-hobune! Ma ronin välja, vea oma taguosa üksi edaſi!“

Turukotte

nahast kokkukeeratavad.
Jõupaberist ja ſees niiskuſtpidav pergamiin. Kannatab kuni 10-kilogr. raskuſt. Hind ainult 25 ſenti.
Müügil turu vaſtas
k.-ü.
„Rahvaülikoolis“
Pärnu mnt. 10.

Kaks ſtipendiumi Soome uurimiſeks

määras Soome walitſus a 7500 Soome marga ſuuruſes eeſti üliõpilaſile. Soowiawalduſed ſelle ſtipendiumi ſaamiſeks tulewad eſitada ülikooli walitſuſele 1. aprillils. Stipendiaatidel on kohuſtuſeks wiibida Soomes wähemalt 5 kuud, milliſeſt ajaſt wähemalt pool tuleb kaſutada õppimiſeks mõnes ſoome ülikoolis wõi kõrgemas õppeaſutuſes.

RAADIO.

Reedel, 4. märtſil.

Tallinn. 7.00 äratusmäng, wõimlemine. 7.20 päewaund. 7.25 hommikkontſ. 8.15 hommikpalwus. 8.35 duette ooperiteſt (helipl.). 9.00 teateid ja reklaami. 17.05 laſtetund. 17.35 helipl. 17.50 põllumajanduſlikke päewaküſimuſi. 18.00 J. Sprenk: Põllutööliſte küſimus tänawu. 18.15 rahwaliike wiiſe kandlel. 18.40 päewaundiſeid. 19.00 talwſpordiſt. 19.15 eeſti wiiulijooloſid. Ewald Turgan. 19.40 ſiſepoliitiline ringwaade. 19.55 järgnewa kontſerdi ſiſſejuhatuſeks — Albert Ütſip. 20.05 ſümfooniakontſert „Estonia“ kontſertſaaliſt. 22.00 aeg, päewaund. 22.10—23.00 muuſ. kohwikuſt „Kultas“.

Rõmme KLS. 15.00 helipl. 16.00 helipl. ja teateid.

Praha. 20.30 Milhaud' ooper „Christof Columbus“.

Wiin. 20.35 J. S. Bachi oratoorium „Matteuſe kannatuſeſ“.

Oſlo. 21.10 Muſſorgski „Pilte ühelt näituſelt“.

Laupäewal, 5. märtſil.

Tallinn. 7.00 äratusmäng, wõimlemine. 7.20 päewaund. 7.25 hommikkontſ. 8.15 hommikpalwus. 8.35 walſſe (helipl.). 9.00 perenaiſtele. 9.05 turuteateid 16.55 teateid ja reklaami. 17.05 ſaade noortele. 17.35 helipl. 17.50 Ilmar Rebane: Ratſionaliſeeriminе. 18.10 puhkpillimuuſ. 18.40 päewaund. 19.00 päewaund. 19.10 laupäewa õhtu tantſuga. Wanatantſumuuſ. 19.50 nädalalõpumuuſ. RR-orkeſter. 21.00 lõhus laupäewa-õhtu. Suur kirew ſaade. 22.00 aeg, päewaund., ſporditeateid. 22.20—24.00 ajawiite- ja tantſumuuſ.

Rõmme KLS. 15.00 helipl. 15.30 noortetund. 16.00 helipl. ja teateid

Wiin. 20.10 Jones'i operett „Geiſha“.

Helſingi, Lahti. 20.05 Pia Ravenna (ſopraan).

Milano. 22.00 ooper „La bisbetica domata.“

Beromünſter. 22.15 Joh. Strauſſi operett „Karnewal Roomas.“

Pühapäewal, 6. märtſil.

Tallinn. 8.30 äratusmäng, wõimlemine. 8.50 W. Roots: Kartul loomajöödana. 9.10 põllumajanduſlikke teateid. 9.15 hommikkontſ. helipl. 9.55 jumalat. 12.00 kammermuuſ. 12.25 „Linnulaul“— Heidrik Adamſoni luuletuſi Hugo Laurilt 12.35 aariaid ja ſüite (helipl.). 13.20 rännud läia maailma. 13.45—15.00 lõunamuuſ. Tallinna politſeiorkeſter. 16.50 ſeletus järgnewa ſaate kohta. 18.00 4. maailmakontſert. Korraldaja: Auſtraalia riigi ringhääling. 18.30 lugemiſtund. J. Tõnopa loeb Auguſt Jakobſoni romaaniſt „Oktoobrituul“. 19.00 aeg, teated, ſaatekawa. 19.05 wanatantſumuuſ. 19.45 G. Ränk: Eeſti talu ehituſkultuur ja ſelle ſuhted naaberaladega. 20.05 ajawiitemuuſ. RR-orkeſter. 21.15 „Lõõkſaul,“ Gert Helkemäe kuuldemäng. Muuſika — Boris Körwer. 22.00 aeg, päewaund., ſporditeateid. 22.20—23.00 tantſumuuſ. „Gloriaſt.“

Rõmme KLS. 15.00 helipl. 15.30 Teodor Krant'i loeng demokraatiaſt. 15.45 jooloſaule — Linnar Selwi (tenor). 16.00 helipl. ja teateid.

Kuldpagunite wägi

Põhja-Lääne armee elust ja telgitagusest.

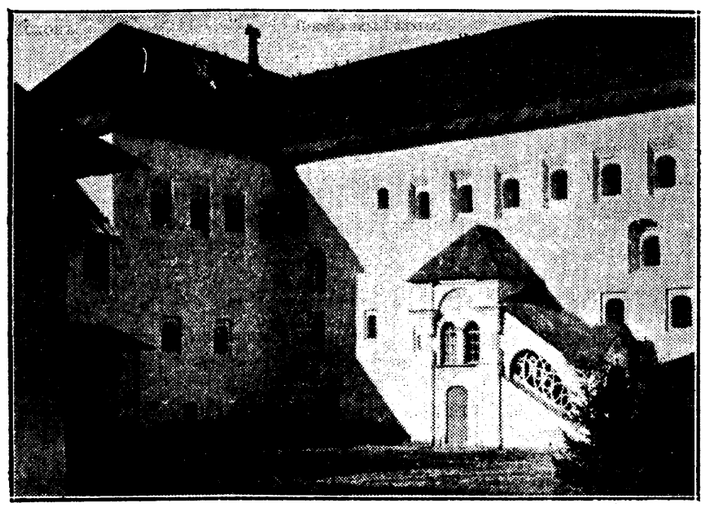

PIHKVA VAATEID. Pogankini palee.

74. Pihkwa surma-wõitlus.

Teade Pihkwa sündmusist tekitas Tallinna wene ringides suurt ärewust Liikus kuulduši, et Pihkwas on tapetud kindral Balahhowitsh ja minister Ivanow. Kuid õiget aimu sündmuste ulatusest saadi alles Ivanowi telegrammist 26. augustist 1919, milles ta teatas:

Häbi olla minister.

„Pihkwa pöörde esimene selge tulemus on see, et eestlased keelduwad edaspidisest ühisest koostööst. Nemad jäävad Pihkwasse parajasti nii kauaks, kui palju on waja nende asendamiseks meie wägede poolt. Nende koostöö teatud perspektiivide läbiwiimiseks (s. o. peaaetangiks) on muutunud wõimatuks. Weel ma ei tea, kas on väljapääsuks endise seisukorra taastamine. Täna hommikul, arwestades enamlaste ähwardusi, sõitsin Pihkwast ratsa wälja ja saabusin Irboskasse. Praegu anti käsk õhku lasta Pihkwa sild. Jääb tänada Narwat Balahhowitshi õigeaegse kõrwaldamise eest. Mul on häbi kanda Wene ministri nime.

Iwanow.“

Kahtlemata olid eestlased kindral Rodzjanko teguwiisi üle enam kui hämmastunud. Enamlaste surwe Pihkwale oli käinud juba warem erakordselt tugewaks ning Eesti wäed olid sunniund juba mõne päewa eest pisut tagasi tõmbuma. Siis Judenitsh küsis 21 augustil telegraafiteel kindral Laidoneri käest, miks Eesti wäed „ilma nähtawa surweta waenlase poolt“ taanduwad. Kindral Laidoner wastas 22. augustil, et Eesti wäed on taanduund seepärast, et wäikestel wägedel puudus jõud kaitsta kolme raudteeliini waenlase tugewa pealesurwe wastu. „Ma juba teatasin,“ telegrafeeris kindral Laidoner, „et seisukord Pihkwas on kriitiline. Eesti abiwäed pidid wõtma enda kaitsta kolm neljandiktu Pihkwa rindest. Sellest hoolimata wene wägehulk Pihkwas pole suurenenud, waid weelgi tahanenud. Eile kordasin kästu Pihkwat hoida, kuid 2. diwiisi ülem teatab, et lootusi selleks on wähe, kui kiiresti ei suurendata Wene wägede arwu Pihkwa rajoonis. Minul mingijõuseid reserwe Pihkwa toetamiseks ei ole.“

Puskar informeerib seisukorrast kindral Laidoneri.

Kui Rodzjanko paiskas 4 polku Pihkwasse kristusfalganaBalahhowitshi wastu, wõisid eestlased seda liikumist nähes esiotsa olla arwamisel, et wäed saadetakse Pihkwa rinde kõwendamiseks. Tegelikult aga üksi nendest polkudest rindele ei läinud, waid kõik nad jäid Pihkwasse. Seetõttu seisukord muutus erakordselt raskeks. Polk. Puskar wõttis 23. augusti õhtul ühenduse kindral Laidoneriga. Nende kõnelusest toome mõned wäljawõtted:

Laidoner: Kõik areteerimised wenelaste keskel on nende todune asi. Meil nende asjadesse segada ei ole wõimalik ega pruugigi me seda teha. Need, kes ostekohe ennast meie kaitse alla annowad, need wõtke oma kaitse alla, kuni asi selgub. Muud midagi selles asjas teha ei wõi.

Puskar: Meie wäed ühes Judenitshiga ei tööta. Homme tõmban wäed üle Welikaja. Wenelased kamatsewad homme wõi ülehomme peale tungida Porhowi sihis. Palumad kaasa aidata Ostrowi sihis. Toomitan weel, et ühine tegewus Judenitshiga telle ümber praegu kõik parunid ja muud õistid on loonenud ja juhtiwat oja mööda läinud, on wõimatu. Ei tea, mis nende pealetungimisest wälja tuleb. Mida teha Pihkwa sildadega pärast äratulekut?

Laidoner: Weelkord kordan, et **Wene sisemised asjad ja üksteise areteerimine ei puutu meisse.**

Pihkwa sillad wõtke oma walwe alla, aga purustada neid milgi tingimusel ei tohi ja wõib seda teha ainult siis, kui Judenitshi wäed Pihkwe enamlastele peatsid ära andma... Kas olete Judenitshiga rääkinud praeguse seisukorra üle ja kas olete temale teatanud, et teil wõimalik ei ole temaga koos töötada neil põhjustel, mis teie minule teatasite, see on Judenitshi ümbruses olewad parunid ja tagurlikud poliitikamehed?

Puskar: Sellest teatas kohe Parts, et tema oma rongid 24 tunni jooksul ära wiib, sest niisuguses seisukorras tema töötada ei saa... Kell 4 päewal käisin Judenitshi juures Pihkwa kaitsmise asjus läbi rääkimas, kus tutime otsusele, et Pihkwa kaitsmise jaoks on waja Ostrowi ja Porhowi linnad ära wõtta. Seda operatsiooni kahes sihis wenelased üksinda läbi wiia ei saa, sellepärast palus Judenitsh, et meie kaasa aitaksime lõõgiga Ostrowi sihis. Meie arwamise järele siin teisiti olla ei saa, kui meie aitame neile kaasa, siis lõõn diwiisiga lääne poolt Welikajat ja ainult sel tingimusel, et pärast seda lööti meie wäed annawad Ostrowi üle ja tulewad oma piiri peale, s. o. Irboska, Petshki liinile... Praegu waenlane tungib Wõdra peale tõwasti. Kõik see jant mõjub halwasti wägedele. Kuidas teie isiklik arwamine on, **kui Balahhowitsh kõik siin olewad kindralid ja sakslased areteerib?**

Laidoner: Käsen sõjalisel kaasa aidata Ostrowi wõtta... Igatahes sõjalisel on wäga tarwilik, et punased meie piirist kaugemale wisataks... Nüüd teine küsimus: kas peame kõigis nendes wenelaste areteerimise jantides ennast kõrwale hoidma. Arwan, et kindralite areteerimine Balahhowitshi poolt on niisamasugune wene jõudu killustaw jant nagu Balahhowitshi areteerimine Judenitshi poolt... Peale selle ei usu mina hästi ka Balahhowitshi organiseerimisjõusse, niisama nagu ma ei usu Judenitshi staabi organiseerimisjõusse.

Puskar: Mis siis teha, kui kindral Balahhowitshi mehed täna ööst kindralid ja sakslased ära notiwad?

Laidoner: Kindralite ja sakslaste nottimises peate olema täiesti erapooletu, aga kui see juhtub, peate jälle uut wõimuneest aitama wõitluses enamlaste wastu.

Puskar: Igatahes Pihkwa kaitsmise eest wastutada ei saa praegustel tingimustel. Sündmused järgnewad sündmustele. Praegu on raske ütelda, millega see asi lõpeb... Waenlase pommid langewad juba Pihkwa lähedale.

Seisukord nõuab wenelastelt rutulist pealetungimist ja kui ei, siis on Pihkwa kadunud.

Meil meie operatsiooniks on kõik walmis. Partisanid ja skaudid on juba kohtadel. Kardame, et kui Pihkwas weel paar päewa läbi elada seda, mis meie wiimasel nädalal läbi elanud oleme, siis oleme hallid wõi läheme hallitsk. Head õhtut.

Laidoner: Loodan kindlasti, et teie kõigest sellest jandist ilusasti wälja tulete ja mina warsti teid mõlemaid (s. o. Puskarit ja Partsi) niisama noortena saan nägema kui te seni olite. Nagu näen, ei ole teil meeleolu langenud ja see on kõige tähtsam. Head õhtut ja head edu nues operatsioonis soowin teile mõlemaile.

Punaste rõngas Pihkva ümber tõmbub kokku.

Wenelased aga ei tahtnud seda mõista, mida mõistis Puskar, et seisukord nõuab kiiret pealetungi, seepärast wõttis sündmuste käik katastroofilise pöörde. „Waba Maa“ sõjakirjasaatja kirjeldab olukorda Pihkwas:

„Pihkwa on praegu rõngasse piiratud... ja seda rõngast lõigati punaste poolt üks koomale ja koomale. Mahel aeti punased üllt ta[illegible] aga juba warsti olid nad jälle endiste p[illegible] peal wõi weel [illegible]. Olid ju Pihkwat wõtmas suuremalt osalt kommunistlikud polgud, kellel rohkem püssiwust.

Linnas oli ärewus suur. Iga wastutulewa Eesti sõduri käest küsiti pikalt ja laialt Eesti wägede kohta teateid. Kõigil oli üks ja sama küsimus: „Kas Eesti wäed jätawad ikka Pihkwa maha wõi? Kui Eesti wäed ära lähewad, siis on linn punaste käes.“ Rahwas ei uskunud oma sõdurite sisse sugugi, sest suurem osa nendest oli ju punaste pooli üle jooksnud ja wõis ühel ilusal päewal jälle tagasi jooksta ja punastele kõik meie plaanid teada anda.

24. augustil 1919 Pihkvas.

24. augustil 1919 kaswas ärewus weel suuremaks, sest elanikud nägid nüüd selgesti, et Eesti wäed linna maha jätawad — ei aidanud mingisugune elanikkude rahustamine, et wenelased nüüd ise oma jõuga suudawad wastu panna. Walitsusasutusi ewakueeriti suure rutuga, ka paljud jõukamad kodanikud jätsid linna maha, et Oudowa poolt warju otsida. Kellel aga wõimalik ei olnud ära minna, olid suures mures oma saatuse pärast.

Ostrowi poolt olid punased üle Welikaja tulnud ja seisid wersta kolm linnest. Suure jõupingutusega oeti nad tagasi.

Ohtu poole hakkas waenlane wakselsit ja sildu pommitama, mis aga suuremat kahju ei teinud, ainult ühes kohas langes kuul tuppa ja lõhkes laual, terwet 5-liitmelist perekonda ka parajasti kohwilaua istus, surmates.

Tankid saabuvad.

25. augustil oli Mõoglino pool kõwa suurtükitulehewõitlus. Linnas liikus mitmesuguseid kuulujutte: mõned teadsid rääkida, et punased roudteeMõoglino jaama juurest läbi on lõigatud.

Ärewust wähendas märksa meie soomusrong, kes lõuna ajal raudteesillale sõitis, et silda mineerida ja tarbekorral õhku lasta. Wähese ajaga oli sild mineeritud ja meie wahid juure paardud, et wenelased, kes meie tegewuse peale alltkulma waatasid, neid oma ettewõttes ei saaks takistada.

Wahepeal jõudsid Inglise esindajad kohalle, kes liinile tahtsid sõita: soomusrong wõttis nad peale ja sõitis ära.

Ohtu poole jõudsid ka paar tanki ja rasked suurtükid kohale, mis rahwa meeleolu märksa tõstis. Rahwa arwas, et noh, küllap nüüd tankid warsti punased linna alt ära peletawad Loodeti, et see hea sõnum ka sõdurite meeleolu tõstab, kuid nagu pärast selgus, eksiti sellega täiesti.“

JAGAB OMA LAHENDAJAILE

FOTOAPARAADI

- MALEMÄNGU
- KIRJANDUST
- PRIIPÄÄSMEID KINODESSE
- HINNALISI TARBEESEMEID jne.

Saatke lahendusi — saate auhindu!

AJUDE GÜMNASTIKA nr. 9

on müügil üle riigi. Hind 15 senti.

MARSSAL GRAZIANI TULI KOJU. Endine Abessiinia asekuningas marssal Graziani pöördus nüüd tagasi Rooma, kus ta suure pidulikkusega wastu wõeti. Raudteejaamas oli marssalit wastu wõtmas Mussolini ise. Pildil näeme neid aukompanii eest mööda sammumas.

24. veebruar 1918 wõi 15./28. nov. 1917?

Waidlus Eesti iseseiswuspäewa üle.

Kas Eesti iseseiswuspäewaks 24. weebruari 1918 asemele mitte wõtta 15./28. november 1917, millal Eesti Maapäew kuulutas enda kõrgemaks wõimuks ja seega pani aluse Eesti riiklusele?

Mõned meie õigusteaduskonna professorid, eriti A. T. Kliiman, näiwad wõimasele kaldumat (koguteos „Wabadusse tulekul 1.“).

Esitasin omalt poolt 24. weebruari 1918 kaheks wastuwäiteid, millele prof. Kliiman wastab („Tänapäew“ 1938 nr. 2). Arwan, et lahkuminekute lõplikuks selgitamiseks weel mõni märkus wajalik oleks.

Prof. Kliiman ütleb: „28. nov. 1917 jäeti sihilikult, seega täiesti teadlikult lahtiseks küsimus, kas astuda ojariigina (föderatiiwriigina) Suur-Wene ühendriiki (föderatiiwriiki) wõi liituda põhjaliidu riigina (konföderatiiwriigina) näiteks Soomega wõi mõne Skandinaawia riigiga riikide liiduks (konföderatsioonis) wõi piirduda iseseisawa ühiskriigina (unitaarriigina)“. („Tänapäew“ 1938 nr. 2, lk. 37).

Minu arwates siin prof. Kliiman ajaloo tõlgendamises wea teebli.

Kui 15./28. novembri akti kõrwutada selle eel ja järel käinud sündmustega, siis on tema tähendus täiesti selge. Kas astuda ojariigina Suur-Wene föderatsioonis, see küsimus ei jäänud seal milgi kombel lahtiseks. 15./28. novembri akt muud ei tähendanudki kui Kiiewi 1917 jep-tembri rahwaste kongressi otsuste täitmist — Wenemaad föderaliseerida. See on selgelt wäljendatud 15./28. nov. akti eel käinud distsussioonis — nii ajakirjanduses kui ka Maapäewa wanemateelgus. Samast on näha, et sõna „osariik“ jäeti maapäewa aktist wälja ainult nn. diplomaatilisel põhjustel, — et mitte häirida maal olewaid wene wägesid.

Oleks maapäewa akt juba tähendanud iseseiswust, siis jääks täiesti selgamatuks, mis kirewane ajas eestlasi weel Wene asutawa kogu walimistest ja hiljem kogunis ka Wene asutawa kogu koosolekust osa wõtma? Oli nimelt üks kawatsus — Eesti iseseiswuse wäljakuulutamisega esineda Wene asutawa kogu koosolekul. Kuid seegi jäi ära.

Prof. Kliiman arwab, et iseseiswuse wäljakuulutamine 24. weebruaril olnud „poliitiliselt üsna juhuslik“, — „tarwilik selleks, et deklareerida riigi olelust mitte niiwõrd eesti rahwale, kuiwõrd wälisriikidele, eriti sissomarsiwate okupatsioonivägede esindajaile, et sel teel teha oma iseseiswus rahwusweheliseks küsimuseks.“

Ka siin on minu arwates eksitus.

24. weebruari 1918. a. akt ei olnud sugugi juhuslik, waid tõuses kolme tähtsa asjaolu tõttu, mis 15./28. nov. 1917 weel puudu selgunud.

Esimene neist uutest asjaoludest oli — Bresti rahuläbiräägimistel selgunud Saksa püüd Eestit oma tõtte tõstuda. Teine asjaolu: Eesti esindajate läbiräägimistes Peterburis selgunud Inglise, Prantsuse ja P.-Ameerika suurjaadikute toetus Eestile Saksa wallutuspüüdele wastu. Ja kolmas asjaolu: Eesti parteiesindajate nõupidamisel, Eesti sõjawäelaste kongressil ja Eesti ajutawa kogu walimistel selgunud eesti rahwa tahe iseseiswaks saada.

Need kolm asjaolu puudusid 15./28. nov. 1917., olid aga siis määramas, kui 24. weebr. 1918 Eesti iseseiswaks kuulutati.

Ka ei kuulutatud siis Eesti iseseiswust mitte ainult wälisriikidele, waid weelgi tähtsam oli, et seda kuulutati Eesti oma rahwale, et see okupanti teaks wastu wõtta nimelt kui ühe iseseiswa maa ajutist okupeerijat, mitte aga kui maa jäädawat wallutajat. Sest enesetõõstetawalt poleks wälisriikide toetused ja tunnustused midagi aidanud, kui eesti rahwas ise oleks okupante oma saatuse täieõiguslikuks määrajaks wõtnud.

24. weebr. 1918. a. akt oli seega üks kõige otsustawamaid ja dramaatilisemaid Eesti ajaloos.

Olen öelnud, et Eesti, kuulutades enne oma Maapäewa kõrgemaks wõimuks ja hiljem kuulutades enda iseseiswaks, talitas ainult samuti, nagu talitasid samal ajal ka teised piiririigid: Soome, Leedu, Ukraina ja Taga-Kaukaasia.

Prof. Kliiman tähendab selle peale, et „kui üks oma normi tõlgendamisel eksib, ega seda pea siis teine omaks wõtma“.

Niisugune „masseline“ eksimine tundub aga siin ebatõenäolisena. Palju loogilisem näib aga olewat järjekord, et enne saawutatakse teataw õigus, siis kajutatakse seda. Enne kuulutatakse end kõrgemaks wõimuks, siis kajutades seda kõrgemat wõimu kuulutatakse end iseseiswaks. **L.**

Aleksander Tamm 70-a.

Sündinud Tallinnas käsitsõlije pojana 5. märtsil 1868. a. Lõpetas 1891. a. Peterburi tooliõpetajate instituudi, mille järele määrati Tallinna 4-klassilise linnatooli (end. kreiskool) õpetajaks, kus töötas kuni 1904. a. Siirdus siis Kangesse-Jõgi, kus esialgu teenis Nikolsk-Ussuriski linnas õpetajana ja hiljem Wladiwostokis kuni 1915. aastani erateenistuses. Hiljem täiendas oma kaubanduslikku haridust kaub.-tööstusinstituudis Peterburis. 1920. a. tuli uuesti kodumaale, kus elab praegu. Juhatas Tallinnas o-ü. „Ökonomisti“ kaubanduslikke kursuši, töötas mõnda aastat lektorina NMKÜ ja Tall. rahwaülikoolis. Oli 2. riigikogu liige 1923.—1926. a.

1921. aastal ajutas ühes teistega a.-s. „Eesti Reisibüroo“, mille peadirektoriks oli 8 aastat. 1926. a. oli o.-ü. „Raadio-ringhäälingu“ ajutajate hulgas, mille direktori kohal ajus mitu aastat. Oli Rõmme linnawolikogu liikmeks ja rewisjonikomisjoni esimeheks, jamati Rõmme haridusõeltsi esimeheks. Praegu pensionil, kuid töötab taas ja paljudel selstsoondlikkidel tegewusaladel.

Palju jõudu ja terwist weel kauaks inimese töömehele ja õpetajale.

Kangemal öll

Uus öllel

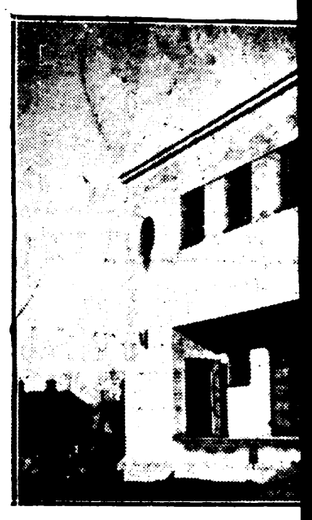

A. LE COQ'i uus tööstush

A.-ü. A. Le Coq'il walmis neli . wä Tallinnas uus õlleladu ja karastusg tehas, mis ajutiseb S. Paiarei tänawas käres. Puhta õhu ja tolmu puudumise tu on õllelao ajutoht üks paremaid.

Ehitus on walmistatud arh. Ö. kawandite järgi ja sisaldab eneses pu täitmise- ja laoruume ning mahtoja tehast. Jäätelder on suurim sellets ot beks ehitatud ruumidest Tallinnas. mahutab kokku 1800 kuutmeetrit jäätäi ri seinad on sulamise äraboidmiseks i ritud kahekordsete korkplaatidega.

Tööstuses leidwa pudelitetäitmiseri seinad on puhtuse hoidmiseks kaetud suurkiwidega. Selles ruumis ainu gruppi pudelipuhastamismasinaid ja Pudelipesemismasinad on täisautoma ja ringlemisel puhtaks pudeleid kuus da wee ja erilahusega nõtmeisuste peratuuride juures, mis tagab pudeli

Rootsi kindlustusteg lane Eestis.

Eile wiibis Tallinnas rootsi kindlu asjatundja direktor Einar Hellners. ülesandeks oli tutwuda meie kindlustu janduse ja tähtsamate päewakujimus sel alal.

Rootsis on hakatud kindlustusasjand walitsuse poolt seniseit rohkem rõhku ma. Riigipäewal tehti juba 1935. ja 19 A. Hermansjoni poolt ettepanek kogu lustusasjanduse põhjalikuks uurim Selleks moodustati aasta tagasi 12-li line komitee riigipäewa liikmeteis ja matest kindlustusmatemaatikuteis, kes töö lõpul esitawad põhjaliku arwand ettepanekud kindlustusasjanduse korr miseks. Kindlustusel on suur sotsiaalne märk, eriti elukindlustusel. Dir. Hel poolt meie lehe esindajale awaldatud te järele püüdakse tõsta eile juii kindl suurt sotsiaalset eesmärki ja kaotada kin tusasjanduses äriline maik.

Rootsis on kindlustuspoliiside ar miljonit, nii et iga kolmanda rootslase le tuleb üks poliis. Tegelikult on aga nel kodanikul mitu poliisi.

Tähtsamaks probleemiks elukindlusta on pikemaajaliste kindlustuste tege Seniste kogemuste järele kaldwad i

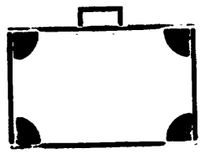

SUURI

ja väikesi

käsikohvreid

vastupidavaid, milmes värvis, soovitab

K-ü. „Rahwaülikool“

Tallinn, Harju 48, Pärnu m. 10.

Indine Abessiinia asekuningas marssal s ta suure pidulikkusega vastu võets. nas Mussolini ise. Pildil näeme neid nööda sammumas.

1918 või v. 1917?

eiswuspäewa üle.

mbri rahwaste kongressi otsuste täitmist Wenemaad föderalisseerida. See on selgelt wäljendatud 15./28. nov. tti eel täinud distsipliinis — nii ajakir nduses tui ka Maapäewa wanemateto us. Samasi on näha, et sõna „osariik" ieti maapäewa aktist wälja ainult nn. dip omaatlikel põhjustel, — et mitte häirida iaal olewaid wene wägesid.

Oleks maapäewa akt juba tähendanud iseseiswust, siis jääks täitja seletamatuks, nis kirewane ajas eestlasi weel Wene ajutawa kogu walimis eu ja hiljem kogunu ka Wene ajutawa kogu koosolekust osa võtma? Oli nimelt üks kawatsus — Eesti iseseiswuse wäljakuulutamisega esine a Wene ajutawa kogu koosolekul. Kuid see ei jäi ära.

Prof. Kliiman arwab, et iseseiswuse wäl kuulutamine 24. weebruaril olnud „poliitilisel üsna juhuslik", — „tarwilik selgeks, et deklareerida riigi olelust mitte niiwõrd eesti rahwale, kuiwõrd wälisriikidele, eriti iseismaesiwate okupatsioonivägede esindajaile, et sel teel teha oma iseseiswus rahwusvahelisteks küsimuseks."

Ka siin on minu arwates ehitus.

24. weebruari 1918. a. akt ei olnud sugugi juhuslik, waid küpses kolme tähtsa asjaolu tõttu, mis 15./28. nov. 1917 weel peinud selgunud.

Esimene neist uutest asjaoludest oli — Bresti rahuläbirääkimistel selgunud Saksa püüd Eestit oma tõtte tõstuda. Teine asjaolu: Eesti esindajate läbirääkimistes Peterburis selgunud Inglise, Prantsuse ja P.-Ameerika juurjaadikute toetus Eestile Saksa wallutuspüüete wastu. Ja kolmas asjaolu: Eesti parteiesindajate nõupidamisel, Eesti iõjawõelaste kongressil ja Eesti ajutawa kogu walimistel selgunud eesti rahwa tahe iseseiswaks saada.

Need kolm asjaolu puudusid 15./28. nov. 1917., olid aga siis määramas, kui 24. weebr. 1918 Eesti iseseiswaks kuulutati.

Ka ei kuulutatud siis Eesti iseseiswust mitte ainult wälisriikidele, waid weelgi tähtsam oli, et seda kuulutati Eesti oma rahwale, et see otupanti teaks wastu wõtta nimelt kui ühe iseseiswa maa ajutist okupeerijat, mitte aga kui maa jäädawat wallutajat. Sest enesetõõstetawalt poleks wälisriikide toetused ja tunnustused midagi aidanud, kui eesti rahwas ise oleks okupante oma saatuse täieõigustikuks määrajaks wõtnud.

24. weebr. 1918. a. akt oli seega üks kõige otsustawamaid ja dramaatilisemaid Eesti ajaloos.

Olen öelnud, et Eesti, kuulutades enne oma Maapäewa kõrgemaks wõimuks ja hiljem kuulutades end iseseiswaks, talitas ainult tarmuti, nagu talitasid samal ajal ka teised piiririigid: Soome, Leedu, Ukraina ja Taga-Kaukaasia.

Prof. Kliiman tähendab selle peale, et „kui üks oma normi tõlgendamisel eksib, ega seda pea siis teine omaks wõtma".

Niisugune „massiline" eksimine tundub aga siin ebatõenäolisena. Palju loogilisem näib aga olewat järjekord, et enne iaawutatakse teataw õigus, siis kasutatakse seda. Enne kuulutatakse end kõrgemaks wõimuks, siis kasutades seda kõrgemat wõimu kuulutatakse end iseseiswaks. L.

Kangemal öllel suurem minek.

Uus õlleladu Tallinnas.

4. LE COQ'i uus tööstushoone Tallinnas S. Patarei tän.

A.-ü. A. Le Coq'il walmis neil päewil Tallinnas uus õlleladu ja karastusjookide tehas, mis asetseb S. Patarei tänawas mere ääres. Puhta õhu ja tolmu puudumise tõttu on õllelao asukoht üks paremaist.

Ehitus on walmistatud arh. H. Bergi kawandite järgi ja sisaldab eneses pudelitetäitmise- ja laoruume ning mahlajookide tehast. Jäätekiber on suurim selleks otstarbeks ehitatud ruumidest Tallinnas. Kelder mahutab kokku 1800 kantmeetrit jääd. Keldri seinad on sulamise ärahoidmiseks isoleeritud kahekordsete kortsplaatidega.

Tööstuses leiduwa pudelitetäitmisermumi seinad on puhtuse hoidmiseks kaetud glasuurkiwidega. Selles ruumis asub kaks gruppi pudelipuhastamismasinaid ja -täitja. Pudelipesemismasinad on täisautomaatsed ja ringlemisel pritsitakse pudeleid kuus korda wee ja erilahusega mitmesuguste temperatuuride juures, mis tagab pudeli täieliku steriliseerimise enne täitmist. Seega on hoitud ka ära pesemishaiajade karwakeste sattumine pudelisse, mis waremate seadete juures wõis juhtuda.

Tööliste jaoks on tehases eri ruumid, mis on kõigiti mugawad.

Juteldes õlletöötuse juhtidega selgub, et wiimasel ajal on üldiselt märgata olnud õlletarwituse tõusu. Ojalt arwatakse see olewat tingitud üldisest paranenud majanduslikust olukorrast, osalt aga ka sellest, et aasta eest muudetud accisiseadus wõimaldab õlletehastel walmistada kangemat ja seega ka paremat õlut. Wiimasel ajal ongi märgata olnud nõudmise tõusu just kangemate ja kallimate õllesortide järgi.

Karastusjookide walmistamiseks on lao juure puuritud 135 meetri sügawune kaew, mis annab riikliklikult wett. Karastusjookide walmistamine toimub haone ülemisel korral. Samuti on seal ka siirupikeeduruum, esjentsideruum ja suhkrulaqu.

Kuldsõrmused laskesaavutuste eest.

Tallinna malewa pealik on annetanud laskesaawutuste eest kuldsõrmused laskeala embleemiga ltn. Heinrich Silderile Tallinna malewast ja pealik Karl Kübarale Tartu malewast. Waremalt on samasuguseid kuldsõrmuseid annetatud wiiele paremale laskurile.

Ühtlasi märgib malewapealik oma käskkirjas, et laskesportdi klubide tegewus wõrreldes eelmise aastaga näitab wäjkest tõusu. 1936. a. korraldas „Die mees" laskewõistlusi täiskaliibrilisest püssist '47 klubi 432 osawõtjaga, 1936. a. 46 klubi 369 osawõtjaga, kuna 1937. a. tõusis wõistlejate klubide arw 52-ni 408 wõistlejaga. Üldiselt on märgata tõusu kõigil laskealadel.

Korrespondentswõistlustes Inglise wäikekaliibrilise püssi klubi poolt korraldatud ülemaailmalisteil korrespondentswõistlustel tuli Tallinna malewa meeskond 1963 silmaga 16. kohale, kaitseliitlaste laskesportlaste keskkoonduse meeskond 1962 silmaga 19. kohale, Järwa malewa meeskond 1949 silmaga 33. kohale, Tartu ja Tartumaa laskesportlaste koonduse meeskond 1936 silmaga 69. kohale. Korrespondentslaskewõistlustest wõttis aga üldse osa üle maailma 212 meeskonda kokku 1060 laskuriga.

Teadaandeid.

Näidendiõhtu korraldab trükitööliste näitetrupp pühapäewal, 6. ktp. kell 19 Tööliismuusikaühingu ruumes. Esitelandele tuleb R. Rauniku 3-waatuslik komöödia „Onnestunud manööwer". Näitejuht R. Põldhein.

Üleriikliku posti-telegr.-telefoni-raadio tehnilise ühingu asemikelogu peakoosolekut peetakse 6. ja 7. märtsil riigi- ja omaw.-teen. kesklliidu ruumes W. Posti t. 8. Päewakorras rida referaate sidetehnika alalt, samuti küsimusi teenistuslikul ja organisatsioonilisel alal.

Tänu.

Kõigile rohkearwulisele sõprade ja tuttawate perele, kes meid meie tähtpäewa puhul nii südamlikult ja soojalt tervitasid ja wäärtuslike kingitustega austasid, awaldame südamlikumat tänu.

H. ja J. Mutt.

Nõmmelt.

Ei saa toetust suurendada.

Kohalik naisselts „Awitaja" palus linnawalitsust suurendada seltsile antawat toetust. Linnawalitsus ei saanud palwet rahuldada, sest linna eelolewa majandusaasta eelarwe on juba wolikogu poolt wastu wõetud. Ülles eelarwes on nimetatud seltsile toetusena ette nähtud 250 krooni.

Anti luba tööstuse awamiseks.

Agu Aarmaale anti luba Oie tän. nr. 11 majas peenmahatööstuse awamiseks.

Linna raamatukoguhoidja koht kuulutatakse wakantseks.

Linnawalitsuse otsusel kuulutatakse linna raamatukoguhoidja koht wakantseks. Isikuil, kes soowiwad sellele kohale kandideerida, tuleb esitada palwekiri linnawalitsusele.

Kinnitati 8 ehitusprojekti.

Ehitusosakonna ettepanekul linnawalitsus kinnitas 8 uue elamu projektid. Ehitama asuwad: Ed. Kuusik, tarwitajateühing „Tulu", A. Klonowsky, A. Rebane, A. Liilemägi, O. Paas, J. Rosin ja H. Nieländer. M. Reisbergi ehitusprojekt jäeti kinnitamata, kuna see ei wastanud nõuetele.

Ei pikendatud tähtaega.

Neli majaomanikku, kelle ehituse juures tuli ilmsiks puudusi förwalekaldumisi, palusid neile puuduste förwaldamiseks antud tähtaega pikendada. Palwed jäeti rahuldamata.

Nõmme on hädas koolimajadega.

Lapsi ähvardab kooliukse taha jäämine, kuid linnal ei ole raha koolimajade püstitamiseks.

Kuigi Nõmme linn on kümne aasta jooksul püstitanud kolm moodsat ja ruumikat koolimaja, ei suuda need mahutada kõiki kooliealisi lapsi, mispärast linnawalitsus on kaalumisele wõtnud

neljanda algkoolimaja ehitamise küsimuse.

Linnawalitsuse arwates tuleks uue koolimaja ehitamisele asuda juba hiljemalt eelolewal aastal. Et seda kui ka ehitadakawatsetawa keskkoolihoone ehitamise küsimust lähemalt selgitada, otsustas linnawalitsus 16. märtsil kell 7 õhtul kutsuda kokku wolikogu erakorralisele nõupidamisele. Kuna linnal puudub omal wastaw kapital koolimajade ehitamiseks ja kuna ka riiklik koolimajade ehituslaenu fond on laenu saada soowijate palwetega otse üle külwatud, siis **on põhjust karta, et linnal tekib uute koolimajade ehitamise küsimuses tõsiseid raskusi.**

Ruumipuudus kohalikkudes koolides on teram eriti seetõttu, et wiimaseil aastail on Nõmmele elama asunud rohkesti lasterikkaid perekondi.

Jääwõtmine ülemistel lõpetatakse.

Pirital jää „sholoaaditahwli-paksune".

Ettewõtjad on tänawu linnawalitsuselt wõtnud „kontsessiooni" 22.000 ruutmeetri jää wõtmiseks. Suurem neist on G. Luuk 7000, Fersen 5000, Utrow ja Rannes 5000 ning Jusk 5000 ruutmeetriga. Kõik ettewõtjad, peale Jusi, kes wälja wõtis 4270 ruutmeetrit jääd ja töö lõpetas, töötawad teised weel nädalapäewad edasi.

Tänawu on ülemiste järwel jääwõtmisega raskusi. Algul kattis jääd paks lumekord ja siis tuli sula, mis jäigi püsima. Wegautega jääle ei juleta sõita, sest paar masinat on läbi wajunud ja nüüd weetakse jäätamatad maanteele wälja. Nüüd on jälle olukord käärane, et tugewad tuuled jõöwad jää ära ning jääaugud ähwardawad ühineda, muutes seega osa järwest lainetawaks weeloguks. Jää paksus on weel praegugi 18 tolli ümber, kuid pealmine kord on walge, s. t. lumelõtsist külmanud ja see pole nii wastupidaw kui sinine jää.

Pirita jõgi tänawu annab wäga wähe jääd. Jõel jää ei saanud lume tõttu kasuada ja hiljem weewool ning sula jõid sellegi jää ära, mis kattis weepinda. Pirita jõelt wõetaw jää on „sholoaaditahwlipaksune", nagu ütlewad jääõtjad.

Nõutakse bensiinipaakide ärawiimist Kadrioru.

Linnawalitsusele esitati eile märgukiri, milles nõutakse tuleohtlikkude bensiinipaakide ärawiimist Kadrioru rannast. Märgukirjale on alla kirjutanud 161 ümbruskonna elanikku.

MISSUGUNE PEAB OLEMA TALLINNA RAHVAMAJA.

3. märtsil toimus järjekorraline Tallinna tööliswanemate, tööliskoja valijameeste ja kutseühingute esindajate ühine koosolek. Osavõtjaid oli üle 100. Koja esimees J. Kurvits esitas aruande tööliskoja tegevusest.

I. Rebane refereeris Tallinna rahvamaja väljaehitamise küsimusest. Hääletamisel võeti vastu ühel häälel järgmine otsus:

Jääda praeguse rahvamaja krundi ja asukoha juure. Nõuda tööliskoja esindust rahvamajja. Rahvamajas peab leiduma vajalisel arvul ruume kõigile kutseühinguile. Peale selle peab rahvamajas olema: 1) kaks saali koosolekute pidamiseks vähemalt à 600 ja 300 inimese mahutavusega ja neid saale peaks saama ka teatud juhtumitel ühendada, 2) suurem fuajee üldise riietehoiu jne. jaoks, 3) klubiruumid üldiseks kasutamiseks kutseühinglasile, 4) einelaua- ja kohvikuruumid, 5) ruumid loengute pidamiseks, 6) ööbimiseruumid provintsi organisatsioonide esindajaile.

Tehnikaülikoolist.

Uuritakse üliõpilaste korteriolusid. Tehnikaülikooli poolt on korraldatud ankeet Tallinna üliõpilaste korteriolude uurimiseks. Ankeedile peavad vastama kõik immatrikuleeritud üliõpilased. Ankeetlehtede viimseks esitamise tähtpäevaks tehnikaülikooli sekretariaadile on määratud 10. märts.

Õppemahast vabastamisi. Tehnikaülikooli valitsus on vabastanud õppemaksust ehitus-mehaanikateaduskonna 44 üliõpilast, poolest õppemaksust 29 üliõp. ning keemiateaduskonnas 15 üliõp., poolest õppemaksust 11 üliõpilast.

Stipendiume üliõpilastele. Jaan Poska nimelisest stipendiumist on määratud toetust 6 üliõpilasele. Stipendiumide suurus on 75 krooni. Tehnikaülikooli määrsummadest on määratud stipendiume 14 üliõpilasele. Nende stipendiumide suurus on 50—75 krooni.

Üliõpilaskonna käsipallivõistlused. Tehnikaülikooli üliõpilaskond korraldab üliõpilaskonventide vahelised käsipallivõistlused nii korv- kui võrkpallis Kopli rahvamaja võimlas. Ülesandmiste viimseks registreerimise tähtajaks on 5. märts.

Üliõpilaskonna esinduse koosolek peetakse teisipäeval, 8. märtsil kell 6 õhtul.

Pisipalle, õnnetusi.

Kaks kõimata õue.

Politsei koostas protokolli Narwa maanteel nr. 43 ja Maneežši tän. nr. 7 majade omanike wastutusele wõimiseks kõimata õue pärast.

Narwa maanteel nr. 24 maja omanikule Hans Martnale koostati protokoll tõnnimeärjse rentsli korratus oleku pidamise pärast.

Keelatud ajal ja keelatud suunas.

Keelatud ajal ja keelatud suunas sõitmise pärast S. Tartu maanteel koostati protokoll auto A-2088 juhi vastutusele wõtmiseks.

Warastati.

Arnold Gutmannil warastati Kopli tän. nr. 44 õnelt pesu.

August Treiverilt Kopli tän. nr. 32 kaks kuldsõrmust 25 krooni wäärtuses.

Albert Pajol restoranis „Grand" mantel 100 krooni wäärtuses. Waras tabati.

Nikolai Rosenbachil ja teistel warastati Wene turul autoradiaatori küljest metallkorgid.

Anatoli Kutsarilt pahtu 25 krooni wäärtuses.

Woldemar Kernerilt Aafrika tän. nr. 3 raha 684 krooni wäärtuses.

Alice Allikal Wene turul pandipilet ja peenrahakott 25 kr. wäärtuses.

Paawel Bogdanowil Soo tän. nr. 4 pandipilet 50 kr. wäärtuses.

Martin Kirstil Pärnu maanteel nr. 68 maja juures autokell ja tööriistad 75 kr. wäärtuses.

Rootsi kindlustustegelane Eestis.

Eile wiibis Tallinnas rootsi kindlustusasjatundja direktor Einar Hellners, kelle ülesandeks oli tutwuda meie kindlustusasjandusega ja tähtjamate päewakküsimustega sel alal.

Rootsis on hakatud kindlustusasjandusele walitsuse poolt senisest rohkem rõhku panema. Riigipäewal tehti juba 1935. ja 1936. a. A. Hermanssoni poolt ettepanek kogu kindlustusasjanduse põhjalikuks uurimiseks. Selleks moodustati aasta tagasi 12-liikmeline komitee riigipäewa liikmetest ja paremateist kindlustusmatemaatikutest, kes oma töö lõpul esitawad põhjaliku aruande ja ettepanekud kindlustusasjanduse korraldamiseks. Kindlustusel on suur sotsiaalne eesmärk, eriti elukindlustusel. Dir. Hellnersi poolt meie lehe esindajale awaldatud mõtete järele püütakse tõsta esile just kindlustuse suurt sotsiaalset eesmärki ja kaotada kindlustusasjandusest äriline maik.

Rootsis on kindlustuspoliiside arw 2 miljonit, nii et iga kolmanda rootslase peale tuleb üks poliis. Tegelikult on aga mõnel kodanikul mitu poliisi.

Tähtsamaks probleemiks elukindlustamisel on pikemaajaliste kindlustuste tegemine. Seniste kogemuste järele kalduwad inimesed tegema lühialalisi kindlustusi. Selle tulemuseks on, et kindlustus kaotab oma peamõtte — kindlustada inimesi wana ea ja surma korral. Kui kindlustus tehakse lühikeseks ajaks, siis wõetakse saadaw raha enne wälja, kui wõib-olla tarwidus selle järele on kõige tungiwam. Selle tulemuseks on wanade inimeste sattumine raskesse olukorda, kuna nad hiljem haigetena ei saa end uuesti kindlustada.

Wastawad asjatundjad uurisid Stokholmis surmajuhtumeid ja jõudsid tulemustele, et surma puhul oli kõigest üks kahekjast inimesest kindlustatud. See asjaolu peegeldab kujukamalt lühiajaliste kindlustuste otstarbetust, kuna rahad kulutatakse enne ära.

Direktor Hellners pidas meie kindlustustegelastele õhtul kell ½7 kaubandus-tööstuskoja saalis ettekande kindlustusküsimuste kohta. Tallinnast jatkas dir. Hellners sõitu Riiga ja mujale, et lähemalt tutwuda sealsete kindlustusküsimustega.

Tallinna politseiorkester 10-aastane.

Tallinna politseiametniikkude-orkester tähistab pühapäewal, 6. märtsil orkestri asutamise 10. aastapäewa. Pühap. kell ¾2 esineb orkester kontserdiga raadioringhäälingus. Sama päewa õhtul on orkestrimeestel omawaheline koosmõõbimine. Politseiorkestrit juhatab Kostabi.

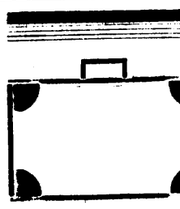

SUURI

ja väikesi

käsikohvreid

wastupidawaid, mitmes wärwis, soowitab

K-ü. „Rahwaülikool"

Tallinn, Harju 48, Pärnu m. 10.

TALLINNA NAISLAULU SELTSI

4. KONTSERT

laup., 5. märtsil 1938. a. kl. 8 õ.

„ESTONIA" kontsertsaal is

Kavas eesti helit.

Juhatab: G. ERNESAKS

Kaastegevad E. Turgan, A. Niitof, O. Roots.

KAWE Kull* SOKOLAAD

TÖÖLISTEATER

Reedel, 4. märtsil kell pool 8 õhtul 11. korda

„Rätsepad Sillamäelt"

R. Blaumani rahvatükk lauludega 3 vaat. 6 pildis. Pääsmed 25 — 150 s.

Laupäeval, 5. märtsil

Kell ½8 õhtul 4. korda

„Romeo ja Julia"

W. Shakespeare'i näidend 3 vaat. (41 pildis) proloogiga. Pääsmed 25—150 senti

Pühapäeval, 6. märtsil kell pool 3 p. l. 12. korda

„Rätsepad Sillamäelt"

Pääsmed 25—150 senti.

Pühapäeval, 6. märtsil kell ½8 õhtul viimaseid kordi harilike hindadega

„Kolme krossi ooper"

John Gay — B. Brechti lugu lauludega 3 vaat. 10 pildis. K. Weilli muusika.

Pääsmed 20—125 senti.

Esmaspäeval, 7. märtsil kell pool 8 õhtul 36. korda üldhindadega

„MEHE KULJELUU"

M. Jotuni naljamäng lauludega 3 vaat. 15 pildis.

Pääsmed 25 ja 50 senti.

Kassa avatud iga päev kella 12—4 päeval ja 6—½9 õhtul.

RINGREISID.

„Sikud kaevul"

August Mälgu komöödia 3 v.

Lavastaja — Ruut Tarmo

Dekoraator — P. Raudvee

Vaivaras reedel, 4. märtsil

Kohtla-Järvel laup., 5. märtsil

Erra-Liival pühap., 6. „

Narvas emasp., 7. märtsil

Jõhvis teisip., 8 märtsil

Kundas neljap., 10. märtsil

Rakveres reedel 11. märtsil

Põlvas laup., 12. märtsil

Räpinas pühap., 13. märtsil

Näitejuht-näitleja EDUARD TÜRK'i 30-a. lavategevuse ja 50. a. siünnio. tähistamiseks

„KUULSUS"

Viktor Gussevi näidend 3 v.

Lavastus — Eduard Türk.

Lavapildid — Pärn Raudvee.

KOHILAS reedel, 4. märtsil

RAPLAS laup., 5. märtsil

VÄNDRAS pühap., 6. märtsil

PÄRNUS esmasp., 7. märtsil

KIL.-NÕMMEL teisip., 8. m.

MÕISAKÜLAS neljap., 10. m.

VILJANDIS reedel, 11. märts.

VÕHMAS laup., 12. märtsil

J.-JAANIS pühap., 13. märtsil

Etenduste algus kl. 8 õ.

NOORSOOTEATER

NUKUETENDUS

Samades kohtades, samadel päevadel kell 4 p. l.

„Varastatud unenägu"

G. Helbemäe lastenäidend 12 pildis. Näitejuhid L. Kalmet ja V. Alev. Lavapildid — Pärn Raudvee.

ESTONIA TEATER

Reedel, 4. märtsil kell 8 õhtul hispaania tantsijatari

Manuela del Rio

viimne võõrusetendus.

Kava osaliselt uus.

Kaastegevad: kitarril Joaquin Roca, klaveril Javier Alfonso.

Pääsmed kr. 3.— kuni 30 s.

Laupäeval, 5. märtsil kell pool 8 õhtul 19. korda harilike hindadega

„Sügismanööver"

I. Kalmani operett 3 v.

Pääsmed kr. 2.50—30 s.

Pühapäeval, 6. märtsil kell ½3 p. l. 8. korda harilike hindadega

„Romeo ja Julia"

Ch. Gounod' ooper 4 vaat., 6 pildis.

Pääsmed 175—20 senti.

Kell ½8 õhtul 4. korda harilike hindadega

ANDRES JA PEARU

Andres Särevi 3-vaatuslik dramatiseering A. H. Tammsaare romaan. „Tõde ja õigus".

Pääsmed 150—20 senti.

Teatri kassad avatud kella 12—4 p. l. ja õhtul kella 6-st poole 9-ni.

Tallinna turg 4. märtsil

Liha.	senti kg.
Sead, tervelt	77— 80
Sealiha kiloviisi	85—110
Seapead-jalad	65— 75
Singid, suitsu	180—230
Ploomirasv	120—125
Sulatatud rasv	140—150
Loomaliha veer.	50— 65
Loomalihakg.-viisi	55— 90
Vasikad, tervelt	50— 70
Vasikal. kg.-viisi	45— 85
Lambad, tervelt	70— 75
Lambal. kg.-viisi	75—100
Soolatud sealiha	90—100
Piimasaadused.	
Taluvõi (köögi)	165—190
Lauavõi	205—210
Hapukoor	110—120
Kohupiim	30— 40
Juust sordi järgi	85—160
Tapetud linnud.	
Tapetud kanad tk.	100—220
Haned kg	140—160
Kalkunid kg	140—180
Kodupardid tk.	250—350
Jänesed tk.	170—225
Kalad.	senti kg
Värsked räimed	25— 28
Latikad	40— 60
Kammeljad	60— 65
Lõhed	—
Kohad	80—100
Angerjad	150—300
Ahvenad	40— 65
Haugid	35 - 55
Lutsud	45— 50
Kilud	45— 50
Tursad	12— 15
Vimmad	45— 50
Siiad	80—120
Suitsukalad.	senti kg.
Angerjad	200—350
Lõhed	700—1000
Ahvenad	100—110
Vimmad	120—125
Haugid	—120
Siiad	130—300
Silmud	20—25 s. paar

Räime kümme	10— 12
Kilu kümme	10— 12
Teisi turusaadusi.	
Mesi kg.	160—190
Kanamunad paar	10— 14
Sidrunid tk.	6— 12
Seened kg.	60—160
Õunad	30— 85
Jõhvikad	35— 40
Salati kimp	35— 40
Rabarbar kg	200—250
Roheline sibul tk.	4— 5
Murulauk kimp	5— 6
Aed- ja juurvili.	senti kg
Värsked kapsad	10— 12
Kartulid	6— 7
Peedid	12— 15
Porgandid	12— 15
Kaalikad	10—
Hapud kapsad	12— 20
Hapud kurgid tk.	2— 5
Kõrvits	12— 20
Jahu ja teravili.	snt. kg
Saiajahu	30— 48
Odrajahu	30— 35
Odratangud	32— 40
Kruubid	35— 45
Kaeratangud	40— 48
Kaerajahu	23— 25
Rukkijahu	20— 22
Rukkiterad	18— 20
Odraterad	18— 20
Kaeraterad	15— 18
Herned	30— 38
Läätsed	35— 38
Oad	35— 40
Manna	45— 48
Leivad, saiad.	snt. kg.
Rukkileib	19— 21
Sepik	38— 40
Peenleib	33— 40
Sai	40— 65
Küttepuud	
Kased koorem	7—8 kr.
Segapuud	5—6

WABA MAA SPORDIRINGVAADE

Paul Schmidt Margate'i turniirile.

SUURMEISTER KERES LOOBUS SÕITMAST. EESTI ESIMALETAJALE KARJÄÄRITEE AVATUD.

Eesti suurmeistri Paul Kerese asemel, kes teatas oma loobumisest, kutsuti võistlema Margate'i rahvusvahelisele maleturniirile Eesti esimaletaja Paul Schmidt. P. Schmidt saatis kohe Briti maleliidule jaatava vastuse.

Peale P. Schmidti võistlevad Margate'is välismaalastest veel maailmameister dr. A. Aljechin, suurmeistrid R. Spielmann ja V. Petrov ja soome tšempion E. Böök, kes Kemeri turniiril võitis Reševskyt. Briti poolt võistlevad naismaailmameister V. Menšik (nüüd pr. Stevenson), Briti malelootus C. O. Alexander, sir G. Thomas, Milner-Barry ja Golombek.

Kutse Margate'i turniirile on suureks šansiks P. Schmidtile. Eduka esinemise korral on P. Schmidtile avatud niisamasugune karjääritee, nagu täpselt aasta tagasi P. Keresele sama Margate'i turniiriga.

Margate'i turniir lahendab osaliselt ühtlasi ka küsimuse:

kumb on kangem — Keres või Schmidt?

Viimasel aastal P. Schmidt malega suurt ei tegelnud, sest pani pearõhku oma õpingutele keemia alal tehnikainstituudis.

Margate'i turniir langeb õppetöö vaheajale ja seepärast ei takista viimast.

Suvise vaheaja aga kavatseb P. Schmidt pühendada täielikult malele, veetes selle aja täielikult välismaal võisteldes.

Suureks takistuseks P. Schmidti maletõususele on tema nõrk tervis. Praegugi ei tunne ta end tervena. P. Schmidt loodab, et kui tervis ei halvene, siis see suurt ei tohiks takistada malemängule osa oma energiast pühendada.

„Kas hirmu ei tunne Margate'i maletuusade ees?"

küsime P. Schmidtilt.

„Ei mingisugust," vastab P. Schmidt täiesti rahulikult. Tal ei pruugigi tunda ärevust, sest on löönud males sääraseid maailmakuulsusi nagu Flohr ja Keres.

„Millist edu loodate Margate'is?"

„Oleneb täiesti sellest, kui värskena saabun sinna pärast pikka reisi."

P. Schmidt sõidab välja juba 14. aprillil, seega 6 päeva enne turniiri algust. Kuid see on tema esimeseks pikemaks reisuks ja on talvisel ajal kaunis väsitav.

Kuidas euroopameister Leedu kaotas Pariisis.

10.000 pealtvaatajat, kellest paljud olid pettunud Prantsuse võidu puhul.

(Meie eriteade Pariisist.)

Palais des Sports'is 10.000 pealtvaataja ees peeti Prantsuse-Leedu korvpallimaavõistlus, mille ootamatult kergelt võitsid prantslased. Pariisis on see esmakordne juhtum, et korvpall suuri rahvahulki on suutnud kokku tõmmata. Reklaam oli seekord eriti suurejooneline. Matši nimetati siin Euroopa kahe parema kohtamiseks, ühelt poolt euroopameister Leedu, teiselt poolt Läti võitja Prantsusmaa.

Leedulasi võeti suure pidulikkusega vastu. Tervitajate hulgas oli ka kuulus prantsuse karakternäitleja Harry Baur, kes pidas klaasi veini juures meeleolurikka kõne.

Vaatamata kahepäevasele hoolsale treeningule valmistasid leedulased siin pettumuse.

Tulemusega 25:18 (poolaeg 10:6) võitsid prantslased üllatavalt kerge vaevaga; ise ei olnud nad minutitki hädaohus, ületades vastaseid kiiruses ning tehnikas. Leedulased jäid alla ka jõuliselt. Eriti puudulik mäng oli neil vastase korvi all. Kogu meeskond ei paistnud sugugi oma kõlava tiitli väärilisena.

Prantslased seevastu olid aga hiilgavas vormis. Kiiret ja jõulist mängu näitasid Roland ning Pariisi venelane Fabrikant. Leedulaste parim oli Dudrinnas. Elegantse publiku hulgas võis märgata Balti riikide diplomaatilise korpuse liikmeid.

Prantsuse võit oli halvaks üllatuseks kihlavedajatele, sest kihlvedude vahekord oli 3:1 leedulaste kasuks. Vastupidise tagajärje tõttu tegid „bookmakerid" head raha. Kuna kihlvedudest osavõtt oli elav, siis osa publikut ei rõõmustanudki väga oma meeste võidu üle.

K. Pusta jun.

EESTI-LEEDU TARTUS.

Pealinnas on Tallinn-Kaunase matš.

Käsipalliliidu uus juhatus oma kolmapäevaõhtusel koosolekul otsustas Eesti-Leedu korvpallimaavõistluse anda tartlaste palvel Tartu korraldada. Maavõistlus peetakse pühapäeval, 13. skp. Tartus ülikooli võimlas. Päev varem: — laupäeval, 12. skp., — toimub Tallinnas Tallinn—Kaunase linnavõistlus.

LÄTI KÄSIPALLURID KOHTASID VALGAS.

Kolmapäeva õhtul peeti Valgas lõuna ringkonna meistrivõistluste sarjas võrkpallivõistlus Tartu ASK ja Valga spordiklubi vahel. Võitis Tartu ASK naiskond 2:0, geimid 15:7 ja 15:7.

Samal päeval peeti Valgas korvpallivõistlus Läti-Valga kaitseliidu ja Valga spordiklubi meeskondade vahel, mis lõppes Valga spordiklubi meeskonna ülekaaluka võiduga 46:19. Läti-Valga kaitseliidu meeskond on Põhja-Läti meister ja omab keskpärase mängutaseme.

NÕMME ÜENÜ PÕHJA-EESTI MEISTRIKS.

Ringkonnaklassi korvpalli-esivõistluste Põhja-Eesti ringkonna finaalis kohtusid Narvas Kalevi linavabriku NMKÜ ja Nõmme ÜENÜ meeskonnad. Võistlus lõppes Nõmme ÜENÜ võiduga 47:43 (21:26).

Ringkonnaklassi esivõistluste finaalvõistluses Nõmme ÜENÜ läheb kokku Tartu NMKÜ II meeskonnaga. Nendevahelise võistluse võitja pääseb järgmiseks aastaks liiduklassi.

EESTI MOOTORRATTURID SAKSAMAALE.

Saksamaal avatakse mootorspordihooaeg rahvusvahelise TT-sõiduga Eilenriedi rajal Hannoveris (võistlusrada, kus soomlase O. Kyröga juhtus surmaga lõppenud õnnetus). Stardib rida saksa mootorspordikuulsusi ja tuntud välismaalasi. Kutse neist võistlusist osavõtuks on saadetud ka Eesti mootorspordiklubile. [illegible]ldavasti kavatsevad Eilenriedi raj[illegible]stelda paar meie tuntumat mootorratt[illegible]t, kellel sakslastega on läbirääkimised käimas.

NOORTE SPORDIJUHID TALLINNA.

Eesti spordikeskliidu noorteorganisatsioon kavatseb kokku kutsuda Tallinna 12. aprilliks s. a. kõikide noorteorganisatsioonide spordijuhid, et ühiselt läbi arutada noorte spordiliikumisse puutuvaid küsimusi.

Eesti ujumistreeneriks Arne Borg?

TÄNA TEHAKSE MAAILMAKUULSALE ROOTSLASELE ETTEPANEK.

Eesti veespordiliidul on väljavaateid, et eeloleval suvel tuleb Eestisse 11 päevaks ujumistreeneriks maailmakuulus rootslane Arne Borg, üks spordiajaloo fenomenaalsemaid ujujaid, kes praegu on elukutseline ja peab ujumisõpetaja ametit.

Varemalt on meil ujumistreeneriks olnud soomlased, tänavu taheti kedagi kutsuda Rootsist. E. veespordi üks juhatusliige Rootsis viibides pööras talle tuntud ujumisõpetaja Erik Thori poole vastava järelepärimisega. Viimane informeeris sellest Rootsi ujumisliitu, kes nüüd teatas, et soovitaval ajal on Arne Borg vaba ja temaga võib kokkuleppe sõlmida. Üldjoontes teatati ka tingimused, mis Eesti veespordiliidule vastuvõetavad. Täna saadetakse Arne Borgile kiri, milles tehakse ametlik ettepanek. Loodetakse, et kuulsa ujumistreeneri palkamine ei too rohkem kulu kui 500 kr. ümber. Kas A. Borgile meie ettepanek täiel määral vastuvõetav on, sellel lasub teatav küsimusmärk, kuid on siiski lootusi, et kavatsus teoks saab.

E. veespordiliit tahab 9.—19. juunini korraldada Lõuna-Eestis (võimalik, et Elvas) ujumislaagri, kus siis Arne Borgi juhtimisel saavad õppust meie ujumisinstruktorid ja paremad ujujad.

POOLSADA JÄÄPURJEKAT ÜLEMISTELE.

EM-võistlustele 5 rahvust.

Euroopa esivõistlused jääpurjetamises, mis esialgu olid määratud kindlaks 22.—27. märtsile, on nüüd lõplikult määratud 18.—23. märtsile. Võistlused peetakse, nagu varemalt kavatsetud, Ülemiste järvel, ja võistluskava jääb üldiselt samaks, mis varem kindlaks määratud. Võistluste avamine toimub reedel, 18. skp. ja esimesed võistlussõidud peetakse laupäeval, 19. skp. Samuti nihkuvad vastavate päevade võrra ettepoole ka teised sõidud ja lõpupidustused.

EM-võistlustel stardib ümmarguselt 50 jääpurjekat Eestist, Lätist, Saksast, Rootsist ja Hollandist. Saksa saadab siia 14 jääpurjekat.

POOLA POKSIMEESKOND EESTI VASTU.

Poola poksiliidult saabus esialgne teade Poola poksimeeskonna koosseisu kohta, milline teatavasti võistleb maavõistlusel Eesti vastu 22. skp. Tallinnas. Kärbeskaalus võistleb Sobkoviak, kes Milanos Euroopa esivõistlustel tuli teiseks, kukk-kaalus Zigmund Koziolek, sulgkaalus Antoni Czortek, kergekeskkaalus A. Koltczynski, poolraskekaalus Czymura ja raskekaalus Stanislav Pilat. Esialgu on veel lahtine Poola esindus kerge- ja keskkaalus. Esindajana sõidab kaasa ins. Sulikovski, sekretärina Czerbat, kohtunikuna K. Derda ja abistajana F. Stamm.

TÄNA GUNNAR BÄRLUND-BUDDY BAER.

Täna peetakse New Yorgis Madison Square Gardenis huviga oodatud raskekaalu-poksivõistlus soomlase Gunnar Bärlundi ja eksmaailmamesitri noorema venna Buddy Baeri vahel. Matši favoriidiks on soomlane (kihlvedudega 3:2).

Weinkötz võistleb Eestis?

Heidelbergi üliõpilaste võistlusturnee Balti riikides.

Saksa üliõpilaskond Eestis kavatseb eelolevas mais korraldada Heidelbergi üliõpilastele võistlusturnee Balti riikides ja Soomes. Esialgu pole teada, kui palju ja milliseid nimekaid sportlasi Heidelbergi üliõpilaste meeskond sisaldab, turnee õnnestumisel võib aga loota, et saame Eestis näha vähemalt Saksa kõrgushüppe rekordimeest Veinkötzi, kes möödunud aastal ainsa eurooplasena ületas 2 meetrit (kui mitte arvestada venelase Kovtuniga, kes olevat hüpanud 2.01). Saadaolevate andmete järele on Veinkötz Heidelbergi üliõpilasmeeskonna üheks peatuusaks.

Üheks tähtsamaks võistluseks, mis sakslastel Balti riikides tuleks sooritada, oleks võistlus Eesti ja Läti saksa soost üliõpilaste koondusega. Läbirääkimised Läti sakslastest üliõpilastega on praegu käimas. See võistlus toimuks Riias mai keskel või lõpus.

Eesti-Läti jäähokis jääb ära.

E. talvspordiliit täna ennelõunal tegi otsuse, et Eesti-Läti jäähoki-maavõistlus jääb ära. Ainsaks takistavaks põhjuseks on sula ja vihm, mis on söönud jäävälja täiesti uisutamiskõlbmatuks. Lätlastele saadeti teade selle otsuse kohta. Kuna pole loota uisuspordiks ilmastikuolude paranemist, ei saa tänavu Eesti-Läti jäähoki-maavõistlusest üldse asja. Ka Eesti esivõistlused jäähokis peavad jääma pooleli. Selles sarjas saadi ainult üks mäng pidada.

LÄTI VEHKLEMISMEISTRID ESS-I VASTU.

Lätlased on teatanud vehklemismeeskonna koosseisu, kes võistleb pühapäeval, 6. märtsil kell 4 p. l. Saksa kultuurvalitsuse võimlas ESS-i meeskonna vastu.

Florettidel võistlevad: F. Gremsde (mitmekordne Läti meister), V. Kotovs (Riia meister 1937), P. Tress (Läti meister 1937) ja H. Blese. Espadronidel: P. Baumanis, T. Blumfelds (Riia meister 1937), L. Griesitis ja M. Nitins. Varumeheks on jäetud Lätil l. a. meister L. Sviekers.

ESS-i meeskonda kuuluvad viis meest, kellest florettidel võistlevad: V. Borchert, R. Berg, N. Štšerbina ja E. Walter. Espadronide-meeskond on sama, ainult Štšerbina asemel esineb J. Schoultz.

Tema teeb pealinnale iluravi.

Tallinna linnaaedniku H. Lepa kolmekordne juubel.

Käesoleva aasta märtsikuu algupäevil pühitseb Tallinan linna aednik Hans Lepp kolmekordset juubelit. Nimelt langeb sellele ajale tema 65 a. sünnipäev, möödub 50 aastat sellest, mil juubilar asus tegevusse aianduse alal, ühtlasi täitub 30 aastat tema iseseisva teotsemise algusest Tallinna linna aianduse juhtimisel.

Kolmekordsest juubelist tunnustatud töömehe elus peaks piisama vahest enamaks, — mõtlen, sammudes Kalmistu tänava suunas, et leida juubilari ta kodust ja kesk igapäevast temporikast elu leida mahti lühikeseks vestlusekski juubilari seljataha jäänud teeosa üle. Leian otsitava kodust ja pärast hädavajalikku sissejuhatust kuulen mõndagi olnud päevadest ja asjust.

„Enne minu asumist Tallinna linna aedniku kohale kohale linnal iseseisvat aiandust ega aednikku ei olnud," kõneleb juubilar, kui oleme võtnud istet. „Viimati, enne minu asumist sellele kohale, töötas sel alal teataval määral sakslane Walker. Tema aga oli rohkem ärimees omal alal, linna ilustamise ülesanded olid temale kõrvaltegevuseks, niipalju kui tollal sellele rõhku pandi."

„Nii et olete õieti esimene linnaaednik kui niisugune."

„Tuleb nii välja Walker siirdus 1907. aastal Saksamaale — ta oli Saksa kodanik — ja siis kutsuti linnaaednikuks mind. Sellest peale linnaaedniku koht muudeti iseseisvaks linna majapidamisharuks, aednik muutus linna ametnikuks, kelle ülesannetesse kuulus ainuüksi linna puiesteede ja parkide eest hoolitsemine ja uute rajamine, nagu see järkjärgult päevakorrale tuli."

„Algus oli muidugi raske?"

„Iga algus on raske. Mäletan, kui eelmine „poolametlik" aednik lahkus, ei jäänud linnale midagi, mis oleks võimaldanud linna rohelise ala eest hoolitsemist — niipalju kui seda siis oli. Ei olnud kasvuhooneid ega puukooli. Esialgu ajasime siiski läbi olemasolevategi võimalustega, rentides senise aedniku järelejäänud maa-ala. 1911. aastal asutati endisele Tiigiveski maa-alale kasvuhooned ja puukool, kust siis võimaldus hankida tagavarasid linna järjest suurenevate nõuete rahuldamiseks. Kasvuhoonete ja puukooli rajamine aga oli tükk rasket tööd, sest maa-ala tuli enne täita. Et parajasti linnas algas kibe ehitustegevus, siis ehituste juurest saadi mulda Tiigiveski maa-ala täitmiseks. „Estoniagi" ehituse juurest veeti mulda Tiigiveskile ja ehitusplatsil registreeriti iga teeleasuv mullakoorem, et see juhuslikult ei satuks mujale. Sel kombel kujunes Tiigiveski seni mahajäetud ja ainult linna põhjakihi poolt niiöelda varjupaigana kasutatud maa-alast linna aianduse keskus, mis on püsima jäänud kuni käesoleva ajani. Siit on juhitud ja varustatud kõiki kavatsusi ja töid, mis linna rohelise ala laiendamiseks ja korrashoiuks ette võetud."

HANS LEPP, Tallinna linnaaednik. Sündis 12. märtsil 1873. a. Rapla kihelkonnas Ohukotsu mõisas. Aednikuametit õppis Seli, Lohu, Ohukotsu ja Vanamõisa mõisades, 1898. aastal asus Tallinna, töötas Stackelbergi aiaäris Toom-Kuninga tänavas. Kutsealalist haridust täiendas muuseas ka Berliinis, Hamburgis, Taanis ja samal otstarbel sooritas 1914. aastal pikema õppereisi välismaile. 1908. aastast peale Tallinna linnaednik.

Jutt kaldub suuremaile töödele, mis juubilari ametitegevuse kestel meie pealinnas läbi viidud ja kuidas metsikuist võserikest kujunenud nägusad pargid ja platsid, mis rõõmustavad vaataja silma.

„Esimese suurema tööna oleks nimetada Balti jaama esist platsi," seletatakse mulle. „1904. a. oli siin hobuste karjamaa. Paar aastat hiljem künti see maa-ala üles ja muutus kapsamaaks. 1907. aastal alustati platsi planeerimist ja 1908. aastal sai ta umbes praeguse kuju. Järgmisena tuli korraldamisele Harjuvärava mägi, mis kujutas endast metsiku võsa ja takjapõõsastega kaetud rägastikku. See saadi korda 1909. aastal. Järgmisena tuli korraldamisele Vene turg ja selle ümbrus, mis 1909. a. oli päris metsik paik. „Estoniat" siis ei olnud. Vanakraamiturg siin pidi taganema korraldava käe eest ja kolima Rannavärava kanti. 1910. aastast peale tuli päevakorda Tiigiveski maa-ala täitmine, samal aastal sai korda ka praegune Vabadusplats ja Jaani kiriku ümbrus — endine Heinaturg Peeter Suure mälestussambaga."

Järgneb rida nimesid, mis igale pealinlasele meenutavad hästituntud kohti, millised aga enne korraldamist silmale ei pakkunud kaugeltki seda, mis praegu — Rannavärava mägi ja Paksu Margareete ümbrus, Toompea nõlvak, Falgi aed, Tornideväli, rida parke ja platse kaugemal siselinnast. Igaüks neist on nõudnud muret, vaeva, kujutlus- ja loomisvõimet.

„Ei saa ainult murdmisega ja rähklemisega," kuulen. „Teinekord on vaja mõelda, mida ühe või teise maa-alaga teha. Lähen kohale, vaatan, pigistan siis silmad kinni ja juba ma näen, kuidas peaks olema."

Mind huvitavad veel mõningad arvud.

Saan teada, et Tallinnas kasvab praegu 7588 suurt ilupuud, 24.214 põõsaspuud, 8416,7 meetrit hekki, mis teeb välja 29.458 hekipõõsast. Mulle näidatakse raamatuid, kus on registreeritud iga puu ja põõsas, mis kasvab. Ka raamatus on nad kõik ilusasti rivis ühes nende kohta puutuvate andmetega. Sellele arvepidamisele pandi alus 1925. aastal. Linna nõuded on järjest kasvanud ja on vaja holitseda juurekasvu eest. 1925. aastal oli linna puukoolis 4723 ilupuud, praegu aga 7402, põõsaid 1925. a. 8933, nüüd 30.935. 1925. a. istutati 233 ilupuud, möödunud aastal 480.

Neid arve on palju, need kõneleksid palju, oleks kõnelda paljustki muust veel, aga aeg läheb ja meie jutt peab paratamatult katkema. Surun juubilari kätt ja soovin kõike head. Väljas on kevade hõngu. Sellest me ei kõnelnud, mis [illegible]mas. Aga küllap see mees seal ukse taga midagi kavatseb. Aeg on juba jälle käes.

I—s.

WABA MAA

Toimetus ja peatalitus: Tallinn, Pikk t. 54/58. Aadress kirjadele ja rahasaadetistele: „Vaba Maa", Tallinn.

Telefonid:

Peatoimetaja	nr.	449-82
Toimetuse üldine	„	449-88
Kaugeköned	„	449-37
Päevauudisteosak.	„	449-89
Majandusteated	„	449-91
Kohalikud sõnumid	„	449-95
Sporditeated	„	466-51
Ärijuhatus	„	449-83
Arveosakond	„	449-84
Tellimiste-osakond	„	449-86
Reklaamiosakond	„	449-86
Trükikoda	„	449-87
Ekspeditsioon	„	431-14

Telefonid erakorteritest:

Peatoimetaja:	nr.	303-75
Päevauud.-osak. juh.	„	468-57
Ärijuhil	„	441-61

Tellimishinnad ühes „Esmaspäevaga":

1 kuu postiga	1 kr. 50 s.
2 kuud „	3 „ — „
3 kuud „	4 „ 80 „
Edasi iga järgmine kuu	kr. 1.30
6 kuud postiga	8 kr. 20 s.
12 kuud „	16 „ — „

Välismaale 4 kr. kuus.

Aaadressimuutmine 25 senti.

Tellimisi võtavad vastu Eestis kõik postiasutused ja lehetellimiste vastuvõtjad.

Tellimisteosakonna tel. 449-86
Ekspeditsiooni tel. 431-14

Soodustused pikemaaja-tellijaile:

Kolme kuu tellijad saavad tellida „Perekonnalehe", „RS'i" (raadio-saatekavad) ja „Ajude Gümnastika" poole hinnaga, makstes igalt nim. ajakirjalt 25 s. kuus.

Tarvitamata jäänud käsikirju alal ei hoita. Käsikirjad saadetakse tagasi, kui selleks on postmark juure lisatud.

Kuulutuste hinnad:

Kuulutuste külgedel 5 senti mm ühel veerul, lehe eesotsas 10 s., tekstis: 12 s. ja tekstikirjaga 15 s. mm. Teenistuseotsimised — poole hinnaga. Kuulutused ära anda kella 10-ni ilmumise päeval. Kuulutuste vastuvõtmine kella 8—17 Pikk t. 54, telef. 449-87 ja 449-36.

Kõnetunnid:

Toimetus: Pikk t. 58, kl. 10—12.
Ärijuht: Pikk t. 54, kl. 10—12.